

FAGINSTRUKS MILJØ 2020

MILJØ, FODERHYGIEJNE, MÆRKNING OG REGISTERING

Dokumenttype:	Kontrolinstruks krydsoverensstemmelse, Miljø
Klassifikation:	Arbejdsbrug
Dataejer:	Tina Bagge Bonichsen, Enhedschef Jordbrugskontrol
Forfatter:	Lene Alnor, Jordbrugskontrol
Godkender(e):	Eva Rosenørn, Teamleder Koordinering og KO Jakob Møgelvang, Teamleder Miljø og Biodiversitet
Ikrafttrædelsesdato:	01.01.2020
Dato for næste revision:	December 2020. Der udarbejdes dog rettelsesblade løbende

Captia-link: 19-664-000003
ISBN nr.: 978-87-7120-082-9
 December 2019

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	6
GENERELT OM KRYDSOVERENSSTEMMELSE.....	9
UDTRÆKSÅRSAGER	17
KONTROLLENS FORBEREDELSE	18
KONTROLLENS GENNEMFØRELSE.....	20
KONTROLLENS AFSLUTNING – EFTER KONTROLBESØGET	22
1.1 – BESKYTTELSE AF GRUNDVAND MOD FORURENING	26
1.7 – INDRETNING AF STALDE OG LIGNENDE	33
1.8 – OPBEVARINGSKAPACITET FOR HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGESAFT OG RESTVAND	44
1.9 – OPBEVARING AF FAST HUSDYRGØDNING OG BUNDFALD	50
1.10 – OPBEVARING AF HUSDYRGØDNINGSBASERET KOMPOST OG FORARBEJDET HUSDYRGØDNING I MARKEN.....	59
1.11 – OPBEVARING AF ENSILAGE	66
1.12 – OPBEVARING AF FLYDENDE GØDNING, SAMT ENSILAGESAFT, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE OG RESTVAND	72
1.13 – UDBRINGNINGSPERIODER FOR FLYDENDE HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, BUNDFALD, FLYDENDE AFFALD, RODFRUGTVASKEVAND OG GRØNSAFT	77
1.14 – UDBRINGNINGSMETODER FOR HUSDYRGØDNING	84

1.15 – UDBRINGNINGS- OG AREALRESTRIKTIONER FOR HUSDYRGØDNING, AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE, ENSILAGESAFT, RESTVAND, KUNSTGØDNING OG AFFALD HERUNDER FLYDENDE AFFALD.....	89
1.16 – 2 METER BRÆMMER LANGS VANDLØB OG SØER.....	95
1.17 – UDARBEJDELSE AF GØDNINGSRÆGNSKABER.....	103
1.18 – ADMINISTRATIV KRAV: AFSÆTNING AF HUSDYRGØDNING.....	108
1.19 – ADMINISTRATIVT KRAV: LIGEVÆGTEN MELLEM VIRKSOMHEDENS KVÆLSTOFFORBRUG OG BEHOV	111
1.21 – ETABLERING AF PLANTEDÆKKE.....	113
1.22 – ADMINISTRATIVT KRAV: GRÆNSER FOR TILDELING AF HUSDYRGØDNING OG AFGASSET VEGETABILSK BIOMASSE (HARMONIREGLERNE)	117
1.23 – BESKYTTELSE AF NATURTYPER.....	120
1.24 – BESKYTTELSE AF KLITFREDEDE AREALER	129
1.25 - BESKYTTELSE AF STRANDBREDDER OG ANDRE AREALER, DER LIGGER MELLEM STRANDBREDDEN OG STRANDBESKYTTELSESLINJEN.....	139
1.26 - BESKYTTELSE AF AREALER I YDRE KOGE I TØNDERMARSKEN	147
1.29 - OM FREDSKOVSPLOGTIGE AREALER	156
1.33 - ETABLERING OG BEVARELSE AF PLANTEDÆKKE PÅ BRAKLAGTE LANDBRUGSAREALER	165
1.34 - MARKAFBRÆNDING AF HALM ELLER ANDRE LIGNENDE DELE AF LANDBRUGSAFGRØDER.....	172
1.35 - FORVALTNING AF VAND.....	176
1.36 - BEVARELSE AF LANDSKABSTRÆK	183
1.37 – BESKYTTELSE AF LANDBRUGSJORD MOD JORDEROSION	188
1.38 – FORBUD MOD BESKÆRING AF BUSKADS OG TRÆER I FUGLENES YNGLETID	192

2.1 – ØREMÆRKNING AF KREATURER	197
2.2 – INDBERETNING AF KVÆG OG FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER	205
2.3 – REGISTRERING AF BESÆTNINGER I CHR.....	213
2.4 – ØREMÆRKNING AF FÅR OG GEDER.....	216
2.5 – FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER FOR FÅR OG GEDER.....	223
2.5B - MÆRKNING AF SVIN OG FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER.....	228
2.15 – FODER OG VEGETABILSKE FØDEVARER MÅ IKKE VÆRE FARLIGT, HÅNDBLING AF FODERLÆGEMIDLER, FARLIGE STOFFER OG AFFALD	232
2.16 – ANVENDELSE AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER I REN FORM ELLER FORBLANDINGER.....	236
2.17 – FORBUD VEDRØRENDE ANIMALSK PROTEIN	242
2.18 – ANVENDELSE AF PLANTEBESKYTTELSESMIDLER.....	246
2.19 – ANVENDELSE AF PLANTEBESKYTTELSESMIDLER SKAL LISTES I EN SPRØJTEJOURNAL.....	260
2.21 – TILBAGETRÆKNING AF SUNDHEDSSKADELIGE FØDEVARER SAMT AFHJÆLPNING AF PROBLEMER, KONSTATET VED OFFENTLIG KONTROL	264
2.23 – SPORBARHED AF DYR OG FØDEVARER.....	268
2.30 – ANVENDELSE AF BIOCID OG JOURNAL OVER BIOCIDER.....	271
2.31 – SPORBARHED AF FODER SAMT FORSYNING KUN FRA REGISTRERET VIRKSOMHED	274
2.32 – JOURNAL OVER ANALYSERESULTATER OG REAKTION TIL MYNDIGHEDER.....	277
2.34 - JOURNAL OVER ANVENDELSE AF GENETISK MODIFICERET FRØ (GMO-FRØ).....	280

Indledning

Denne instruks danner, sammen med faginstruks – Dyr, grundlag for Landbrugsstyrelsens kontrol med krydsoverensstemmelse i 2020. Instruksen er skrevet til de kontrollører fra Landbrugsstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse. Da den er skrevet til Landbrugsstyrelsens kontrollører, kan der forekomme internt sprogbrug og henvisninger til interne dataprogrammer, som personer uden for Landbrugsstyrelsen ikke har adgang til. Der kan ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne. Disse vil blive offentliggjort via kontrolmeddelelser.

Ansvarlig for ajourføring af instruksen er Team Koordinering og Krydsoverensstemmelse, Jordbrugskontrol.

1. FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen er at kontrollere, at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriktsprogrammet, opfylder de betingelser inden for miljø, sundheds- og dyrevelfærdsområdet og GLM, der kræves for at kunne modtage den fulde støtte. Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både miljø, mærkning & registrering og foderhygiejne & fødevarer, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser, der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system. Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetæk samt eventuelt også anden håndhævelse efter den nationale lovgivning fx indskærpelse eller politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan politianmeldes.

2. RETSGRUNDLAG

Landbrugsstyrelsen udfører krydsoverensstemmelseskontrol på jordbrugsbedrifter på basis af:

- Relevante forordninger
- Love
- Bekendtgørelser
- Denne instruks med kontrolmeddelelser.

Kravenes retsgrundlag fremgår af "Vejledning om krydsoverensstemmelse".

3. NYT I 2020

Krav	Ændring i kravtekst og bedømmelseskemaer
Krav 1.1	Overskrift ændres til: "Beskyttelse af grundvand mod forurening"
Krav 1.7	Ændringer i delkrav 1, 4 og 7: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen. Delkrav 5 og 6 udgår Sidste sætning i delkrav 4 udgår Ændringer i bedømmelseskema for delkrav 1, 2, 3, 4 og 7
Krav 1.8	Ændringer i delkrav 1 og 2: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen.

	Delkrav 3 udgår
Krav 1.9	Ændringer i delkrav 2 og 3: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen. Delkrav 3 litra 4 udgår
Krav 1.10	Overskrift ændres til: "Opbevaring af husdyrgødningsbaseret kompost og forarbejdet husdyrgødning i marken" Ændringer i delkrav 1: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen. Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 1
Krav 1.11	Ændringer i delkrav 1: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen. I delkrav 1 litra e) tilføjes mulighed for at etablere en vulst Delkrav 1 litra l) og m udgår Nyt litra o) om afløb i forbindelse med vulst
Krav 1.13	Overskrift ændres til: "Udbringningsperioder for flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald, flydende affald, rodfrugtvaskvand og grønsaft". Ændringer i delkrav 2: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen.
Krav 1.14	Ændringer i delkrav 3: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen.
Krav 1.15	Overskrift ændres til: "Udbringnings- og arealrestriktioner for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald herunder flydende affald" Ændringer i delkrav 1 og 2: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen
Krav 1.16	Ændringer i delkrav 1: Kravtekst tilpasses husdyrgødningsbekendtgørelsen.
Krav 1.17	Overskrift ændres til: "Udarbejdelse af gødningsregnskaber"
Krav 1.21	Ændringer i delkrav 1: Kravtekst tilpasses plantedækkebekendtgørelsen 2019 Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 1. Kravet justeres evt. i løbet af 2020 inden den fysiske kontrol skal gennemføres.
Krav 1.22	Grænser for tildeling af husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse (harmonireglerne) Ændringer i delkrav 1 og 2: Kravtekst tilpasses husdyrgødnings- og plantedækkebekendtgørelsen
Krav 1.23	Overskrift ændres til: "Beskyttelse af naturtyper" Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 1-3
Krav 1.33	Ændringer i delkrav 3 litra c) og e) om hhv. selektiv bekæmpelse af plantearter og midlertidige foranstaltninger på brak Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 3
Krav 1.35	Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 4
Krav 1.36	Overskrift ændres til: "Bevarelse af landskabstræk"
Krav 1.37	Overskrift ændres til: "Beskyttelse af landbrugsjord mod jorderosion"
Krav 2.1 – 2.17, 2.21, 2.23 og 2.31-2.34	Ændringer fremgår af "Faginstruks – Dyr 2020"
Krav 2.18	Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 2, litra c) og litra d)
Krav 2.19	Overskrift ændres til: "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler skal listes i en sprøjtejournal" Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 1
Krav 2.30	Ændringer i bedømmelsesskema for delkrav 1 og 2

4. KONTAKT FOR KO SPØRGSMÅL

Kontaktpersoner til de forskellige områder er:

Kontaktperson	E-mail	Telefon	Område
Kristian Tange	kritan@LBST.dk	6198 8607	IT, KO-miljø, Pesticid
Lene Alnor	lenaln@LBST.dk	2260 9316	KO-miljø, Pesticid
Thomas Andersen	thoman@LBST.dk	3199 6968	KO-dyr, IT
Lærke Johnsen	lajohn@LBST.dk	2268 9611	Mærkning og Registrering, Foder- og fødevarerhygiejne
Ryle Lindgaard Højmark (barsel)	rylhoi@LBST.dk	2937 0989	Mærkning og Registrering, Foder- og fødevarerhygiejne
Bjarke Jensen	bjajen@LBST.dk	3199 6970	Jura

Du kan også rette dine KO spørgsmål til følgende mail: jordbrugskontrol@lbst.dk. Ved IT-spørgsmål, send da gerne et skærmpoint og et CVR nummer.

Informationer

Informationer til gennemførelsen af KO kontrollen kan findes på KO-Portalen. Alle KO kontrolinstrukser samt øvrigt materiale findes også på KO-Portalen.

Tilsvarende findes der kontrolportaler for de nationale ordninger Pesticid, Mærkning & Registrering samt Foder- og Fødevarerhygiejne.

Generelt om krydsoverensstemmelse

Som EU-medlemsstat har Danmark pligt til at sikre, at bestemmelserne om krydsoverensstemmelse bliver gennemført i henhold til forordningerne. Vi skal i den forbindelse være opmærksomme på, at Kommissionen skal undlade at udbetale støtte for en ordning, hvis kontrollen med den ikke er udført i overensstemmelse med Kommissionens bestemmelser¹. Dette omfatter situationer hvor:

- Medlemsstaten ikke udfører de kontroller, som en forordning kræver
- Kontrollen vurderes at være utilstrækkelig i forhold til Kommissionens bestemmelser herom, fx ved mangelfuld dokumentation, eller
- De underliggende forudsætninger (fx risikoanalysen) er utilstrækkelige

1. STØTTEORDNINGER

KO gælder de direkte støtteordninger (**DS**):

- Grundbetaling
- Slagtepræmier
- Grøn støtte
- Unge landbrugere
- Ø-støtte

KO gælder for følgende tilskudsordninger under landdistriktsprogrammet, hvis tilsagnet er givet under landdistriktsprogrammet 2007-2014 eller 2014 - 2020:

- Tilskud til omlægning til økologisk jordbrug (OM)
- Økologisk Arealtilskud
- Miljøbetinget tilskud til juletræer og pyntegrønt (MB)
- Tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- Tilskud til opretholdelse af ændret afvanding
- Tilskud til ændret afvanding
- Tilskud til fastholdelse og pleje af vådområder
- Tilskud til fastholdelse af vådområder, naturlige vandstandsforhold og lavbundsområder
- Tilskud til skovrejsning
- Tilskud til bæredygtig skovdrift

Det er de samme KO-krav, der gælder for de direkte støtteordninger, som også gælder for ordningerne under landdistriktsprogrammet.

2. HVAD ER LANDBRUGSSTYRELSEN ANSVARLIG FOR

Landbrugsstyrelsen har ansvaret for at organisere og udføre KO-kontrollen i Danmark. Vi er også ansvarlige for at beregne eventuelle sanktioner og nedsætte landbrugerens støtte eller tilskud.

Vi er desuden ansvarlige for at udtage minimum 1 % af alle landbrugere, der søger direkte støtte og landdistriktsstøtte til KO-kontrol. Udtagningen sker dels på baggrund af tilfældig udtagning og dels på baggrund af en risikoanalyse.

---

¹ I henhold til Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EU) nr. 1306/2013 af 17. december 2013 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik, artikel 52 (1).

3. HVAD ER LANDBRUGER ANSVARLIG FOR

For landbrugere, der modtager **direkte landbrugsstøtte (DS) eller landdistriktsstøtte (LDP)**, gælder kravene for:

- Alle bedriftens arealer
- Alle landbrugsaktiviteter på hele bedriften

Anvendelsesområdet, for så vidt angår KO-sanktionering af den direkte støtte, er pr. 1. januar 2015 udvidet til at gælde sanktionering af overtrædelser på støttemodtagerens fulde bedriftsområde, altså både landbrugsarealer og ikke-landbrugsarealer, samt for overtrædelser i relation til landbrugers landbrugsaktivitet. Der gælder dog stadig særlige afgrænsninger i forhold til anvendelsesområdet for GLM-kravene.

For så vidt angår anlæg, bygninger og dyr, holdes støttemodtager også ansvarlig, hvis han har rådighed over dem på kontroltidspunktet.

- Landbrugers egen handling eller udladelse på virksomheden skal være årsag til misligholdelsen, og landbruger har ikke handlet i overensstemmelse med de krav, som kan stilles til en dygtig professionel landbruger – dvs. god landmandskab. Landbruger er således ikke ansvarlig for alle overtrædelser.
- Landbrugers ansvar for en handling eller udladelse fra en tredjemand, som har udført arbejde på virksomheden for landbrugeren afhænger af, hvordan landbruger har handlet i forhold til tredjemand. Ansvaret for landbruger kan opstå som følge af landbrugers valg af tredjemand, tilsyn med tredjemand eller de instrukser, som landbruger har givet tredjemand. Landbruger er derfor ikke ansvarlig for alle overtrædelser, som begås af tredjemand på virksomheden.

Som udgangspunkt er det den landbruger, der har ansøgt om og dermed modtager støtten for bedriften og tilhørende arealer, der er ansvarlig for eventuelle overtrædelser på selvsamme bedrift.

4. HANDLINGER OG UNDLADELSER

Når en landbruger modtager støtte, både DS og LDP, er landbruger ansvarlig for enhver handling eller udladelse, der kan tilskrives ham/hende, og som har resulteret i en overtrædelse af et eller flere krav. Dette gælder for hele kalenderåret på landbrugers bedrift. Bedriften omfatter alle de produktionsenheder, som støttemodtager har rådighed over. Det kan fx være arealer, bygninger, anlæg, dyr m.v.

Landbrugeren er også ansvarlig, hvor overtrædelsen ikke kan tilskrives ham, men hvor han/hun har undladt at rette op på forholdet.

I konkrete tilfælde kan vi vurdere, at landbrugers støtte ikke skal nedsættes. Det er i sjældne tilfælde, hvor overtrædelsen ikke kan tilskrives landbruger som uagtsom eller forsætlig. I disse tilfælde skal du beskrive og foretage en faglig vurdering af overtrædelsen, herunder om landbruger har anvendt en korrekt fremgangsmåde. Overtrædelsen skal stadig indberettes. Rette fagkontor vil herefter vurdere, hvorvidt der er tale om en overtrædelse, der ikke kan tilskrives landbruger og derfor ikke skal føre til en nedsættelse af støtten.

5. ERHVERVEDE OG OVERDRAGEDE AREALER

Støttemodtager er ansvarlig for overtrædelser, vi konstaterer på landbrugsarealer og ikke-landbrugsarealer, som indgår i støttemodtagerens ansøgning og som støttemodtageren har erhvervet eller overdraget i løbet af støtteåret. Det gælder, selvom overtrædelserne kan tilskrives den person, som støttemodtager har erhvervet arealet fra eller overdraget det til. For uddybning se afsnit 6.

Ved erhvervet forstås køb, forpagtning, leje eller lignende. Ved overdraget forstås salg, forpagtning, leje eller lignende.

6. UDVÆLGELSE AF KONTROLADRESSER

I den danske KO-bekendtgørelse er det fastlagt, at Landbrugsstyrelsen er ansvarlig for kontrollen af KO-kravene.

For alle kravene gennemføres udtagningen i 2020 blandt foreningsmængden af DS- og LDP-ansøgere, hvorved der kun vil være en kontrolpopulation. Denne kontrolpopulation skal udgøre mindst 1 % af støttemodtagerne i foreningsmængden. Ca. ¼ udtages tilfældigt blandt alle ansøgere, mens ca. ¾ udtages efter en risikoanalyse, henholdsvis udtræksårsag 1 eller 2, jf. afsnittet om udtræksårsager. Udtagningen foretages forud for kontrolåret og kontrolpopulationen indlæses i KO-systemet og i VAKS Online. Efter ansøgningsfristens udløb i april i kontrolåret foretages en justering af kontrolpopulationen, herunder en kompletterende udtagning, så det sikres, at EU-kravet om mindst 1 % opfyldes.

7. KONTROLTYPER

På KO-området findes to former for kontrol, henholdsvis KO-kontrol og anden-kontrol (AKO).

7.1 KO-kontrol

En KO-kontrol defineres som en planlagt, uanmeldt kontrol med krydsoverensstemmelse. Vi udfører kontrollerne hos landbrugere, der er udtaget til kontrol og derfor indgår i den ene procent af bekræftede støtteansøgere, vi skal kontrollere.

På en KO-kontrol skal vi kontrollere alle krydsoverensstemmelseskrav, der indgår i kontrolforpligtelsen.

Visse krav kontrolleres dog administrativt og ikke hos landbrugeren. Det vil fremgå af kravet i faginstruksen, hvis det skal kontrolleres administrativt.

For kontrollerne gælder, at:

- Datoen for den administrative kontrol bruges som kontrol dato
- Resultater af fx prøver, der blev taget på kontrolbesøget, er en del af den oprindelige kontrol. Resultatet skal derfor indberettes med samme kontrol dato som det oprindelige besøg.

Du skal være opmærksom på, at alle bedriftens arealer og driftsbygninger, som landbruger har rådighed over på kontroltidspunktet, på bedriften, skal kontrolleres i forbindelse med en KO-kontrol.

7.2 Anden-kontrol (AKO)

Der er tale om en anden-kontrol, hvis vi konstaterer overtrædelse af krav i forbindelse med fx:

- Kontrolbesøg planlagt til andre formål
- Anmeldelse
- Opfølgning på om et påbud er blevet overholdt
- Opfølgning på national kontrol

Landbrugere udtages ikke til anden-kontrol. Men hvis du konstaterer en overtrædelse af krav på en anden kontrol, skal overtrædelsen indberettes.

Ovenstående indebærer, at hvis du på fx en arealkontrol konstaterer, at landbruger ikke overholder krav 1.33 på et areal, skal du indberette det som en AKO-overtrædelse.

8. NEDSÆTTELSE AF LANDBRUGERS STØTTE

8.1 Hvordan beregner vi en nedsættelse

Jordbrugskontrol beregner, hvor meget støtten skal nedsættes med, på baggrund af oplysninger om alvor, omfang og varighed og forsæt. Desuden indgår det i vores beregning, om der er tale om en gentagen overtrædelse målt for en tre årig periode.

Vi har desuden mulighed for at ændre nedsættelsen som følge af fx en klage, eller hvis indberetningen ikke er i overensstemmelse med reglerne eller vejledningen for indberetning og bedømmelse.

Hvis landbruger har sendt høringsvar i forbindelse med høring indgår dette sammen med kontrolrapporten i vores sagsbehandling.

Det er først muligt at vurdere størrelsen af en mulig nedsættelse, når sagen er helt færdigbehandlet. Det forudsætter nemlig, at alle forhold (kendte som ukendte under kontrollen) er vurderet. Kontrolløren kan derfor ikke sige noget herom, hverken under eller efter kontrollen.

8.2 Uagtsom overtrædelse

En uagtsom handling eller undladelse handler om situationer, hvor landbrugeren ikke udviser tilstrækkelig agtpågivenhed og derfor ikke opfylder ét eller flere krav. Vi bedømmer en uagtsom overtrædelse mildere end en forsætlig overtrædelse eller en forsætlig undladelse. Som udgangspunkt betragter vi en overtrædelse af et krav som en uagtsom handling eller undladelse.

Hvis landbruger på grund af en uagtsom handling eller undladelse ikke har overholdt et krav, vil Jordbrugskontrol som udgangspunkt nedsætte støtten med 3 %. Dette kan blive ændret til 1 % eller 5 %, afhængig af hvor alvorlige, omfangsrige og varige, handlingerne er.

Overtrædelsen tildeles karaktererne 1 – 4, for både alvor, omfang og varighed. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen. Karaktererne 1-4 gives i følgende situationer:

1. Overtrædelsen har **meget lille betydning** i forhold til kravets formål (kun relevant for visse krav)
2. Overtrædelsen har **mindre betydning** i forhold til kravets formål
3. Overtrædelsen har en **væsentlig betydning** i forhold til kravets formål
4. Overtrædelsen har **meget stor betydning** i forhold til kravets formål

Herunder kan du se, hvor stor nedsættelsesprocenten bliver på baggrund af de tildelte karakterer:

- Samlet karakter 3 - 5 = 0 % nedsættelse af støtten (Advarsel)
- Samlet karakter 6 - 7 = 1 % nedsættelse af støtten
- Samlet karakter 8 -10 = 3 % nedsættelse af støtten
- Samlet karakter 11-12 = 5 % nedsættelse af støtten

8.3 Uagtsom gentagen overtrædelse

Landbrugsstyrelsen betragter det som en gentagen overtrædelse, hvis en landbruger flere gange inden for en sammenhængende periode på tre kalenderår undlader at overholde det samme krav. Det forudsættes, at landbrugeren er underrettet skriftligt fx via kontrolrapport eller kvitteringskrivelse, om en tidligere overtrædelse og har haft mulighed for at bringe denne til ophør.

Hvis du foretager flere uafhængige kontrolbesøg inden for samme år, betragter Jordbrugskontrol også en overtrædelse af samme krav som en gentagelse. Dette gælder også i tilfælde, hvor landbrugeren har gentaget handlingen eller undladelsen eller har undladt at rette op på overtrædelsen, konstateret på det første besøg. Det gælder derimod ikke, hvis der er tale om en overtrædelse, som ikke kan rettes op, eller hvor genopretning sker ved ikke at gøre noget.

I tilfælde af gentagen overtrædelse, beregner Jordbrugskontrol nedsættelsesprocenten første gang som nedsættelsesprocenten for den foreliggende overtrædelse ganget med 3. Hvis nedsættelsen for den foreliggende overtrædelse beregnes til 3 %, vil nedsættelsen ved første gentagne overtrædelse være $3 \times 3 \% = 9 \%$.

Ved efterfølgende gentagen overtrædelse inden for tre kalenderår beregner vi nedsættelsesprocenten som den foregående nedsættelsesprocent ganget med 3. Hvis nedsættelsen forrige gang var beregnet til $3 \times 3 \% = 9 \%$ på grund af gentagen overtrædelse, vil nedsættelsen ved efterfølgende gentagen overtrædelse være $3 \times 9 \% = 27 \%$, som dog nedsættes til 15 % ved uagtsomhed.

Når nedsættelsesprocenten bliver 15 %, underretter Jordbrugskontrol landbrugeren om, at yderligere overtrædelse af samme krav vil blive betragtet som en forsætlig handling.

Overtrædelse	Gentagelse	2. gentagelse	3. gentagelse	4. gentagelse
1 %	$1 \times 3 = 3 \%$	$3 \times 3 = 9 \%$	$9 \times 3 = 27 \%$ (nedsat til 15 %)	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor
3 %	$3 \times 3 = 9 \%$	$9 \times 3 = 27 \%$ (nedsat til 15 %)	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor	
5 %	$5 \times 3 = 15 \%$	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor		

8.4 Forsætlig overtrædelse

I forbindelse med KO kontrollen gælder som udgangspunkt det almindelige forsætbegreb.

Det er op til kontrolløren at tage stilling til, hvilken hensigt landbruger har haft i forbindelse med en overtrædelse. Hvis I vurderer, at landbruger på overtrædelsestidspunktet har handlet eller undladt at handle, selv om vedkommende godt ved, eller anser det som overvejende sandsynligt, at det vil medføre en overtrædelse af ét eller flere KO-krav, så bør I indberette overtrædelsen som forsætlig. Samtidig skal der også være en reel risiko for, at formålet med kravet er væsentligt tilsidesat.

Det er jeres vurdering på baggrund af det samlede indtryk af landbrugers bedrift, der har indflydelse på, om overtrædelsen skal indberettes med forsæt. Giver landbruger direkte udtryk for, at han godt kender reglerne og kravene, men ikke har tænkt sig at overholde dem, er dette et stærkt argument i forhold til forsæt.

Det er ikke tilstrækkeligt til indberetning med forsæt, at landbruger tidligere har overtrådt samme krav.

Er man i tvivl, kan man ringe til Jordbrugskontrol eller indberette med forsæt. Da tages der særskilt stilling til om det er forsæt og om det kan dokumenteres. Det er ikke alle sager, der indberettes med forsæt, der afgøres som forsætlige, men det er vigtigt, at kontrolløren har taget stilling til det på selve kontrollen. Indberettes der ikke med forsæt, vil sagen ikke blive behandlet som en sådan sag – det er således vigtigt at indberette med forsæt, hvis man mener dette er relevant, så der kan blive taget særskilt stilling til dette.

Du kan i tabellen nedenfor se en oversigt over beregningerne ved gentagne forsætlige overtrædelser.

1. forsætlige overtrædelse	1. gentagelse	2. gentagelse	3. gentagelse	4. gentagelse	5. gentagelse
20 %	45 %	75 %	100 %	100 %	Udelukkelse

8.5 Overtrædelse af flere krav inden for samme område

Har landbruger overtrådt flere krav inden for samme område, vurderer Jordbrugskontrol det som én overtrædelse inden for området forudsat, at ingen af overtrædelserne er gentagne overtrædelser. Områdets nedsættelsesprocent vil da svare til den nedsættelsesprocent, som isoleret set er den højeste for hvert af de enkelte krav inden for området.

Du kan her se et eksempel:

- Uagtsom overtrædelse af krav 1.1 medfører isoleret set en nedsættelse på 3 %.
- Uagtsom overtrædelse af krav 1.9 medfører isoleret set en nedsættelse på 1 %.

Da begge overtrædelser er inden for samme område (miljø, klimaforandring og god landbrugs- og miljømæssig stand for jord (GLM)), skal overtrædelserne betragtes som én overtrædelse. Støtten skal herefter nedsættes med 3 %.

8.6 Overtrædelse af flere krav inden for forskellige områder

Hvis landbrugeren ikke har overholdt flere krav inden for forskellige områder, beregner Landbrugsstyrelsen den samlede nedsættelse af støtten ved at lægge nedsættelsesprocenterne fra områderne sammen, forudsat der ikke er nogen gentagne overtrædelser.

Hvis det er første gang, landbrugeren ikke har overholdt et eller flere krav, og der kun er uagtsomme overtrædelser, kan nedsættelsen af støtten maks. blive 5 %. Hvis der kun findes uagtsomme og gentagne overtrædelser, vil støttenedsættelsen maks. være 15 %. Der findes intet maksimum for støttenedsættelsen, hvis der er en forsætlig overtrædelse blandt overtrædelserne.

8.7 Når er krav er overtrådt gentagne gange

Hvis et krav er overtrådt flere gange inden for en sammenhængende periode på tre kalenderår, bliver det betragtet som en gentagen overtrædelse. Landbrugeren skal dog have været underrettet om en tidligere overtrædelse og have haft mulighed for at rette op, før vi betragter en overtrædelse som en gentagelse.

Ved første gentagelse: Den tidligere anvendte nedsættelsesprocent ganges med 3. Hvis ansøger tidligere har fået en nedsættelsesprocent på 3, vil den gentagelse beregnes således: $3 \times 3 \% = 9 \%$.

Ved 2. og 3. gentagelse kan nedsættelsesprocenten maksimalt være 15 %. Ved 4. gentagelse vil overtrædelsen blive vurderet som forsættelig.

8.8 Advarsel ved mindre betydelig overtrædelse

En mindre betydelig overtrædelse er en overtrædelse af krydsoverensstemmelseskrav, der på grund af vurderingen af alvor, omfang og varighed kan betragtes som værende mindre betydelig, og som bedømmes med en samlet karakter på højst 5.

Vi tager ikke på opfølgende kontrolbesøg i forbindelse med mindre betydelige overtrædelser, men vi giver landbruger en advarsel, som er gyldig i tre kalenderår, inklusive året hvor vi konstaterede overtrædelsen. Hvis vi inden for de tre kalenderår kommer på besøg hos landbruger igen og konstaterer, at landbruger ikke har afhjulpnet overtrædelsen, vil landbrugers støtte blive nedsat med 1 %. Nedsættelsen vil udgøre 1 % af den støtte, landbruger fik i året, hvor landbruger fik advarslen.

Du skal være opmærksom på, at overtrædelser af krav, der udgør en direkte risiko for den offentlige sundhed eller for dyrs sundhed, ikke kan vurderes som mindre betydelige overtrædelser.

For mindre betydelige overtrædelser gælder, at:

- a. Du skal altid indberette mindre betydelige overtrædelser i KO-Web, så det kommer til at fremgå af kontrolrapporten.
- b. Du skal under kontrolbesøget oplyse landbruger om muligheden for at rette op på overtrædelsen. Landbrugers afhjælpning må dog ikke forlænge kontrolbesøgets varighed. Den mindre betydelige overtrædelse skal stadig fremgå af KO-kontrolrapporten som en overtrædelse, og du skal samtidig indberette overtrædelsen i KO-Web som afhjulpnet, hvis det var muligt for landbrugeren af afhjælpe overtrædelsen i forbindelse med kontrolbesøget.

Hvis landbruger ikke kan afhjælpe den mindre betydelige overtrædelse under kontrolbesøget, skal overtrædelsen indberettes i KO-Web, og overtrædelsen skal fremgå af KO-kontrolrapporten som efterfølgende sendes i høring.

8.9 Hvis den mindre betydelige overtrædelse er en menneskelig fejl

Hvis en overtrædelse er af mindre alvorlig, omfattende og varig karakter, og ikke kan afhjælpes, kan Landbrugsstyrelsen vurdere den som en såkaldt menneskelig fejl.

En overtrædelse kan kun vurderes som en menneskelig fejl, hvis den samlede karakter for overtrædelsen ikke overstiger 3, og hvis det ikke er muligt at rette op på forholdet.

Det er derfor muligt, at vurdere mindre betydelige overtrædelser af krav 2.2, delkrav 1B om for sene indberetninger som en menneskelig fejl, hvis den samlede karakter ikke overstiger 3.

Hvis en overtrædelse vurderes som en menneskelig fejl, skal landbruger hverken modtage en advarsel eller et støttetæk, men det konstaterede forhold skal beskrives i kontrolrapporten.

Hvis landbruger overtræder samme KO-krav igen inden for en periode på 3 år, og forholdet stadig vurderes som en menneskelig fejl, fordi den samlede karakter for forholdet ikke overstiger 3, kan overtrædelsen igen

vurderes som en menneskelig fejl, og landbruger vil ikke få et støttetæk. Det er dog et krav, at landbruger har udvist en forbedring i forhold til seneste overtrædelse af kravet.

Hvis en gentagende overtrædelse (menneskelig fejl) af samme KO-krav efter en konkret vurdering udgør en forværring i forhold til den seneste overtrædelse (menneskelige fejl) af kravet, vil overtrædelsen som udgangspunkt resultere i et støttetæk på 1 %.

8.10 Hvis den mindre betydelige overtrædelse bliver en henstilling

Hvis en overtrædelse er af mindre alvorlig, omfattende og varig karakter, og kan afhjælpes i forbindelse med kontrolbesøget, kan Landbrugsstyrelsen vurdere den som en såkaldt henstilling.

En overtrædelse kan kun vurderes som en henstilling på udvalgte delkrav og hvor den samlede karakter for overtrædelsen ikke overstiger 5. Overtrædelsen skal afhjælpes i forbindelse med kontrolbesøget eller indenfor en nærmere fastsat frist der oplyses af kontrolløren.

Hvis fejlen ikke rettes rettidigt betragtes overtrædelsen som en advarsel, her henvises til afsnit 8.8.

Hvis fejlen rettes rettidigt modtager landbruger en henstilling på det omtalte delkrav, og overtrædelsen nulstilles. Landbruger oplyses i kontrolrapporten om de faktuelle forhold omkring henstillingen, men forholdet vil ikke føre til en sanktion.

Udtræksårsager

Udpegning

Risikoudtaget	2
Tilfældigt udpeget	1

Nationale ordninger

Pesticid	P
Hygiejne og Foder	F
Mærkning og Registrering	MR

Dyrearter

Svin	s
Kvæg	k
Geder	g
Får	f
Fjerkræ	fj
Heste	h
Øvrige	ø

Antal besætninger

tal, hvis det er større end 1

Program

Direkte støtte	D
LDP	L

Eksempler på udtræksårsager:

1 P – F s2	Tilfældigt udtaget KO kontrol, samt national kontrol af pesticid og foder. Bedriften indeholder 2 svinebesætninger.
2 P – F k2-g-s	Risikobetinget udtaget KO kontrolsag samt national kontrol af pesticid og foder. Bedriften indeholder 2 kvægbesætninger, 1 gedebesætning og 1 svinebesætning.
2 P – F MR f-s2	Risikobetinget udtaget KO kontrolsag samt national kontrol af pesticid, foder, mærkning og registrering. Bedriften indeholder 1 fårebesætning og 2 svinebesætninger.

Kontrollens forberedelse

Forud for kontrollen, skal du foretage en grundig forberedelse af kontrollen på den bedrift, der er udtaget.

Du skal derfor hente kontrolgrundlag med både klient-, areal-, husdyr- og gødningsregnskabsoplysninger på 5050_20.

Alle bedrifter udtages på baggrund af CVR-numre eller CPR-numre. Der anvendes ikke P-numre i KO kontrol, heller ikke ved AKO-sager.

Kontrolgrundlaget indeholder følgende oplysninger:

- Udtræksårsag
- Oplysninger om bedriftstype
- Oplysninger om hvilke adresser der indgår i bedriftens ansøgning
- Hvilken kommune /-er der kan være involveret for hver adresse
- Virksomhedsregister
- Hvilke ejendomme bedriften har husdyrbesætninger på
- Typen og antallet af dyr
- Kendskab til bedriftens gødningsregistrering
- Om virksomheden har udarbejdet (indsendt) gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode (Hvis virksomheden er med i Register for gødningsregnskab)
- Typer af støtte som ansøger søger, hhv. direkte støtte eller LDP
- Antal ha – både hvortil der er søgt støtte og som er anmeldt som naturarealer, gårdspladser o.l.
- En markplan der indikerer arealer og afgrøder og herved en mulig pesticidanvendelse

Kontrolgrundlaget skal trækkes fra KSK 5050_20. Fra kontrolsæsonens start vil data i kontrolgrundlaget være baseret på 2019 indberetningen, og kontrollen skal, i givet fald, udføres på dette grundlag. Efter ansøgningsfristen (ca. 1. juni), vil data i kontrolgrundlaget blive 2020 data, som derved vil danne grundlag for KO kontrollen resten af kontrolsæsonen.

1. FORBEREDELSE AF KONTROLLEN - MILJØ

Ved starten på den uanmeldte kontrol skal landbruger gøres opmærksom på, hvilke kontroller der vil blive udført. Derfor er det vigtigt, at du er forberedt, inden du påbegynder den uanmeldte kontrol. En del af forberedelsen er derfor at kontrollere, hvilke typer af arealer landmanden har, og om han har specielle forhold på bedriften.

Følg instruktionen til IMK, for at få de relevante kortlag vist. Hvis de nævnte kortlag ikke er tilgængelige i IMK, kan du finde dem via Miljøportalen (Arealinfo.dk).

Det kan ligeledes være hensigtsmæssigt at anvende kortmateriale i forbindelse med forberedelsen. De kan anvendes til at:

- Screene arealerne på bedriften
- Identificere bygningerne,
- Se forandringer og "mistænkelige" ting fx markstakke, ensilageoplæg (anvende kort fra tidligere år)

Forberedelsen af kontrollen kan medvirke til et bedre overblik over kontrollen, samt at minimere antallet af krav, der skal gennemgås ved den fysiske kontrol på bedriften.

I nedenstående tabel ses et overblik over, hvad du kan gennemgå i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen. Efterfølgende uddybes emnerne.

	Billedmateriale	Temalag	Mere end ét temalag
2-meter bræmmer		X	
Markstakke	X		
Fuglebeskyttelseskrav	X	X	X
GLM landskabelementer	X	X	
Jorderosion	X	X	
Screening af arealer	X		
Hække	X		
Bygninger (stalde, gyllebeholder, kote mv.)	X	X	X

2-meter bræmmer (krav 1.16)

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen kan du med fordel kontrollere om bedriften har marker med krav om 2-meter bræmmer.

Markstakke (krav 1.10)

Du kan anvende kortmaterialet i IMK til at kontrollere om der findes markstakke på arealerne på bedriften.

Fuglebeskyttelseskrav (Krav 1.23, 1.24, 1.25, 1.26 og, 1.29)

I forbindelse med kontrollen af kravene om fuglebeskyttelse (5050_20) er det vigtigt, at du, inden du gennemfører kontrolbesøget, har undersøgt, om landbruger har arealer inden for særlige områder.

Du kan fremsøge bedriftens samlede areal på Miljøportalen, eller få landbruger til at udpege bedriftens øvrige arealer på kontrollen, da du både skal føre kontrol med fuglekravene indenfor og udenfor bedriftens støtteberettigede arealer.

GLM-Landskabelementer (krav 1.36) og Jorderosion (krav 1.37)

Du skal, inden du kører på kontrolbesøg, kontrollere, om der findes GLM-landskabelementer eller et areal, hvor der kan være risiko for jorderosion. Dette gøres ligeledes gennem anvendelse af kortlag i IMK.

Kortlagene hedder:

- GLM Landskabelementer
- Jorderosion

Følg instruksen til IMK, for at få de relevante kortlag vist.

Hvis et GLM-element eller jorderosionsområde ikke er vist på kortlaget, skal det ikke overholde kravet.

Hvis du konstaterer landskabelementer på bedriften, der ikke er angivet i kortlaget, og du vurderer at de opfylder betingelserne som GLM landskabelement, kan du orientere landbruger om, at han kan lave et blokændringsforslag og søge på arealet året efter.

Desuden orienteres Jordbrugskontrol om dets forhold, placering og udseende. Herefter vil det blive vurderet, om det kan blive omfattet af kravet det efterfølgende år, og dermed også blive GB-støtteberettiget.

Kontrollens gennemførelse

Generelt omkring kontrollens gennemførelse, varsling og nægtet kontrol henvises til den generelle kontrolinstruks.

1. HVIS LANDBRUGER OPLYSER, AT HAN IKKE HAR SØGT

Det kan ikke udelukkes, at en landbruger på stedet vil oplyse, at han ikke har søgt nogen former for støtte fra Landbrugsstyrelsen i år. Dette kan være rigtigt, da det på udtrækningstidspunktet ikke kan fastslås, om der er søgt landbrugsstøtte i år. Kontrollen skal gennemføres som vanlig.

Landbrugsstyrelsens ordinære pesticidkontrol indgår i KO kontrollen, det betyder, at der fortsat skal foretages en almindelig pesticidkontrol. Jordbrugskontrol kontaktes, hvis virkningen ikke har søgt.

2. HVIS LANDBRUGER OPLYSER, AT HAN ER OPHØRT OG IKKE HAR SØGT

Hvis landbrugeren ikke har søgt i det indeværende kontrolår og er ophørt med al landbrugsaktivitet, gennemføres kontrollen ikke, og Jordbrugskontrol kontaktes.

3. KONTROL PÅ STEDET

Kontrollen gennemføres ved brug af VAKS Online 5050_20 og flere forskellige KSK'er, som både er koblet op på centralstøvsugeren og anvendes til nationale overtrædelser. Centralstøvsugeren anvendes online ved brug af VAKS Online.

Gennemførelsen af KO-kontrollerne tæller som både en KO-kontrol og en national kontrol for fagområderne Pesticid, Foder- og fødevarerhygiejne samt Mærkning og Registrering, hvis de nationale ordninger er udtaget til kontrol med overlap til KO-populationen. Dette indebærer, at du skal kvittere for alle typer af kontrol for alle de kontrollerede bedrifter. Kvitteringen for gennemførelsen af kontrollen på stedet skal altid ske ved, at du sender minimum:

- KO-kontrolrapport og eventuelt et KO-høringsbrev (samt eventuelt tilhørende dokumentation for overtrædelser).
- OK- eller høringsbrev for pesticid, Foder- og fødevarerhygiejne samt Mærkning og Registreringsområdet (samt eventuelt tilhørende dokumentation for den nationale overtrædelse).

For yderligere information om anvendelse og udfyldelse af VAKS Online se IT-vejledningen. For beskrivelse af de enkelte kontrol KSK'er kan du anvende de tilhørende DCK vejledninger.

Virksomheder udtaget til Landbrugsstyrelsens KO-kontrol indlæses på 5050_20 KSK. De enkelte kontrolordninger bliver oprettet af VAKS.

Ud over oplysningerne i kontrolgrundlaget, skal du tilføje øvrige ejendomme med bygninger, som landbruger råder over (fx lejede stalde), ejendom/ bemærkningsfeltet i KSK'et. Du skal ligeledes markere for hver af de adresser, hvor kontrollen er foregået.

Du skal sende høringsbreve (KO, såvel som nationale) med KO-kontrolrapport, kortmateriale og evt. fotos senest 14 arbejdsdage efter kontrollens gennemførelse til landbruger. Det kan være en fordel at gennemgå dit kontrolresultat med ansøger, inden sagen sendes i høring, så eventuelle uenigheder kan afklares inden.

Hvis du har konstateret en overtrædelse, skal du oplyse landbrugeren om, at der gennemføres høring af alle oplysninger, der er fremkommet ved kontrollen. Materialet inkl. landbrugerens evt. hørings svar vil blive sendt til Jordbrugs kontrol og vil indgå ved afgørelsen af sagen. Afgørelsen om, hvorvidt der skal ske en nedsættelse af støtten, træffes af Jordbrugs kontrol.

På KO-Portalen findes en tjekliste over samtlige KO-krav på delkravniveau, som kan anvendes til udfyldelse på stedet.

4. REKVIRERET KONTROL / ANDEN KONTROL

Hvis du på et KO-kontrolbesøg f.eks. bemærker arealer, der ikke lever op til GB-reglerne, skal du udtage arealet til en rekvireret kontrol. Dette gøres ved at kontakte Landbrugsstyrelsen, Arealtilskud. Du skal beskrive, hvilken mark det drejer sig om (marknr. og markbloknr.) samt en begrundelse for, hvorfor marken skal udtages til rekvireret kontrol.

Tilsvarende kan du finde behov for at lave en anden kontrol (AKO). Det kan f.eks. opstå i de situationer, hvor du konstaterer, at naboen til den landmand, du er ude at kontrollere, ikke overholder et GLM-krav.

Hvis du gennemfører en AKO, skal der oprettes en 5050_20 sag (centralstøvsuger), hvorigennem du udfylder besøgsdata og markerer, at det er en anden kontrol. Herefter vælges den, og kun den, kontrolordning som overtrædelsen vedrører, og støvsugeren opretter efterfølgende den korrekte kontrolordning. Vær opmærksom på, at du kun skal markere ud for den kontrolordning, hvor der er konstateret en overtrædelse. De øvrige kontrolordninger skal være blanke.

Når overtrædelsen er korrekt beskrevet, anvendes centralstøvsugeren til at overføre kontrolresultatet til KO web. Som kvittering for oversendelsen vil du modtage en KO-kontrolrapport og høringsbrev, der vil ligge på sagen i Workzone. For nærmere beskrivelse henvises til IT vejledning.

Kontrollens afslutning – efter kontrolbesøget

---

1. HVORDAN HÅNTERER DU ÉN ELLER FLERE KONSTATEREDE OVERTRÆDELSER EFTER KONTROLBESØGET

I afsnittet her kan du finde viden om, hvad du skal gøre i IT systemerne og hvem du skal kontakte i forbindelse med, at du har gennemført et kontrolbesøg og konstateret en eller flere overtrædelser.

2. HVAD SKAL DU SKRIVE VED OVERTRÆDELSER

Ved overtrædelser er det vigtigt, at du laver en detaljeret beskrivelse af kontrolfund. Dette indebærer, at du, så objektivt som muligt, beskriver, hvad du har konstateret ved kontrolbesøget. Du skal som udgangspunkt kun beskrive situationen omkring overtrædelserne.

Ved beskrivelse af kontrolfund, følg nedenstående rækkefølge:

1. Hvad har du konstateret
2. Hvor er det konstateret – markbloksnummer, marknummer, matrikel, i bygning x osv.
3. Hvordan er forholdene
4. Hvor længe har overtrædelser eksisteret, gerne ud fra konkret oplysninger eller ud fra dit bedste skøn
5. Hvornår vil overtrædelser forventes at kunne ophøre

I kontrolrapporten skal du begrunde de pågældende karakterer for alvor, omfang og varighed. Uden en begrundelse for bedømmelsen af kontrolfundet giver karaktererne ikke nødvendigvis mening for landbruger eller sagsbehandler. Husk at vedlægge et velbeskrevet fotoalbum og kortmateriale med angivelse af overtrædelsens placering på bedriften.

Når du er færdig med at behandle din sag efter kontrolbesøget, skal du huske følgende:

- Kontrollen afsluttes i afdelingens navn og kontrollørens navn
- Ved OK-sager skal du lukke sagen og overføre til KO-Web, når du har sendt kontrolrapporten og OK-brevet
- Hvis der kommer høringsvar, skal du skrive dine bemærkninger til høringsvaret i tilhørende skabelon i Workzone og markere for modtagelse af høringsvar i KSK'et (5050)
- Sagen lukkes og overføres til KO-Web efter endt høringsperiode

Det er yderst vigtigt, at sagen lukkes efter den er overført til KO-Web, ellers bliver sagen og sagens dokumenter ikke overført til den videre sagsbehandling.

3. HVAD SKAL DU SENDE TIL LANDBRUGER

Ved fejlsager (overtrædelser) skal landbruger senest 14 hverdage efter kontrolbesøget modtage:

- Følgebrev og Kontrolrapport
- Fotodokumentation: Fotos du selv har taget under kontrolbesøget og som er velbeskrevet (min. et foto inkl. beskrivelse, der klart viser overtrædelserne og placeringen)

- Ved overtrædelse af arealbaserede krav, f.eks. fuglebeskyttelseskrav og GLM-krav, skal der vedlægges farvekort over placeringen af overtrædelsen. Husk at angive markbloknr., matrikelnr. og/eller marknummer.

4. HVAD SKAL DU GØRE VED DET, LANDBRUGER SENDER TIL DIG

Ved modtagelse af høringssvar på fejlsager (overtrædelser) skal du gøre:

1. Gem altid høringssvar, der vedrører KO, på KO sagen i Workzone (5050_20). Hvis høringssvaret vedrører nationale overtrædelser, gemmes høringssvaret på den enkelte kontrolordning (f.eks. pesticid 4071PM_20). OBS! Ved høringssvar, som indeholder svar på flere forskellige overtrædelser, skal høringssvaret gemmes på KO sagen i Workzone, 5050_20 og på den enkelte kontrolordning.
2. I emnelinjen i Workzone skal der stå: Høringssvar_KO-krav som er overtrådt landbrugers CVR-nummer, f.eks. "Høringssvar_1.10_CVR12345678.
3. Derefter oprettes skabelon i Workzone. Der er en skabelon, der hedder 'Bemærkninger', hvor du skriver, hvilke bemærkninger du har til høringssvaret. Har du ingen bemærkninger, skriver du i dokumentet, at du ingen yderligere bemærkninger har til høringssvaret, og derefter gemmer du dokumentet på sagen i Workzone.
4. I VAKS online i fanebladet 'Besøgsdata' skrives dato for modtaget høringssvar i rubrik 'Høringssvar modtaget'. Det er vigtigt, at dette bliver gjort, ellers vil det ikke være tydeligt for sagsbehandlerne, at de skal finde et høringssvar og tage det med i betragtning ved afgørelsen af sagen.

5. HVAD SKAL DU GØRE, HVIS I ER FLERE PÅ SAMME KONTROLBESØG

- Husk, at I alle skal skrive jer på som kontrollører i fanebladet 'besøgsdata' i 5050D/M og vinge den eller de af jer af, der skal stå som underskriver af brevet.

6. KVALITETSSIKRING AF KONTROLLERNE I 2020

I KO-kontrollen for 2020, vil der blive udtaget et antal sager til administrativ kontrol.

1. Jordbrugskontrol vil sende mail til dig med oplysninger om, hvad der er fundet i kvalitetssikringen. Du bedes følge op på eventuelle afvigelser, hvis du bliver bedt om det

7. TIDSREGISTRERING OG REGISTRERINGER I VAKS

7.1 Hvordan skal du registrere i M-Tid ved kontrolarbejde

1. KO-kontrol med national kontrol:

Når du er på en KO-kontrol, og du samtidig skal lave national kontrol (f.eks. foderkontrol), skal du tidsregistrere den faktiske tid, der reelt er brugt på hver af ordningerne.

Aktivitetsnummer for KO-kontrollen:

Krydsoverensstemmelse 30610 – Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kørsel, kontrol og efterbehandling.

Ved registreringen af tidsforbruget til de nationale ordninger skal følgende aktivitetsnumre anvendes:

Mærkning og Registrering: Mærkningskontrol (kombineret med KO) 55002 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kontrol og efterbehandling af mærknings- og registreringsdelen.

Foder- og fødevarerhygiejne: Foder og hygiejne kontrol, landbrug 55131 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kontrol og efterbehandling af foder- og fødevarerhygiejneden.

Pesticid: Plantebeskyttelse, KO-kontrol 54074 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203) Herunder registreres forberedelse, kontrol og efterbehandling af pesticiddelen.

2. National kontrol med AKO:

Når du er på en national kontrol, og du konstaterer en AKO, skal du tidsregistrere den faktiske tid, der reelt er brugt på den nationale ordning, samtidig med, at du registrerer tid brugt på AKO på et selvstændigt aktivitetsnummer:

Ved registreringen af tidsforbruget til de nationale ordninger skal følgende aktivitetsnumre anvendes:

Mærkningskontrol og Registrering: Mærkningskontrol – (kvæg, får og/eller geder) 55001 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kørsel, kontrol og efterbehandling af mærknings- og registreringskontrollen.

Foder- og fødevarerhygiejne: Foder og hygiejne kontrol, landbrug 55131 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kørsel, kontrol og efterbehandling af foder- og fødevarerhygiejnekontrollen.

Pesticid: Plantebeskyttelse, generelt 54077 - Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kørsel, kontrol og efterbehandling af pesticidkontrollen.

Økologi: Bedrifter 59031 Produktion (1) – Kontrol på stedet(203). Herunder registreres forberedelse, kørsel, kontrol og efterbehandling af økologikontrollen.

ALT arbejde med AKO på ovenstående ordninger skal registreres på aktivitetsnummer:

Krydsoverensstemmelse 30610 – Produktion (1) – AKO (9708).

▼ 30000 - Tilskud og udvikling
○ 30610 - Krydsoverensstemmelse
○ 30610 - Krydsoverensstemmelse-A:Produktion:UA:AKO

7.2 Hvordan skal du registrere i M-Tid ved kompetenceaktiviteter (inkl. ERFA)

1. Kursus og kompetenceudvikling vedr. LBSTs KO-kontrol, inkl. ERFA registreres aktivitetsnummer:

Krydsoverensstemmelse 30610 – Produktion (1) – Support (108)

7.3 Hvordan skal du registrere i M-tid ved værdibaseret supervision

Krydsoverensstemmelse 30610 – Produktion (1) – Kvalitetssikring(117)

1.1 – Beskyttelse af grundvand mod forurening

---

1. DELKRAV

1.	Stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må ikke uden tilladelse, direkte eller indirekte, udledes til grundvandet.
2.	Beholdere med stoffer, der kan forurene grundvand, og som fremgår af liste I eller II, må heller ikke uden tilladelse være nedgravet i jorden.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Særligt for punktforurening med husdyrgødning:

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1.

Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1. Overtrædelsen skal dog kun indberettes under krav 1.1, hvis der er sket en forurening ved tilløb af flydende husdyrgødning eller restvand til en sø/vandløb eller vandboring eller punktforureningen er konstateret inden for BNBO (boringsnært beskyttelsesområde).

Krav 1.1 omfatter ikke landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer bortset fra slam.

1.3 DEFINITIONER

Direkte udledning	Tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II uden gennemsivning af jordoverfladen eller undergrunden. Det kan f.eks. være udledning via brønd eller en grundvandsboring
Indirekte udledning	Tilførsel til grundvandet af stoffer nævnt i liste I eller II efter gennemsivning af jordoverfladen eller undergrunden eller tilførsel til vandløb og søer.
Stoffets farlighed	Ved farlighed forstå stoffets toksicitet, persistens (stoffets modstand mod nedbrydning ved naturlige processer) og evne til bioakkumulation (ophobning af miljøgifte i levende organismer)

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, på hele bedriften, hvis det er en del af landbrugsdriften. Kravet gælder kun for forhold, der kan relateres til landbrugsaktiviteter.

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med forberedelse kan du undersøge, om der er elementer på ejendommen der kan være interesse i at undersøge nærmere i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg. Det kunne f.eks. være tønder eller lignende opbevaringsdunke, der kan ses på billeder.

Ved kontrolbesøget gennemgår du bedriften for muligheder for forurening af grundvandet. Hvis der skulle være en sådan mulighed, undersøges det om der er vandløb, søer, boringer eller lignende i nærheden, der kan forårsage spredning eller hurtigere adgang til grundvandet (direkte forurening). Under alle omstændigheder skal du overveje konsekvensen af forureningen under forudsætning af forskellige forhold som geologiske forhold, jordbundstype, grundvandets placering, nedbørsmængde med mere.

Tal desuden med landbruger, spørg ind til forholdene.

Det er vigtigt at en overtrædelse bliver grundig beskrevet og dokumenteret. Husk at orientere kommunen, hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.1. Forslag til mail til kommunen findes på Kontrolportalen.

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og evt. størrelse af det berørte område
- Angivelse af den mark eller nærmeste mark, hvor overtrædelsen er konstateret (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet)
- Fotos af hele eller dele af det område, der er berørt af overtrædelsen
- En grundig beskrivelse af omstændighederne i forhold til en eller flere af de parametre, der er beskrevet i det foregående afsnit, herunder evt. resultater af en evt. udtagning af jordprøver foretaget af kommunen

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

LISTE I OVER FAMILIER OG GRUPPER AF STOFFER

Liste I omfatter de enkeltstoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer.

1	Organiske halogenforbindelser og stoffer, der kan danne sådanne forbindelser i vandmiljø. Den simpleste organiske klorforbindelse CH ₃ Cl produceres af en mængde levende organismer som svampe og alger
2	Organiske fosforforbindelser. Kan indgå i insektbekæmpelse og pesticider
3	Organiske tinforbindelser. <i>Kan forekomme i maling</i>
4	Stoffer, der virker kræftfremkaldende, eller som har mutagene og teratogene egenskaber, i eller gennem vandmiljø. <i>Kan være Sprøjtemidler</i>

5	Kviksølv og kviksølvforbindelser.
6	Cadmium og cadmiumforbindelser. Kunstgødning med et totalt fosforindhold på 0,1 % eller derover må max indeholde 110 mg cadmium pr. kg fosfor
7	Mineralolier og carbonhydrider. Kulbrinter, organiske forbindelser, som udelukkende indeholder carbon (kulstof) og hydrogen (brint). Der vil hovedsagligt være tale om dieselolie.
8	Cyanider. Kan dannes i forskellige affaldsprocesser. Jorden vil typisk have et blåligt skær

LISTE II OVER FAMILIER OG GRUPPER AF STOFFER

Liste II omfatter enkeltstoffer og kategorier af stoffer, som indgår i de nedenfor anførte familier og grupper af stoffer, og som vil kunne have skadelig virkning på grundvandet.

1	Følgende metalloider og metaller samt deres forbindelser: Zink, kobber, nikkel, krom, bly, selen, arsen, antimon, molybdæn, titan, tin, barium, beryllium, bor, uran, vanadium, kobolt, tallium, tellur, sølv
2	Biocider ² og deres derivater, som ikke er opført på liste I. Biocider bruges bl.a. til insektbekæmpelse. Et derivat er en forbindelse, der kan afledes af en anden (kan være rottegift og musegift)
3	Stoffer, som har en skadelig virkning på grundvandets smag og/eller lugt, samt forbindelser, som kan bevirke dannelse af sådanne stoffer i grundvandet og derved gøre dette uegnet til drikkevand.
4	Toksiske eller persistente organiske siliciumforbindelser og stoffer, som kan bevirke dannelse af sådanne forbindelser i grundvandet, med undtagelse af sådanne, som er biologisk uskadelige, eller som i vand hurtigt omdannes til uskadelige stoffer. <i>Kan forekomme i ulovlige pesticider.</i>
5	Uorganiske fosforforbindelser samt elementært fosfor. <i>Kan eks. være kunstgødning</i>
6	Fluorider. Bruges til vandafvisende overfladebehandling
7	Ammoniak og nitritter. <i>Gødning</i>

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Hvis en handling eller en unkladelse har medført:

- Risiko for forurening af grundvandet eller
- Der er sket en konkret forurening af grundvandet,

Hvis enten punkt a) eller punkt b) er sket, skal dette indberettes under krav 1.1. For at indberette en overtrædelse under krav 1.1 skal der som udgangspunkt være konstateret en konkret forurening.

² Biocider er en betegnelse for kemiske stoffer, der er beregnet til at bekæmpe skadedyr, bakterier og svampe m.m.

En forurening kan f. eks være lemfældig omgang med stoffer, som er kommet i fysisk kontakt med jorden og derved har ledt til enten en konkret forurening eller risiko for forurening af grundvandet.

Selvstændig overtrædelse af krav 1.1 kan eksempelvis være uautoriseret bortskaffelse af kemikalier, olie eller lignende, ved eksempelvis udledning på jorden eller nedgravning (indirekte udledning), som ved nedsivning i jorden kan medføre forurening af grundvandet.

2.3 EKSEMPLER

Billedet er hentet fra google

Billedet er hentet fra google

Krav 1.1 – stoffer der kan forurene grundvandet:

Brug liste I og liste II

Tjek:

- Revner
- Afløb
- Dræn
- Beliggenhed og jordens beskaffenhed omkring forureningen

Krav 1.1:

Brug liste I og liste II

Tjek:

- Beliggenhed
- Tilladelser
- Bruges tanken? Hvad bruges den til?
- Er der en forurening?

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 og 2	Spørg landbruger om han ved, om han opbevarer forurenende stoffer på ejendommen.
1 og 2	Spørg om placeringen af tanke/dunke eller lignende, såvel om de står ovenpå jorden eller er nedgravede.
2	Hvis landbruger har nedgravede tanke/dunke fx olietanke, bed om at se en tilladelse.
1	Spørg om underlaget under opbevaringsområdet. Er der opsamlingsstank eller lignende.
1	Spørg ind til hvad tanken/dunken anvendes til, og hvordan det anvendes.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.1 delkrav 1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det. Eller: Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af grundvandet, og der iværksættes straks afhjælpning af det ulovlige forhold	Har ikke tilladelse, men kan få det. Eller: Kan ikke få tilladelse, men overtrædelsen medfører kun risiko for yderst begrænset forurening af grundvandet	Har ikke tilladelse, men iværksætter straks afhjælpning af ulovlige forhold Eller: Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet eller betydelig risiko herfor	Har ikke tilladelse og kan ikke få det Eller: Overtrædelsen vurderes at give anledning til betydelig forurening af grundvandet
OMFANG	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som meget lille, under hensyntagen til udbredelse og stoffets farlighed	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som mindre, under hensyntagen til udbredelse (typisk inden for egen bedrift) og stoffets farlighed	Forureningen eller risikoen herfor vurderes som væsentlig, under hensyntagen til udbredelse (typisk i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer) og stoffets farlighed	Forureningen vurderes som meget stor, under hensyntagen til udbredelse (typisk i fjernområdet) og stoffets farlighed
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Når man skal vurdere om der er risiko for, at stoffet når ned til grundvandet, skal man overveje flere forskellige parametre:

- Varigheden af overtrædelsen - jo længere varighed jo større sandsynlighed for nedsivning til grundvandet og jo sværere vil det være at oprense forureningen.

- Mængden af udledt stof.
- Jordens beskaffenhed - er der fx tale om sand- eller lerjord. Kompakte, tykke lerlag beskytter til en vis grad grundvandet, mens eventuelt nedrivende forurening hurtigere kan sive gennem tynde lerlag og porøst sand og grus.
- Mikrobielle processer i jorden - vil stoffet være nedbrudt inden det når grundvandet?
- Afstand til dræn, søer og vandløb.
- Findes der grundvandsmagasiner eller borer under den konkrete lokalitet – Oplysningerne kan findes på: <http://arealinformation.miljoportal.dk/distribution/>
- Vejrforhold i perioden op til konstatering af overtrædelsen.
- Om der er plantedække på arealet, som evt. vil kunne optage nogle af stofferne.

BEDØMMELSE af krav 1.1, delkrav 1

Alvor	Overtrædelsen vurderes i forhold til, om der kan gives tilladelse og om der ansøgt om en sådan. Dette vægtes i forhold til, hvor alvorlig den konkrete overtrædelse er i forhold til forureningen eller risikoen herfor.
Omfang	Omfanget af overtrædelsen fastslås under hensyntagen til forureningens størrelse og stoffets farlighed. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af, hvor stor forureningen må anses at blive ud fra stedets geografiske, geologiske og hydrogeologiske forhold. I denne vurdering kan følgende faktorer bl.a. inddrages; jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Varigheden af en manglende overensstemmelse vurderes fra kontroltidspunktet og til hvornår det ulovlige forhold vurderes at kunne ophøre. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold (for eksempel indhentelse af fornødne tilladelser eller efterkommelse af påbud), eller hvor lang tid der går før forureningen kan afhjælpes indgår ved en vurdering af varigheden af overtrædelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

En evt. overtrædelse vil også være en overtrædelse af Miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 -2, hvor kommunen er myndighed. Kontakt derfor kommunen, hvis du konstaterer en overtrædelse i forhold til overtrædelse af Miljøbeskyttelsesloven og for eventuel nærmere vurdering af alvor, omfang og varighed. Det vil være op til kommunen som myndighed at vurdere, om der er behov for at udtage jordprøver.

Hvis der skal udtages jordprøver, er det kommunens opgave. Evt. resultater af en prøveudtagning kan indgå i sagen som dokumentation og grundlag for bedømmelse af overtrædelsen.

1.7 – Indretning af stalde og lignende

---

1. DELKRAV

1.	Husdyranlæg, herunder stalde, opsamlingsanlæg, læskure, løbegårde m.v. skal være indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke finder sted.
2.	Husdyranlæg, herunder stalde, læskure m.v. skal have gulve, udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
3.	Gulve i husdyranlæg, herunder i stalde, læskure m.v. skal kunne modstå påvirkningerne fra dyrene og de i stalden anvendte redskaber.
4.	Afløb fra husdyranlæg herunder stalde, opsamlingsanlæg, læskure, løbegårde m.v. skal føres gennem tætte, lukkede ledninger til en beholder.
5.	Udgået
6.	Udgået
7.	Husdyranlæg, herunder stalde, opsamlingsanlæg, læskure, løbegårde m.v, gulve, afløb fra stalde samt pumpebrønde skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttes mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
8.	Pelsdyrhaller skal være indrettet og konstrueret således, 1) at det undgås, at gødning og regnvand sammenblandes, 2) at der ikke står vand i en eller flere pelsdyrhaller eller mellem pelsdyrhallerne, 3) at området under burene holdes tørt, og 4) at spild fra vandingssystemet ikke giver anledning til afstrømning eller nedsivning af gødningsstoffer
9.	I pelsdyrhaller til andre kødædende pelsdyr end ræve, og hvor pelsdyrhallen er uden fast gulv og afløb, skal der til brug for opsamling af gødning være installeret gødningsrender. Gødningsrenderne skal være mindst 28 cm bredde ³ . Opsamlingsbeholdere, der skal installeres i direkte tilknytning til gødningsrenderne, skal være udført af bestandige materialer, være uigennemtrængelige for fugt og have en fast overdækning. I pelsdyrhaller til ræve og andre kødædende pelsdyr end ræve skal der endvidere være et halmlag under burene, dog ikke i forbindelse med udmugning af halm.

1.1 FORMÅL

---

³ Delkrav 9 stiller krav til gødningsrendernes bredde dog kan der i eksisterende pelsdyrhaller til andre kødædende pelsdyr end ræve, der senest den 31. december 2016 er lovligt indrettet med gødningsrender med en rendebredde på mindre end 28 cm, opretholdes denne indretning, indtil der foretages udskiftning af gødningsrenderne som følge af almindeligt slid eller indtil etablering, udvidelse eller ændring af pelsdyrhaller på anlægget.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7. omfatter også løbegårde og lignende, hvor der er en så høj koncentration af dyr, at næringsstofferne fra husdyrgødningen set over en årrække ikke kan udnyttes på arealet. Desuden omfatter kravet indretning af ind- og udleveringsfaciliteter.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Ikke-erhvervsmæssigt dyrehold	Ved ikke erhvervsmæssigt dyrehold forstås et dyrehold der ikke overskrider størrelsesgrænserne på: 1) 30 høns og 2) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger samt 3) et dyrehold med enten a) 2 malkekøer eller ammekøer med tilhørende kalve (op til 6 måneder), b) 4 stykker kvæg, der ikke er omfattet af litra a, c) 4 heste med tilhørende føl (op til 12 måneder), d) 2 søer med tilhørende smågrise (op til 40 kg), e) 15 producerede slagtesvin, f) 10 moderfår med lam (op til 12 måneder), g) 10 modergedder med kid (op til 12 måneder), h) andre dyretyper end nævnt i litra a-f eller g, hvis det samlede produktionsareal på ejendommen til disse dyretyper ikke overstiger 25 m ² , eller i) forskellige dyretyper sammensat efter litra a-g eller h, hvis den forholdsmæssige andel af hver dyretype efter litra a-g eller h, ikke tilsammen overstiger 100 %
Husdyranlæg	Stald eller lignende bygning eller anden indretning, hvor husdyr i almindelighed opholder sig eller har adgang til, med tilhørende dyrehold.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i de tilfælde, hvor KO-kontrollen omfatter ejendomme eller bedrifter, som et led i landbrugsdriften, hvor:

- der findes såkaldt "erhvervsmæssigt dyrehold", som defineret i husdyrgødningsbekendtgørelsen

- der findes afløb fra husdyranlæg, herunder stalde, læskure, løbegårde m.v.
- der dannes restvand

Miljøstyrelsen kan have godkendt, at der i landbrugets byggeblade er fastsat nærmere angivne driftsforskrifter, der fraviger husdyrgødningsbekendtgørelsens krav for anlæg, herunder staldsystemer. Vær derfor opmærksom på, om driften foretages efter forskrifterne i et af disse byggeblade. Virksomhedsejer bør oplyse omkring ovenfor nævnte byggeblade.

Se byggebladene på Miljøstyrelsens hjemmeside:

<http://mst.dk/erhverv/landbrug/husdyrgoedning/husdyr-byggeblade/>

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med det fysiske kontrolbesøg, undersøges stalde og lignende bygninger for, om de lever op til delkravene. Hvis der konstateres mulige overtrædelser eller konkrete overtrædelser skal der tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget af en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i gulve og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign. Det kan gøres ved at beskrive revnernes bredde og dybde og foretage en vurdering af risikoen for nedsivning derud fra.

2.1 BEMÆRKNINGER

Fliser, SF-sten og lignende belægninger anses ikke som værende uigennemtrængelige for fugt.

Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne:

- Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for ammekøer og ungdyr m.v.,
- Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for får og geder til mælke- og kødproduktion,
- Indretning og drift af udendørs sohold samt
- Produktion af økologiske slagtekyllinger.

Specielt for kalvehytter:

Det skal bemærkes at enkeltdyrsopstaldede kalvehytter skal opstaldes på fast bund med afløb – dvs. at kalvehytter ikke må opstaldes på fx et græsareal og flyttes rundt. Kalvehytter er således ikke omfattet af byggebladet "Løsdriftstalde med dybstrøelse uden fast bund og afløb for ammekøer og ungdyr mv." Dette byggeblad er rettet mod ekstensivt kvæghold med ammekvæg og ikke malkekvæg.

Miljøstyrelsen har dog tidligere meldt ud (i 2007), at kalvehytter kunne placeres på arealer med et græsdekke, der kunne optage næringsstofferne. I kan derfor godt støde på bedrifter, som anvender denne metode, og umiddelbart har fået accept af dette fra kommunen. Med ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen 1. august 2017 blev det dog helt klart, at placering af kalvehytter på græsarealer ikke kan erstatte kravet om fast bund. Der er ikke givet en overgangsordning, så kalvehytter skal altid stå på fast bund.

Specielt for pelsdyr:

Med hensyn til kravet om, at der i pelsdyrhaller til ræve og andre kødædende pelsdyr end ræve skal være et halmlag under burene (sidste punktum i delkrav 9) så er dette kun KO-belagt i pelsdyrhaller uden fast gulv.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Som udgangspunkt er staldbyggeri og lignende godkendt af kommunens byggesagsafdeling. Normalt er staldbyggerier og faste installationer derfor indrettet i overensstemmelse med delkrav 1-9.

Kontrollen bør derfor særligt rettes mod forhold, hvor der er slid, skader eller nedbrud i gulve og lignende, som kan føre til utilsigtet forurening. Eller tilfælde, hvor der konstateres overløb f.eks. som følge af stoppede afløb eller hvor afløb ikke føres til beholder.

Hvis der er forhold, du er i tvivl om f.eks. om et byggeri eller en installation er godkendt, kan du kontakte kommunen.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.7:

- Ingen fast bund
- Ingen opsamling af saftafløb, rist eller lign.

Krav 1.7:

- Fast bund, men med store revner
- Manglende afløb
- Manglende tagrender

Krav 1.7:

- Overløb
- Intet hensigtsmæssigt afløbssystem
- Manglende tætte ledninger/rør
- Manglende vedligeholdelse af pumpebrønd

Delkrav	Spørgsmål
1	Er stalde og lignende ud-/opført og indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke kan ske?
1	Har gulvene et hensigtsmæssigt afløbssystem?
1	Kalvehytter skal stå på fast støbt bund med korrekte afløbsforhold.
2	Er gulvene i stalde og lignende udført af bestandige materialer , som er uigennemtrængelige for fugt ?
2	Er materialevalget hensigtsmæssigt ift. funktionen?
3	Kan gulvene i stalde og lignende modstå påvirkninger fra dyr og redskaber?
3	Er gulvene uden revner, sprækker eller huller?
4	Føres afløb gennem tætte, lukkede ledninger?
7	Er stalde og lignende, afløb fra stalde, samle- og pumpebrønde ren-og vedligeholdte – herunder beskyttet mod tæring?
8	I pelsdyrhaller: Hvordan opsamles gødning og regnvand? Vandpytter og rent vand er ikke nødvendigvis en overtrædelse.
9	I pelsdyrhaller: Opsamling af gødning: er det installeret med gødningsrender af mindst 28 cm bredde og for så vidt angår pelsdyrhaller uden fast gulv og afløb med et halmlag under burene? Husk undtagelsen, se note 4

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.7, delkrav 1 vedr. indretning af stalde m.v.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0-25 % af hele ejendommens husdyranlæg er ikke indrettet med fast gulv og afløb eller så de overholder byggebladens foreskrifter	26-50 % af hele ejendommens husdyranlæg er ikke indrettet med fast gulv og afløb eller så de overholder byggebladens foreskrifter	51-75 % af hele ejendommens husdyranlæg er ikke indrettet med fast gulv og afløb eller så de overholder byggebladens foreskrifter	75-100 % af hele ejendommens husdyranlæg er ikke indrettet med fast gulv og afløb eller så de overholder byggebladens foreskrifter
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.7, delkrav 2-3 vedr. gulve, afløb m.v.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Revner i gulv af en samlet længde på maks. 0,5 m med maks. 0,5 cm revnebredde	Mindre end 20 % af staldafsnittets samlede gulvareal er ikke uigennemtrængelige for fugt eller kan ikke modstå påvirkninger fra dyr og maskiner	20-75 % af staldafsnittets samlede gulvareal er ikke uigennemtrængelige for fugt eller kan ikke modstå påvirkninger fra dyr og maskiner	Mere end 75 % af staldafsnittets samlede gulvareal er ikke uigennemtrængelige for fugt eller kan ikke modstå påvirkninger fra dyr og maskiner
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.7, delkrav 4 og 7 vedr. afløb og restvand

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Manglende ren- eller vedligeholdelse af afløb fra husdyranlæg herunder stalde, opsamlingsanlæg, læskure og løbegårde	Der er ikke installeret tætte lukkede ledninger i forbindelse med afløb fra stalde, opsamlingsanlæg, læskure og løbegårde m.v.	Stalde, opsamlingsanlæg, læskure, løbegårde m.v. er ikke indrettet med afløb til opsamlingsbeholder Eller: Afløb fra stalde, opsamlingsanlæg, læskure og løbegårdefører ikke til beholder for flydende husdyrgødning/restvand

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.7, delkrav 8 – 9 Pelsdyrhaller skal være indrettet m.v.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Gødning og vand sammenblandes Eller: Der står vand i eller mellem pelsdyrhallerne Eller: Burene holdes ikke tørre Eller: Der er spild fra vandingsystemet der giver anledning til afstrømning eller nedsivning af gødningsstoffer	Gødning føres til afløb gennem ledninger, der er utætte eller ikke er lukkede ⁴ . Eller: Manglende halmlag under burene - husk undtagelse ⁵ Eller: Gødningsrender mindre end 28 cm bredde -husk undtagelse ⁶	Afløb fører ikke til separat beholder
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer/grundvand
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

⁴ De fleste minkfarme er indrettet med gødningsrender, hvor gødningen enten manuelt eller automatisk skubbes hen i en faldstamme, hvorfra gødningen via rørføringer i jorden ledes til fortank eller direkte til gyllebeholder. Enkelte farme er indrettet sådan, at gødning fra gødningsrenderne i stedet skubbes ned i en opsamlingsbeholder, som efterfølgende tømmes over i gyllebeholderen via en slamsuger. Begge indretninger må anses for at opfylde det generelle krav om, at afløb fra stalde skal føres til beholder for flydende husdyrgødning.

⁵ Ikke krav om halmlag i (tidsmæssig) forbindelse med udmugning af halm.

⁶ Se note 4.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.7, delkrav 1-3 Vedr. gulve, afløb m.v.

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om ejendommens husdyranlæg og lignende er indrettet korrekt med fast gulv og afløb eller udført og drevet jf. byggebladene (delkrav 1), hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der ikke er udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt (delkrav 2) eller hvor stor en del af gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, der er ødelagt (delkrav 3), samt om gulvet, herunder gyllekanaler og lignende, er tilstrækkeligt renholdt og vedligeholdt (delkrav 7). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der rent faktisk er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på ejendommen, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitrاتفølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen finder sted.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af gulv).

BEDØMMELSE af krav 1.7, delkrav 4,7, 8 og 9

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal der som udgangspunkt indgå, om stalde og lignende, beholderen for restvand og afløb fra stalde, samle- og pumpebrønde er renholdt og vedligeholdt tilstrækkeligt (delkrav 7), om afløb føres gennem tætte ledninger, der kan modstå pumpetrykket (delkrav 4) og om halmlag under burene, gødningsrender u. 28 cm bredde. (delkrav 8 og 9) Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor.
--------------	--

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.8 – Opbevaringskapacitet for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand

---

1. DELKRAV

1. Bedrifter, der oplagrer husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft eller restvand, skal have en tilstrækkelig opbevaringskapacitet til, at udbringningen kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand. På ejendomme med dyrehold skal opbevaring til husdyrgødning dog mindst have en kapacitet svarende til 6 måneders tilførsel. Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet vil normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel, dog normalt mindst 7 måneders tilførsel for kvægbrug, hvor mindst 2/3 af den producerede mængde kvælstof i husdyrgødningen stammer fra kvæg, og hvor dyrene går ude i sommerhalvåret. Kravet om opbevaringskapacitet kan opfyldes ved, at der foreligger skriftlige aftaler om afgivelse eller opbevaring på anden ejendom af husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse.
2. Tilførslen opgøres som den mængde husdyrgødning, der produceres i det tidsrum, hvor dyrene er på stald, samt hvad der i øvrigt tilledes anlæg til opbevaring af husdyrgødning, herunder afgasset vegetabilsk biomasse, restvand og ensilagesaft. Ved opgørelsen kan gødning opbevaret som kompost eller fast gødning i markstak dog fraregnes. Såfremt der foreligger specielle forhold, eksempelvis hvor kødkvæg går ude en stor del af året, skal opbevaringskapaciteten minimum svare til den periode, hvor dyrene er på stald.
3. Udgået

1.1 FORMÅL

I praksis skal der være en tilstrækkelig opbevaringskapacitet for at opnå beskyttelse af overfladevand og grundvand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Ikke erhvervmæssigt dyrehold	<p>Ved ikke erhvervmæssigt dyrehold forstås et dyrehold der ikke overskrider størrelsesgrænserne på:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 30 høns og 2) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger samt 3) et dyrehold med enten<ol style="list-style-type: none"> a) 2 malkekøer eller ammekøer med tilhørende kalve (op til 6 måneder), b) 4 stykker kvæg, der ikke er omfattet af litra a, c) 4 heste med tilhørende føl (op til 12 måneder), d) 2 søer med tilhørende smågrise (op til 40 kg), e) 15 producerede slagtesvin, f) 10 moderfår med lam (op til 12 måneder), g) 10 modergedder med kid (op til 12 måneder), h) andre dyretyper end nævnt i litra a-f eller g, hvis det samlede produktionsareal på ejendommen til disse dyretyper ikke overstiger 25 m², eller i) forskellige dyretyper sammensat efter litra a-g eller h, hvis den forholdsmæssige andel af hver dyretype efter litra a-g eller h, ikke tilsammen overstiger 100 %
-------------------------------------	---

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere såfremt bedriften oplagrer husdyrgødning eller overfører husdyrgødning til oplagring på en anden bedrift, f.eks. ved leje af gyllebeholdere eller aftale om afsætning af husdyrgødning.

2. KONTROLMETODE

I forbindelse med forberedelse kan du undersøge i IMK, om der er elementer på ejendommen der kan have interesse at undersøge nærmere i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg.

I forbindelse med en ændring i husdyrgødningsbekendtgørelsen d. 1. august 2018 er det blevet præciseret, at den ansvarlige for driften i forbindelse med ændringer, der har indflydelse på kapaciteten på ejendommen, skal udarbejde en opgørelse over den nye samlede opbevaringskapacitet. Opgørelsen og kopi af eventuelle opbevaringsaftaler skal kunne fremvises i forbindelse med kontrol. Aftaler og beregninger skal ikke længere indsendes til kommunen.

Ved kontrolbesøget gennemgår du bedriften for muligheder for manglende kapacitet, med det formål at sikre, at der ikke sker en forurening af overfladevand eller grundvand. Hvis der skulle være en sådan mulighed, undersøg om der er vand, boring eller lignende i nærheden der kunne forårsage spredning eller hurtigere adgang til vandmiljøet (direkte forurening).

Tal desuden med landbruger - spørg ind til forholdene.

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) umiddelbart i forbindelse med det fysiske kontrolbesøg. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Det er vigtigt, at en overtrædelse bliver grundig beskrevet og dokumenteret.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i opbevaringsanlæg skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

2.1 BEMÆRKNINGER

Husdyrbrug eller andre landbrugsbedrifter, der oplagrer husdyrgødning, skal have en opbevaringskapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne for anvendelse og udbringning af husdyrgødning.

Opmærksomheden i kontrollen skal derfor særligt rettes mod tilfælde, hvor der er overløb eller synlige tegn på manglende opbevaringskapacitet f.eks. en fyldt møddingsplads eller beholder i perioden med forbud mod udbringning af husdyrgødning jf. krav 1.13 eller i perioder, hvor der ikke kan udbringes husdyrgødning på grund af vejrlig eller afgrøder

Hvis du er i tvivl om der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet på ejendommen, kan du bede om at se en **kapacitetsberegning**, bedriftens lagerregnskab for husdyrgødning eller lign. Hvis det ikke kan fremvises ved kontrollen, kan du bede om at få det eftersendt.

Hvis **aftale om levering af husdyrgødning** til opbevaring på anden jordbrugsvirksomhed eller levering til fælles biogasanlæg, forarbejdningsanlæg, forbrændingsanlæg eller brændningsanlæg, ikke foreligger på skrift, er kravet til opbevaringskapacitet ikke opfyldt. Leveringsaftalen kan indsendes som led i høringsprocessen, såfremt at den var gældende på kontroltidspunktet og ikke kunne forevises som nævnt ovenstående.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Kontrollen bør særligt rettes mod forhold, hvor bedriftens opbevaringskapacitet ikke er tilstrækkelig, f.eks. i forhold til mængden af husdyr på bedriften eller hvis der er overløb på tanke m.m. Hvis der foreligger leveringsaftale, kapacitetsberegning, lagerregnskab eller lignende, skal du dokumentere dokumenterne i form af billeder. Disse lægges på sagen i Workzone, foruden at blive sendt til landbruger i forbindelse med en evt. høring.

2.3 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er opbevaringskapaciteten tilstrækkelig iht. at udbringning kan ske i overensstemmelse med reglerne herfor?
1	Kan skriftlig(e) leveringsaftale(r) forevises?
1	Kan der fremvises en opgørelse over kapaciteten?
2	Går dyrene ude i sommerhalvåret ? Ja, kapacitet = 7 mdr. / Nej, kapacitet = 9 mdr. omregningsfaktor; 1,5 m ³ staldgødning pr. m ² møddingsbund (randbelægningen (2 m) indgår ikke i dette areal).
1	Er der et usædvanligt spild af vand via afløb til beholder, som kan have betydning for gødningsbeholderens kapacitet?
1	Kan der fremvises anmeldelser, tilladelser eller godkendelser af opbevaringsbeholderen (gyllebeholder eller møddingsplads)
1	Er der særlige tilladelser – flytning af gylle eksempelvis

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.8 delkrav 1 - 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Mangler opbevaringskapacitet til op til 1 måned	Mangler opbevaringskapacitet til 1 - 2 måneder	Mangler opbevaringskapacitet til over 2 måneder
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1-3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.8 delkrav 1 - 2

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange måneders opbevaringskapacitet til husdyrgødning, der mangler. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der som følge af overtrædelsen er sket overløb fra gyllebeholder med heraf følgende forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå jf. nedenfor. Vedrørende udbringning af husdyrgødning henvises der til krav 1.13 og 1.15.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres. Det vil formentlig være meget sjældent, at overtrædelse af krav 1.8 rækker ud over egen bedrift.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx udvidelse af opbevaringskapaciteten).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav. **Husk** at afklare med landbruger, hvor længe det tager at få forholdet i orden igen.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelserne er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning og bundfald

---

1. DELKRAV

1. Oplagring af fast gødning og bundfald må kun ske på møddinger, der er indrettet som angivet i **delkrav 3, punkt a-g**, eller i lukkede containere, placeret på et befæstet areal med tæthed, som angivet i **delkrav 3, punkt e-g**, og med afløb til en møddingsaftbeholder eller lignende⁷ eller efter reglerne for opbevaring af flydende husdyrgødning.
2. Opbevaringsanlæg for husdyrgødning skal tømmes så ofte, at de ikke løber over. Møddingen skal benyttes på en sådan måde, at gødning ikke flyder uden for pladsen eller der er risiko herfor. Er møddingen begrænset af en randbelægning, må der ikke lægges gødning på denne.
3. For opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning gælder, at:
  - a) Møddinger skal være indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke finder sted, og således at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på møddingarealet.
  - b) Møddinger skal være indrettet med afløb fra laveste punkt til opsamling af møddingsaft, der føres gennem tætte, lukkede ledninger til en opsamlingsbeholder.
  - c) Afløb skal have tilstrækkelig kapacitet til at bortlede møddingsaften.
  - d) Hver af møddingens sidebegrænsninger skal som minimum bestå af en 1 m. høj mur eller en mindst 2 m. bred randbelægning.
  - e) Randbelægning og belægning ved indkørsel i møddingen skal som minimum have 3 % fald mod afløb. Møddingbund skal som minimum have 1 % fald mod afløb.
  - f) Møddingbund og sidebegrænsning skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt således, at de kan modstå påvirkningerne af køretøjer og redskaber ved fyldning og tømning, og den oplagrede gødning.

---

⁷ Vær dog opmærksom på de særlige regler der gælder for fast gødning, der kan defineres som husdyrgødningsbaseret kompost (se krav 1.10). Husdyrgødningsbaseret kompost må opbevares i marken såfremt tørstofprocenten er mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit, er oftest så kompostlignende, at det kan opbevares i marken. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende allerede efter 1-2 måneder. En undtagelse er dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som f.eks. kvæg gør det, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder, hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalde, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, f.eks. et lag svarende til et stempelslag af en bigballe. I svinestalde med separat gødeareal, afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten under kalve- og svinehytter kan tilsvarende kompostlignende dybstrøelse opbevares i markstak forudsat stakken overdækkes. Vær også opmærksom på at øvrige markmøddinger kan være etableret efter særlig tilladelse fra kommunen.

- g) Møddinger, lukkede containere til opbevaring af fast gødning og afløb fra møddinger skal ren- og vedligeholdes, herunder beskyttes mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet

4 Udgået

- 5.** For opbevaring af fast gødning i marken gælder:
Opbevaring af fast gødning i markmødding må kun ske efter kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsen kan, for landbrugsejendomme i landsbyer, i særlige tilfælde tillade opbevaring af fast gødning i markmødding, hvis det godtgøres, at det ikke er muligt at opnå en miljømæssig tilfredsstillende opbevaring i tilknytning til staldene. En tilladelse skal være ledsaget af sådanne vilkår for placering, indretning og drift af markmøddingen, at der ikke opstår risiko for forurening af grundvandet, og at der ikke kan ske afledning til vandløb (herunder dræn), søer større end 100 m² og kystvande. For markmøddinger gælder i øvrigt afstandskrav som for nævnt i note⁸

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Delkrav 1 anvendes såfremt der konstateres opbevaring af fast gødning andre steder end på en dertil indrettet møddingsplads. Fast gødning skal altid opbevares på en møddingsplads (bortset fra, hvis landbruger har en dispensation fra kommunen til en markmødding).

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

---

⁸ Oplaget skal opfylde afstandskravene i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 1 nr. 1 – 3. 1) Til vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning 50 m, 2) Til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning 25 m, 3) Til vandløb (herunder dræn) og søer over 100 m² 15 m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.9. De indgår ikke i Nitratdirektivet.

1.3 DEFINITIONER

Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer, blandinger af faste ekskrementer med strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på mindst 12, samt blandinger af førnævnte.
Dybstrøelse	En gødningsmåtte, hvor udskilt urin og vandspild opsuges, ved at der løbende tilføres halm eller andet tørstof
Husdyrgødningsbaseret kompost	Dybstrøelse, som har gennemgået en komposteringsproces i stalden m.v. eller på en møddingsplads.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant, at kontrollere, når der findes opbevaringsanlæg på eller i tilknytning til bedriften. Kravet er relevant at indberette når bedriften oplagrer fast gødning – eller har rådighed over sådanne opbevaringsanlæg, som et led i driften.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i bunde og lign. skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign.

2.1 BEMÆRKNINGER

Husdyrgødningsbaseret kompost med en tørstofprocent på 30 eller derover og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på 26 eller derover må opbevares i marken – se desuden krav 1.10. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit, er oftest så kompostlignende, at det kan opbevares i marken.

Der gøres opmærksom på følgende byggeblad, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladet, dispenserer fra reglerne: "Containere til opbevaring af fast gødning fra heste, mink m.v.":

<https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen undersøg billedmaterialet for muligheder for opbevaring af fast husdyrgødning. Undersøg også gerne billeder fra tidligere år, for at danne dig et overblik over udviklingen og eventuelt varighed.

I forbindelse med kontrolbesøget, spørg landbruger om hvor og hvor meget husdyrgødning han har opbevaret. Undersøg herefter anlæggene. Hovedformålet er at sikre dig, at der ikke sker en forurening fra anlæggene. Undersøg tillige at anlæggene er velegnede til opbevaring af gødning og at de lever op til delkravene, samt at afløbene fungerer efter hensigten og ikke er stoppet til.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.9:

- Manglende randbelægning 2 m
- Manglende mur 1 m
- Overløb?

Krav 1.9:

- Manglende fast bund
- Overløb
- Dræn
- Afstand fra søer og vandløb

Delkrav	Spørgsmål
1	Oplagres fast gødning uden for opbevaringsanlæg? Delkrav 1 anvendes, når der ikke er en fast møddingsplads eller container til opbevaring
2 og 3	Oplagres fast gødning korrekt ift. kravteksten – dvs. i/på opbevaringsanlæg og ikke andre steder?
2	Er afløbsforhold, placering af fast gødning på mødding og i containere samt tæthed af det befæstede areal korrekt?

2	Er der risiko for at gødning flyder uden for opbevaringsanlægget pga. manglende tømning – eller er det allerede sket?
2	Er der gødning på randbelægning omkring møddingen?
2	Benyttes møddingen på en måde, så gødning flyder uden for møddingen – eller er der risiko herfor?
2	Løber der overfladevand fra omkringliggende arealer eller tage ind på opbevaringsanlægget?
3	Er møddingens sidebegrænsning korrekt – dvs. min. 1 meter høj mur eller 2 meter bred randbelægning (obs.- se krav 2!)?
3	Har randbelægning og belægning ved indkørsel et fald på minimum 3 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft i afløb fra randbelægning og ved indkørsel?
3	Har møddingsbund er fald på minimum 1 % mod afløb – dvs. løber møddingssaft mod afløb på dette areal?
3	Er møddingsbund og sidebegrænsning udført af bestandige materialer , som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. er de tætte, ligger der møddingssaft uden for opbevaringsanlægget?
3	Er møddingsbund og sidebegrænsning udført således, at de kan modstå påvirkninger fra driften (køretøjer samt redskaber) og af den oplagrede gødning?
3	Er opbevaringsanlæg (mødding, lukkede containere) og afløb ren- og vedligeholdte - herunder beskyttet mod tæring?
5	Fast gødning må kun opbevares i marken med tilladelse fra kommunalbestyrelsen – dvs. spørg landbrugeren om denne har fast gødning liggende i marken OG har en tilladelse til dette? HAR landbrugeren en markmødding, så undersøg om afstandskravene (anført i fodnote 6) er overholdt?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.9, delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<1/2 m ³	1/2 – 2 m ³	2 – 5 m ³	> 5 m ³
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.9, delkrav 3 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser og derover
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

SKEMA for krav 1.9, delkrav 5 vedr. fast gødning i marken

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Har ikke tilladelse, men har søgt om tilladelse og kan få det	Har ikke tilladelse, men kan få det	Har ikke tilladelse og kan ikke få det, men iværksætter øjeblikkeligt undersøgelse og afhjælpning af forureningen	Har ikke tilladelse og kan ikke få det
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	1 uge	1 uge til 1 måned	1-3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 1-2 vedr. drift af møddinger og opbevaringsanlæg for husdyrgødning

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor meget fast husdyrgødning (m³), der ikke oplagres på møddinger, i lukkede containere eller i markmødding med tilladelse fra kommunalbestyrelsen, eller hvor stor en mængde fast husdyrgødning/gødningssaft, der er løbet uden for møddingspladsen som følge af manglende afløb (delkrav 1), samt hvor stor en mængde (m³) fast gødning der er løbet over mødding og container, grundet manglende tømning (delkrav 2). Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelserne må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om fast gødning er opbevaret uforsvarligt, herunder om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelserne kunne indgå jf. nedenfor.
- Vedrørende mangler i forbindelse med afløb opbevaring af fast/husdyrgødning henvises til **delkrav 1**.
- Vedrørende indretning (herunder udførelse/indretning samt drift og vedligehold) af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning henvises til **delkrav 3**.
- Vedrørende tilladelse til opbevaring af fast gødning i markmødding henvises til **delkrav 5**.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (f.eks. forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelserne konstateres. Desuden skal der tages hensyn til kvælstofindholdet i den type gødning, som overtrædelserne vedrører.
- Varighed** Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af afløb).

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 3 vedr. indretningen og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning og afløb herfra

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser der er tale om for så vidt angår indretning og drift af opbevaringsanlæg til fast husdyrgødning. Hvert punkt under delkrav 3 (a-f) udgør 1 overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelserne må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening af grundvand eller overfladevand, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelserne kunne indgå, jf. nedenfor.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelserne konstateres.
- Varighed** Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af møddingsplads).

BEDØMMELSE af krav 1.9, delkrav 5 vedr. fast husdyrgødning i marken

- Alvor** Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der kunne have været givet tilladelse til opbevaring af fast husdyrgødning i markmødding, såfremt der var blevet søgt herom.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen finder sted.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx indhentning af fornødne tilladelser).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.10 – Opbevaring af husdyrgødningsbaseret kompost og forarbejdet husdyrgødning i marken

1. DELKRAV

1. Husdyrgødningsbaseret kompost med en tørstofprocent på 30 eller derover og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på 26 eller derover må oplagres i marken. Oplaget skal opfylde afstandskravene⁹ og må ikke medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand. Markstakken skal overdækkes med vandtæt materiale straks efter udlægning. Husdyrgødningsbaseret kompost og forarbejdet husdyrgødning må højst oplagres samme sted i marken i 12 måneder, og en markstak må ikke placeres samme sted igen før efter 5 år. I forbindelse med udbringning må der i marken placeres midlertidig oplag af husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning uden overdækning i op til en uge.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold, du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer, blandinger af faste ekskrementer med strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på 12 eller derover, samt blandinger af førnævnte.
---------------------------	--

⁹ Oplaget skal opfylde afstandskravene i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 6, stk. 1 nr. 1 - 3) 1) 25 m til vandforsyningsanlæg der ikke er til almen vandforsyning 2) 50 m til vandforsyningsanlæg til almene vandforsyning 3) 15 m til vandløb (herunder dræn) og søer større endr 100 m² m. Afstandskrav til offentlig vej, privat fællesvej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på samme ejendom og naboskel indgår ikke i bedømmelse af manglende overensstemmelse med krav 1.10. De indgår ikke i nitratdirektivet.

	Som hovedregel skal fast husdyrgødning, herunder dybstrøelse, opbevares på en møddingsplads med fast bund og afløb.
Husdyrgødningsbase ret kompost	Dybstrøelse, som har gennemgået en komposteringsproces i stalden m.v. eller på en møddingsplads.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt bedriften har en markstak af kompost fra dybstrøelse eller har en sådan til rådighed som led i landbrugsproduktionen eller opbevarer forarbejdet husdyrgødning på bedriftens arealer.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokaltet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

For dette krav defineres husdyrgødningsbaseret **kompost som dybstrøelse**, som har gennemgået en komposteringsproces i stalden eller på en møddingsplads. For husdyrgødningsbaseret kompost, der opbevares i marken, skal tørstofprocenten være 30 eller derover for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i mindst 3-4 måneder i gennemsnit, vil ofte være så kompostlignende, at det kan opbevares i marken som kompost. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende og dermed opfylde tørstofkravet, allerede efter 1-2 måneder. Til overdækning skal benyttes vandtæt materiale, fx plastfolie eller vandtæt presenning.

Dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal kan ikke uden videre opbevares i markstakke. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som fx kvæg gør, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder, hvor tørstofprocenten er betydeligt under 30. I svinestalde med separat gødeareal afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten fra kalve- og svinehytter skal først komposteres, inden den lægges i markstak.

Hvis tørstofindprocenten er under 30, bedømmes overtrædelsen efter krav 1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning.

For forarbejdet husdyrgødning skal tørstofprocenten være på 26 eller derover for ethvert delparti.

Med "opbevaring i marken" menes, at markstakken opbevares på et areal, hvor der efterfølgende dyrkes en afgrøde, som også høstes.

Markstakken skal **overdækkes med et vandtæt materiale straks efter udlægning**. Dette gælder også, selvom udlægningen foregår i et gødningshus eller lign. Er gødningen placeret i et gødningshus eller lign. uden samtidig at være indpakket i et tætsluttende vandtæt materiale, skal dette dog ikke udløse støttetræk, da en opbevaring i et gødningshus er tilstrækkeligt til opfyldelse af nitratdirektivets krav.

En midlertidig opbevaring af kompost eller forarbejdet husdyrgødning på marken i op til en uge i forbindelse med udbringning betragtes dog ikke som en egentlig oplagring og er derfor ikke omfattet af krav om overdækning. Markstakken skal således være overdækket på alle andre tidspunkter.

Du kan læse mere om kravene til opbevaring af kompost og forarbejdet husdyrgødning i marken og krav til overdækning i Miljøstyrelsens vejledning om husdyrgødningsbekendtgørelsen:

<http://husdyrvejledning.mst.dk/bekendtgørelser/husdyrgoednings-bekendtgørelsen/6-opbevaring-af-fast-husdyrgoedning-og-bundfald/>

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du undersøge billederne af ejendommens arealer, for at se om du kan genkende eventuelle markstakke. Gå gerne tilbage i tid for at undersøge om eventuelle stakke har ligget samme sted i lang tid.

I forbindelse med kontrollen på stedet skal du holde øje med eventuelle markstakke på ejendommen, og om de er overdækkede.

Spørg landbruger om han har markstakke, hvad de består af, hvor længe de har ligget der, og om de er overdækkede. Bemærk i den forbindelse, at den ansvarlige for driften er forpligtet til at føre årlig optegnelse over oplaget, herunder oplysninger om oplagingsperiode og oplagets placering. Optegnelserne skal opbevares i 5 år og kunne forevises på forlangende i forbindelse med kontrol, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen.

3 FOKUSSPØRGSMAÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Har komposten (hele oplaget – ikke kun dele deraf) en tørstofprocent på 30 eller derover - dvs. består hele oplaget af omsat dybstrøelse med korrekt tørstofprocent?
1	Har den forarbejdede husdyrgødning en tørstofprocent på 26 eller derover?
1	Er afstandskravene, jf. note 8 overholdt?
1	Har oplaget medført forurening eller medfører oplaget risiko for forurening af grund- eller overfladevand?
1	Er oplaget overdækket med vandtæt materiale? – oplaget må være uoverdækket i op til 1 uge i perioder, hvor udbringning foretages.
1	Hvor længe har oplaget været placeret på denne lokalitet (max. 12 mdr.)? – dvs. tjek tilgængelige luftfotos.
1	Har der været placeret et oplag på denne lokalitet inden for de sidste 5 år? – dvs. tjek den krævede dokumentation og tilgængelige kort i IMK

4 EKSEMPLER

Krav 1.10:

- Manglende overdækning
- Tjeppe IMK for afstandskravet
- Saftfløb
- Overdækningen skal være vandtæt

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.10, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overskridelse af afstandskrav	<ul style="list-style-type: none"> ■ 2 overskridelser af afstandskrav <p>og/eller</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Oplag af husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning har medført risiko for forurening ■ Oplag af husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er ikke overdækket, men der er ikke observeret saft afløb ■ Husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført risiko for forurening ■ Husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er placeret på samme sted indenfor 5 år og har medført risiko for forurening 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Flere overskridelser af afstandskrav <p>og/eller</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Oplag af husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning har medført forurening ■ Oplag af husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er ikke overdækket, og der er observeret saft afløb ■ Husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er oplagret i marken samme sted over 12 måneder og har medført forurening ■ Husdyrgødningsbaseret kompost eller forarbejdet husdyrgødning er placeret på samme sted indenfor 5 år og har medført forurening

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.10, delkrav 1

Alvor Ved en vurdering af alvor af en overtrædelse for oplagring af kompost eller forarbejdet husdyrgødning i marken skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange af afstandskravene, der er overskredet for så vidt angår afstand til enkelt vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning og til vandløb (herunder dræn) og søer større end 100 m². Desuden skal det indgå i vurderingen, om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. Den endelige bedømmelse af alvor af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Afstandskrav:

Til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning:	25 m
Til vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning:	50 m
Til vandløb (herunder dræn) og søer større end 100 m ² :	15 m

Afstandskravene skal opfyldes hver for sig.

Hvis tørstofprocenten er under hhv. 30 (kompost) eller 26 (forarbejdet husdyrgødning), bedømmes overtrædelsen efter krav 1.9 – Opbevaring af fast husdyrgødning.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx bortskaffelse af husdyrgødning, som ikke kan betegnes som kompost eller forarbejdet husdyrgødning jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen er det muligt, at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.11 – Opbevaring af ensilage

1. DELKRAV

1. For opbevaring af ensilage gælder, at:

- a) Saftgivende ensilage, herunder ensilage af roetop, roeffald og ikke-forvejret græs, skal opbevares i et ensilageopbevaringsanlæg
- b) Ikke-saftgivende ensilage skal opbevares i enten et ensilageopbevaringsanlæg eller indpakket i vandtæt materiale (uåbnede wrapballer) eller på markarealer, hvor næringsstofferne fra ensilagerester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder.
- c) Åbnede wrapballer må dog midlertidigt henligge uden for ensilageopbevaringsanlæg og markarealer, hvor næringsstofferne fra ensilagerester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder, mens de er i anvendelse, når følgende betingelser er opfyldt:
  - a. De åbnede wrapballer skal opbevares på en måde, hvor der ikke er fare for afstrømning af ensilagesaft til vandløb, herunder dræn, søer større end 100 m² og kystvande.
  - b. Ensilagerester på arealet skal fjernes efter anvendelse af de enkelte wrapballer.
  - c. Opsamlede ensilagerester skal opbevares som anden ensilage eller fast husdyrgødning.
- d) Ensilageopbevaringsanlæg skal være indrettet således, at forurening af grundvand og overfladevand ikke kan finde sted, og således at overfladevand fra omliggende arealer og tage ikke kan løbe ind på anlægget.
- e) Hver af ensilageopbevaringsanlæggets sider skal have en sidebegrænsning bestående af en mindst 1 m høj mur eller en mindst 2 m bred randbelægning. De 2 meter randbelægning skal som minimum have 3 pct. fald mod afløb. Ensilageopbevaringsanlæggets bund skal som minimum have 1 pct. fald mod afløb. Sidebegrænsningen på en side af anlægget, hvorfra der er fald mod afløb, kan bestå af en vulst, der er mindst 0,1 m over terræn og mindst 0,6 m bred i bunden. Vulsten skal være nedfræset i en dybde af mindst 0,03 m.
- f) Ensilageopbevaringsanlæggets bund og sidebegrænsning skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt og således, at de kan modstå påvirkningerne fra køretøjer og redskaber ved fyldning og tømning og den oplagrede ensilage.
- g) Ensilageopbevaringsanlæg skal være indrettet med et afløb fra laveste punkt til opsamling af ensilagesaft eller restvand samt fast bund og sidebegrænsning, eller som tårnsiloer.
- h) Afløb skal have tilstrækkelig kapacitet til at bortlede eventuelle saftafløb.
- i) På et ensilageopbevaringsanlæg med randbelægning må der ikke lægges ensilage på randbelægningen. På et ensilageopbevaringsanlæg med vulst må der ikke lægges ensilage på den del af ensilageopbevaringsanlæggets bund, der ligger 2 m eller nærmere vulsten.
- j) Ensilageopbevaringsanlæg og afløb fra ensilageopbevaringsanlæg skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttet mod tæring, så de begrænser forurening fra dyreholdet til vandmiljøet.
- k) Afløb fra ensilageopbevaringsanlæg skal føres gennem tætte, lukkede ledninger.
- l) Udgået
- m) Udgået
- n) På ensilageopbevaringsanlæg med randbelægning skal der altid være afløb i umiddelbar tilknytning til en randbelægning. Har ensilageopbevaringsanlægget mere end én randbelægning, kan det ene afløb erstattes af en rørledning til afløbet med det laveste punkt med tilstrækkelig kapacitet til at bortlede evt. saftafløb. Såfremt rørledningen er placeret uden for anlægget, skal denne være tæt og lukket.
- o) På ensilageopbevaringsanlæg med en vulst skal der altid i umiddelbar tilknytning til en vulst være et afløb eller en rørledning til et afløb med tilstrækkelig kapacitet til at bortlede eventuelle saftafløb. Såfremt rørledningen er placeret uden for anlægget, skal denne være tæt og lukket.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold, du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Ensilage	Ensilage er vegetabiliske produkter, som ved opbevaring gennemgår en ensileringsproces. Derfor gælder reglerne også for eksempelvis kartoffelpulp og majs, der under oplagring med henblik på senere anvendelse i biogasanlæg ensilerer, men de gælder til gengæld ikke for eksempelvis ammoniakbehandlet halm og melasse.
Ikke forvejret græs	Græs der er snittet direkte fra marken og kørt direkte i silo eller lagt i stak på marken.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, såfremt landbruger opbevarer ensilage på sin bedrift som led i landbrugsproduktionen eller har opbevaringsanlæg af denne art til rådighed.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokaltet
- målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i opbevaringsanlægget skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om gennemgående revner, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lignende.

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at for anlæg, der er etableret før den 1. august 2002, og som udelukkende anvendes til opbevaring af ikke-saftgivende ensilage gælder alene kravet om fast bund. Hvis du er i tvivl om anlæggets alder, så anvend luftfoto eller kontakt kommunen.

Husk at notere i kontrolrapporten/fotoalbum, hvilke litra, I vurderer som overtrådt.

Krav 1.11:

- Manglende randbelægning: 1 m høj mur eller 2 meter bred randbelægning og min. 3 pct. fald til afløb.
- Manglende afløb til beholder
- Ensilage må ikke lægges på randbelægningen

Bestemmelsen i 1.a gælder også for andre ensilage typer end de i 1.a nævnte. Der er lempeligere krav til opbevaring af ikke-saftgivende ensilage end til opbevaring af saftgivende ensilage. For en afklaring af begrebet ikke-saftgivende ensilage henvises til vedlagte notat, der er udarbejdet af landbrugserhvervet og tiltrådt af [Miljøstyrelsen](http://husdyrvejledning.mst.dk/media/186683/notat-vedroerende-ikke-saftgivende-ensilage_7-9-2000.pdf) http://husdyrvejledning.mst.dk/media/186683/notat-vedroerende-ikke-saftgivende-ensilage_7-9-2000.pdf I visse tilfælde kan eksempelvis majsensilage være saftgivende.

Der bør altid foretages en konkret vurdering af ensilagen i forbindelse med kontrol, og ikke alene lægges vægt på hvilken type ensilage, der er oplagt.

Bemærk, at kravet om afløb fra ensilageopbevaringsanlægget ikke gælder for ensilageopbevaringsanlæg, der udføres som **tårnsiloer** (jf. g). Ensilageopbevaringsanlæg kan ofte opføres uden miljøgodkendelse eller tilladelse, men kræver anmeldelse efter bygningsreglementet og husdyrgødningsbekendtgørelsen eller husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Hvis det, fx ud fra luftfotos, kan konstateres, at ensilagen ikke opbevares i et godkendt ensilageopbevaringsanlæg, men opbevares på præcis det samme sted år efter år, kan det betragtes som, at et fast ensilageopbevaringsanlæg ikke er indrettet korrekt.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du undersøge billedmaterialet af bedriften, hvilket kan give dig et indtryk af om der opbevares ensilage på bedriften.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han opbevarer ensilage og hvordan. Undersøg pladsen for opbevaring af ensilage, for at se om den lever op til de krav, som beskrives i kravet.

2.3 EKSEMPLER

Delkrav	Spørgsmål
1a	Er ensilagen saftafgivende? – dvs. test/tjek det. Der henvises til de indledende bemærkninger til dette afsnit for så vidt angår den nærmere vurdering af, om ensilage er saftgivende.
1a	Opbevares saftafgivende ensilage korrekt? – dvs. på et ensilageopbevaringsanlæg.
1b	Opbevares ikke-saftgivende ensilage korrekt? Tjek at ensilagen opbevares i et ensilageopbevaringsanlæg, som wrapballer eller på markarealer, hvor næringsstofferne fra afgrøderester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder.
1b	Er der ensilagesaft ved/omkring oplaget? (Ensilagen kan som udgangspunkt have været tørt/ikke-saftafgivende, men kan efterfølgende have opsuget fugt/væske, hvorved den er blevet saftafgivende).
1c	Er der åbnede wrapballer, der henligger uden for et ensilageopbevaringsanlæg eller markarealer? Tjek, at ensilagen er anvendelig, dvs. ikke er rådnet, da wrapballen i modsat fald ikke lever op til kravet om at være i anvendelse. Tjek, at det omkringliggende område er friholdt for afgrøderester. Ved vurderingen af, om der er tale om et markareal, hvor næringsstofferne fra afgrøderester og lignende kan optages af de efterfølgende afgrøder, er det normalt tilstrækkeligt at konstatere, at arealet indgår i dyrkningsarealet modsat eksempelvis en gårdsplads.
1d, 1e, 1f, 1h	Opfylder ensilageopbevaringsanlægget indretningskravene mht. tilløb af vand fra omkringliggende arealer og tage, afløb, sidebegrænsning eller randbelægning, fald mod afløb ved hhv. randbelægning(3 %), indkørsel(3 %) og bund af ensilageopbevaringsanlægget (1 %), materialer, som er uigennemtrængelige for fugt, lovlige konstruktion af ensilageopbevaringsanlægget i bestandige materialer, således at anlægget kan modstå påvirkninger fra drift (indlægning og udtagning) samt fra ensilageindhold, ensilagesaft kan alene ledes bort via dertil indrettede afløb (lukkede, tætte ledninger, som kan modstå påvirkning, hvis afløb sættes under pumpetryk)?
1i	Ligger der ensilage på randbelægningen (2 meter randbelægning skal holdes fri for ensilage) eller ligger der ensilage på den del af ensilageopbevaringsanlæggets bund, der ligger 2 m eller nærmere vulsten ?
1j	Ensilageopbevaringsanlægget samt afløb er ren- og vedligeholdte herunder beskyttet mod tæring?
1h	Har afløb en have tilstrækkelig kapacitet til at bortlede eventuelle saftafløb?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.11, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		1 overtrædelse	2 overtrædelser	3 overtrædelser eller mere
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.11, delkrav 1

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvor mange overtrædelser, der er tale om, hvad angår ensilageopbevaring. Hvert punkt a-m kan udgøre en overtrædelse. Hvis der indgår flere elementer i et punkt, skal blot ét af elementerne under punktet være overtrådt for, at der foreligger "1 overtrædelse". Husk at notere i kontrolrapporten/fotoalbum hvilke liter, I vurderer som overtrådt. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende.

Varighed Varigheden af en overtrædelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor overtrædelsen er konstateret og til det tidspunkt, hvor virkningen af overtrædelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår overtrædelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx flytning af ulovligt ensilageoplæg til lovlige lagerfaciliteter).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelige til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.12 – Opbevaring af flydende gødning, samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand

1. DELKRAV

1.	Beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal være udført af bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt.
2.	Beholderne skal dimensioneres i forhold til kapaciteten, således at de kan modstå påvirkning, herunder fra omrøring, overdækning og tømning.
3.	Opbevaringsanlæg for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal tømmes så ofte, at de ikke løber over.
4.	Beholdere for flydende husdyrgødning samt ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand skal renholdes og vedligeholdes, herunder beskyttet mod tæring, så de til enhver tid overholder husdyrgødningsbekendtgørelsens krav.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse, samt blandinger af dette med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er husdyrgødning.
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeaffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand.

Flydende husdyrgødning	Ajle, møddingsaft, gylle, herunder i afgasset form, forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton blandinger af disse og blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, herunder i afgasset form, med mindre blandingen er restvand.
Restvand	Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg N pr. ton eller derunder: <ul style="list-style-type: none"> • Malkerumsvand • Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift • Produkter fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12. • Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage • Væske der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage • Vand fra vask af fjerkræstalde

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere, når bedriften benytter ovenstående opbevaringsanlæg eller har disse til rådighed som led i landbrugsproduktionen.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget af en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- Bl.a. art/type/indhold, placering/lokaltet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Ved revner i opbevaringsanlæg skal det kunne sandsynliggøres, at der er tale om **gennemgående revner**, hvor der er risiko for nedsivning af gødning, restvand og lign

2.1 BEMÆRKNINGER

Beholdere til opbevaring af flydende gødning, ensilagesaft, restvand m.v., skal leve op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav til styrke og tæthed. Beholderne kan i nogle tilfælde opføres uden miljøgodkendelse, men kræver anmeldelse efter bygningsreglementet, husdyrgødningsbekendtgørelsen eller husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen har i 2015 udgivet et vejledende byggeblad for gyllebeholdere <http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2015/04/978-87-93352-01-8.pdf>. Samtidigt skal der foretages et uafhængigt tilsyn med beholdere over 100 m³ mindst hvert 5. eller 10. år jf. [bekendtgørelse om kontrol af beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning og ensilagesaft.](#)

Du kan læse mere om beholderkontrol her: <http://www.beholderkontrol.dk>

<https://mst.dk/erhverv/landbrug/holderkontrolordningen/>

Der gøres opmærksom på følgende byggeblade, der under visse betingelser, som fremgår eksplicit af byggebladene, dispenserer fra reglerne:

- "Jordbassin/lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af gylle" samt
- "Lagune beklædt med polymermembran til opbevaring af kartoffelfrugtvand".

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen, kan du undersøge billedmaterialet for at se om der er opbevaringsanlæg, der kunne indikere, at der opbevares flydende gødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse eller restvand på bedriften.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han opbevarer flydende gødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse eller restvand på ejendommen ensilage og hvordan det opbevares. Undersøg stedet for opbevaring af materialerne, for at se om den lever op til de krav som beskrives i kravet.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.12:

- Beholder ikke vedligeholdt/tæring
- Risiko for overløb
- Skal være udført af materiale, som er uigennemtrængelige for fugt
- Er der en handlingsplan fra anden myndighed?

Delkrav	Spørgsmål
1	Er beholdere til flydende husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse og restvand udført af materialer, som er uigennemtrængelige for fugt – dvs. trænger der fugt gennem beholderne?
2	Er beholderne dimensioneret korrekt ift. påvirkningerne fra driften – herunder tømning, omrøring og overdækning? – dvs. er beholderen dimensioneret korrekt ift. anvendelsen af den/dem?
3	Er der/har der været overløb fra beholderen – dvs. bliver den ikke tømt tit nok?
4	Er beholderne ren- og vedligeholdte – herunder beskyttet mod tæring?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.12, delkrav 1 - 4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Beholderen er ikke renholdt og vedligeholdt tilstrækkeligt	Beholderen er udført af forkert materiale eller er dimensioneret for lille	Beholderen er udført af forkert materiale OG dimensioneret for lille, og /eller opbevaringsanlæg flyder over
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED	Mindre end 1 uge	1 uge til 1 måned	1 – 3 måneder	Over 3 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.12, delkrav 1 - 4

Alvor Ved en vurdering af alvor af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt beholderen er udført af korrekt materiale (delkrav 1), er dimensioneret i forhold til kapaciteten (delkrav 2), tømmes så ofte at de ikke løber over (delkrav 3) samt renholdes og vedligeholdes tilstrækkeligt, herunder beskyttet mod tæring, (delkrav 4). Den endelige bedømmelse af alvor af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det

konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved ”konstateres” forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen indtræder til det tidspunkt, hvor virkningen af misligholdelsen kan forventes at ophøre. Hvis ikke det er muligt at dokumentere eller fagligt vurdere, hvornår misligholdelsen er indtrådt, må varigheden fastlægges som perioden fra kontroltidspunkt til ophør af virkningen af det ulovlige forhold. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således kunne indgå ved en vurdering af varigheden af en overtrædelse (fx reparation af beholder).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.13 – Udbringningsperioder for flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald, flydende affald, rodfrugtvaskvand og grønssaft

1. DELKRAV

1. I perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar må der ikke udbringes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald eller flydende affald. I perioden fra høst til 15. oktober må der udbringes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald og flydende affald på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson.
I perioden fra høst til 1. oktober må der udbringes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald og flydende affald på følgende arealer:
  - a) Etablerede, overvintrende fodergræsarealer, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs.
  - b) Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps.
  - c) Arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne¹⁰
2. I perioden fra 15. november til 1. februar må der ikke udbringes fast husdyrgødning, ensilagesaft, kunstgødning og fast affald.
3. I perioden fra 1. september til 1. marts må der ikke udbringes flydende husdyrgødning og flydende affald i flerårige afgrøder uden årlig høst
4. I perioden fra høst til 1. november må der ikke udbringes ensilagesaft medmindre udbringningen sker på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.
5. I perioden fra høst til 20. oktober må der kun udbringes fast husdyrgødning og fast affald til arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.¹¹

¹⁰ På marker, der hovedsageligt er beliggende i kommuner, hvor der fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været 30 % mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og hvor der fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38, samlet set har været mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38, kan flydende husdyrgødning og flydende affald uanset første del af delkrav 1 udbringes indtil 15. oktober på arealer, der er omfattet af delkrav 1 litra a eller b. Miljøstyrelsen annoncerer på styrelsens hjemmeside www.mst.dk, hvilket kommuner der det pågældende år er omfattet af dette.

¹¹ Der må dog udbringes fast husdyrgødning og fast affald i perioden fra høst til etablering af grøngødning på arealer omfattet af delkrav 1 litra c.

6.	I perioden fra 1. oktober til 1. februar må der udbringes rodfrugtvaskevand med i alt op til 60 kg N pr. ha og 50 mm pr. ha svarende til 500 m ³ pr. ha på etablerede græsafgrøder, arealer med efterafgrøder af græs i ren bestand udlagt i foråret i vårafgrøder og arealer med flerårige energiafgrøder. Arealerne må ikke ompløjes eller nedvisnes før 1. februar i den planperiode, hvor rodfrugtvaskevandet er udbragt, og arealerne må ikke gødes med anden gødning eller afgræsses efter 1. september.
7.	I perioden fra den 1. oktober til 15. november må der udbringes grønsaft med maksimalt 20 kg N pr. ha og 40 tons saft pr. ha på etablerede græsarealer. Græsarealerne må ikke ompløjes før 1. februar.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15, kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold, du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse samt blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er husdyrgødning.
Bundfald	Sedimenteret husdyrgødning i beholdere med flydende husdyrgødning, som ikke længere kan omrøres i beholderen.
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand.
Husdyrgødning	Følgende typer af gødning i enhver anden form end aske: <ul style="list-style-type: none"> • Fast husdyrgødning. • Fydende husdyrgødning. • Mave- og tarmindholdet fra slagtede husdyr. • Bundfald. • Blandinger af førnævnte • Blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer.

Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer med strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på 12 eller derover, samt blandinger af førnævnte.
Flydende gødning	Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton, blandinger af førnævnte samt blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, herunder i afgasset form, medmindre blandingen er omfattet af betegnelsen "restvand".
Kunstgødning	Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P og er fremstillet ved en industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.
Affald	Stoffer, produkter og materialer, der er optaget på bilag 1 til bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål eller der er tilladt anvendt til jordbrugsformål efter § 19 stk. 1 i lov om miljøbeskyttelse.
Rodfrugtvaskevand	Betegnes som flydende affald. Vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre.
Grønsaft	Betegnes som flydende affald. Pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø.
Restvand	Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg N pr. ton eller derunder: <ul style="list-style-type: none"> • Malkerumsvand • Vand fra vask af foderrevisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. • Produkter fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12. • Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage • Væske der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage. • Vand fra vask af fjerkræstalde.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning ikke er tilladt iht. ovenstående.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

I forhold til overtrædelser af betingelserne for udbringning af rodfrugtvaskvand og grønsaft i de særlige udbringningsperioder for disse typer af flydende affald indhentes kopi af orienteringsskrivelse om hvilke arealer, der anvendes til udbringning heraf, og om de udbragte mængder og kvælstofindholdet hos den virksomhed, der har produceret rodfrugtvaskvandet eller grønsaften.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

2.1 BEMÆRKNINGER

Med virkning fra 1. august 2018 er der fastsat særlige udbringningsperioder for rodfrugtvaskvand og grønsaft og betingelser for udbringning heraf i de særlige udbringningsperioder.

For så vidt angår delkrav 1 gælder det, at arealer med grøngødning ikke samtidig anvendes til følgende:

- 1) Opfyldelse af krav om efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.
- 2) Målttede efterafgrøder efter bekendtgørelse om nationalt tilskud til målttede efterafgrøder.
- 3) Efterafgrøder til opfyldelse af regler om etablering af efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset, hvad du kan undersøge. Men du kan undersøge billedmaterialet for, om han opbevarer husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand affald eller kunstgødning og dermed, om der er mulighed for, at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til, hvilke gødningstyper han anvender på arealerne, og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen eller ved konstatering af

Krav 1.13: Skal kontrolleres visuelt

- Perioder kan eventuel ses i realiseret gødningsplan/gødningsregnskab
- Er der etableret vinterafgrøder/afgrøder der må gødes i de forskellige perioder
- Afdække og interview landbruger om de faktiske udbringningstidspunkter
- Kan landbruger oplyse perioderne?
- Markbesigtigelse?

Kontrol med overholdelse af betingelserne for udbringning af rodfrugtvaskvand og grønsaft i de særlige udbringningsperioder udføres som dokumentkontrol.

udbringning på arealer, der ikke må udbringes på eller at det er udbragt uden for udbringningsperioderne.

2.3 EKSEMPLER

Næringsstofbehov (Alle gødningsplaner) Høstår 2003										
Mark: 5-1, 4.70 ha Aktiv plan: Anvendt plan Afgrøde: Vårbyg foder Lovnorm: Vårbyg/min. 2 års korn										
	Mark	Forfrugt	Afgrøde	Lov N-norm	Lov. u.	Dok. u.	N-regel	N-værdi	Lov N	G. udb.
	1-0	1 slæt+afgr	1 slæt+afgr	Græs, rent græs	7000.0	7000.0	Normal		293	8000.0
	1-1	Et-årig udtaget	Et-årig udtaget				Normal			
	2-0	1 slæt+afgr	Vinterhvede, fod	Vinterhvede foder/andr	70.0	70.0	Normal		149	70.0
	3-0	Vinterhvede, fod	Helsød vårbyg	Vårsædhelsød/andre f	5400.0	5400.0	Normal		110	6000.0
E	3-0		Græs afgr aug->	Græsudl./helsød (el. ti	2500.0	2500.0	Normal		115	2500.0
	4-0	2 slæt+afgr	2 slæt+afgr	Græs, rent græs	8500.0	8500.0	Normal		320	8500.0
	5-1	Vinterhvede, fod	Vårbyg foder	Vårbyg/min. 2 års korn	53.0	53.0	ndtastet	20	149	53.0
	5-2	Vårbyg foder	Vinterhvede, fod	Vinterhvede foder/korn	70.0	70.0	Normal		171	70.0
	6-0	Vinterraps, non f	Helsød vinterhy	Vintersædshelsød	8000.0	8000.0	Indtastet		165	8000.0
E	6-0		Græs 1 slæt aug	Græsudl./helsød (el. ti	2600.0	2600.0	60%		117	2600.0
	7-0	Helsød vårbyg	1 slæt+afgr	Græs, rent græs	7000.0	7000.0	Normal		293	8000.0

3. BEDØMMELSESSKEMA

SKEMA for krav 1.13, delkrav 1 - 7

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ulovligt udbringningstidspunkt - på under 0,5 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på 0,5 til 1 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på over 1 ha
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.13, delkrav 1 - 7

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der er sket en overskridelse af udbringningstidspunkter. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen er det muligt, at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.14 – Udbringningsmetoder for husdyrgødning

1. DELKRAV

2.	Udbringning af flydende husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse må kun ske ved udlægning ved slange, slæbesko eller ved nedfældning.
3.	Tilførsel af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, kunstgødning til arealerne skal ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse samt blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er husdyrgødning.
Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer og strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, herunder i afgasset form, samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent på 12 eller derover og blandinger med førnævnte.
Flydende gødning	Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton samt blandinger af førnævnte eller fast husdyrgødning med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er restvand.

<p>Slangeudlægning</p>		
<p>Udlægning ved slæbesko</p>		
<p>Nedfældning af gylle</p>		
<p>Udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling af gødning</p>	<p>Udbringningsteknikkerne, som nævnes i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 2, er alle teknikker, der sikrer en ensartet fordeling af gødning. Det samme gælder brug af almindelige landbrugsmaskiner og –redskaber, som gødningspredere til mineralisk gødning og møgspredere til fast husdyrgødning.</p>	

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) fx hvis der bruges en forkert udbringningsmetode, eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning. Billederne skal være ledsaget af en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- Bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset hvad du kan undersøge. Du kan dog undersøge, om landbruger opbevarer husdyrgødning eller ensilagesaft og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han anvender husdyrgødning og ensilagesaft på arealer, og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
2	Er den flydende gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af slange, slæbesko eller nedfældning?
2	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning.
3	Er gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af udbringningsteknik, der sikrer ensartet fordeling? De metoder der bruges i erhvervet.
3	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning. Foto på kontroltidspunktet, hvis der bruges en forkert teknik. Eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.14 delkrav 2 - 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er anvendt ulovlig udbringningsmetode	
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

BEDØMMELSE af krav 1.14, delkrav 2

Alvor

Ved en vurdering af alvor af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt der er anvendt lovlig udbringningsteknik. Den endelige bedømmelse af alvor af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.15 – Udbringnings- og arealrestriktioner for husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald herunder flydende affald

---

1. DELKRAV

1.	Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning, affald må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer større end 100 m ² og kystvande. Udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.
2.	Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse kunstgødning og affald må ikke udbringes på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6° ned mod åbne vandløb, søer større end 100 m ² eller kystvande inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande ¹² .

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

---

¹² På stejle skrånninger med en hældning på mellem 6° og 12° omfatter delkrav 2 ikke:

- 1) flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, flydende affald, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø, og
- 2) flydende kunstgødning.

1.3 DEFINITIONER

Afgasset vegetabilsk biomasse	Tilbageværende materiale efter produktion af biogas, hvor der udnyttes vegetabilsk biomasse samt blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er husdyrgødning.
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeaffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand
Husdyrgødning	Følgende typer af gødning i enhver anden form end aske: <ul style="list-style-type: none"> • Fast husdyrgødning. • Fydende husdyrgødning. • Mave- og tarmindeholdet fra slagtede husdyr. • Bundfald. • Blandinger af førnævnte Blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer.
Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer og strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, herunder i afgasset form, samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent på 12 eller derover og blandinger med førnævnte.
Flydende gødning	Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton samt blandinger af førnævnte eller fast husdyrgødning med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er restvand.
Kunstgødning	Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P og fremstillet ved industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.
Affald	Stoffer, produkter og materialer, der er optaget på bilag 1 til bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål eller der er tilladt anvendt til jordbrugsformål efter § 19 stk. 1 i lov om miljøbeskyttelse.
Rodfrugtvaskvand	Betegnes som flydende affald. Vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre
Grønsaft	Betegnes som flydende affald. Pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø

Restvand	<p>Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg N pr. ton eller derunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Malkerumsvand • Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift • Produkter fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12. • Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage • Væske der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage • Vand fra vask af fjerkræstalde
-----------------	---

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt og med lave temperaturer, tøjbrud og/eller megen nedbør. Ligeledes bør bedriftens terrænforhold medtages i forberedelserne, når kontrol af kravet er relevant.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke overholder kravene til udbringning af husdyrgødning under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Med henblik på vurdering af, om kravet er overholdt, skal der i kontrolrapporten være en angivelse af på hvilken mark/hvilket marknummer, overtrædelsen er konstateret med angivelse af marknummer og markbloksnummer jf. markkort. Hvis en mark kun delvist er omfattet af overtrædelsen, skal der endvidere vedlægges et kort med angivelse af, hvor overtrædelsen er registreret.

Billeddokumentation er nødvendig med tydelig angivelse af f.eks. frossen jord, snedække, afstrømning osv.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen kan du undersøge, om bedriften indeholder skrånende arealer. Du kan avende de 2 kortlag, der findes i IMK henholdsvis kortlaget der viser hældningen mellem 6 og 12° og kortlaget der viser hældningen over 12°. Undersøg desuden via IMK om bedriften indeholder søer, vandløb eller lignende hvortil der kan være en fare for afstrømning.

Undersøg derudover også gerne vejrforholdene i området. Er der mulighed for frost i jorden, vandmættethed i jorden med mere?

Desuden kan du undersøge billedmaterialet for, om landbruger opbevarer husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, affald eller handelsgødning og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

Kravet er primært relevant at kontrollere i vintermånederne eller hvis arealerne hælder mere end 6° ned mod vandløb og søer m.m.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til hvilke gødningstyper, han anvender på hvilke arealer og hvornår det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen eller ved konstatering af udbringning på arealer, der ikke må udbringes på.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.15:

Delkrav 1:

- Udbringning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.

Delkrav 2:

- Tjek IMK
- Afstrømning ved søer og åbne vandløb og er afstanden på 20 m.
- Hældning på mere end 6 grader

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er udbringning sket således, at der er fare for afstrømning? – dvs. samles den udbragte gødning i småsøer/-pytter på arealerne?
1	Har udbringningen medført fare for afstrømning via overfladen eller dræn?
1	Udbringning må ikke ske på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord – dvs. tjek om jorden er omfattet af ovenstående tilstande? Brug jordspyd med angivelse af måleenhed.
2	Er udbringning sket på arealer med en hældning på mere end 6 grader ned mod åbne vandløb, søer over 100 m ² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter (se kravtekst og note 14)? – dvs. undersøg kortmaterialet hjemmefra for arealer/lokaliteter med hældning på mere end 6 grader

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.15, delkrav 1 og 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Fare for afstrømning	Der er sket afstrømning
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.15, delkrav 1 og 2

Alvor	Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft, afgasset vegetabilsk biomasse, restvand, kunstgødning og affald som fx rodfrugtvaskvand og grønsaft på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er i alle tilfælde en overtrædelse af krav 1.15, delkrav 1. Ved vurdering af alvor af en overtrædelse, hvor de ovenfor nævnte produkter udbringes, så der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer større end 100 m ² og kystvande, skal der indgå en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.16 – 2 meter bræmmer langs vandløb og søer

1. DELKRAV

1	Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald må ikke udbringes i en bræmme på 2 meter langs åbne, naturlige vandløb og søer. Det samme gælder langs kunstige vandløb og søer der i vandplanen efter miljømålsloven enten skal opfylde miljømålene ”godt økologisk potentiale” eller ”maksimalt økologisk potentiale”. Bestemmelsen gælder dog ikke for isolerede søer under 100 m ² .

1.1 FORMÅL

Formålet med 2-meter bræmmen efter **vandløbsloven**, er at bevare vandløbets eller søens bred i en stabil tilstand og dermed beskytte bredden mod udskridning m.v., bl.a. i forbindelse med landbrugers anvendelse af tunge maskiner. En stabil bred medfører, at tilførslen af sand og jord til vandløb og søer nedbringes, dels fordi bredden beskyttes mod udskridning, dels fordi bræmmens planter virker som et filter ved overfladisk afstrømning fra markerne.

KO-kravet omhandler udelukkende et gødskningsforbud. Dette forbud udspringer af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 29, stk. 8. Det er formuleret således, at gødskning på de arealer, der er omfattet af vandløbslovens § 69 stk. 1, ikke er tilladt.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Formålet med 2-meter bræmmer er uforandret i forhold til tidligere, men fra 2015 er det kun gødskning i 2-meter bræmmen, der er KO-belagt. Dette indebærer at dyrkning, jordbearbejdning, plantning, hegnsætning, terrænregulering og bygningsværker stadig er overtrædelser, men de er overtrædelser af de nationale regler efter vandløbsloven. Ingen af disse 6 overtrædelsesmuligheder er KO-belagt.

2 meter bræmmen skal betragtes som en del af vandløbet eller søen, jf. vandløbsloven

Som tidligere nævnt, er opretholdelsen af de 2 meter bræmmerne national lovgivning jf. vandløbsloven. Det er Landbrugsstyrelsen, der er kontrolmyndighed på dette, men kommunen, der er håndhævelsesmyndighed. Du skal derfor lave en national overtrædelse i VAKS på KSK 5821_20, hvis du i forbindelse med kontrol af Krav 1.16 konstaterer en overtrædelse af den nationale lovgivning, hvor 2 m bræmmen er beskadiget. Se yderligere i afsnit om National kontrol.

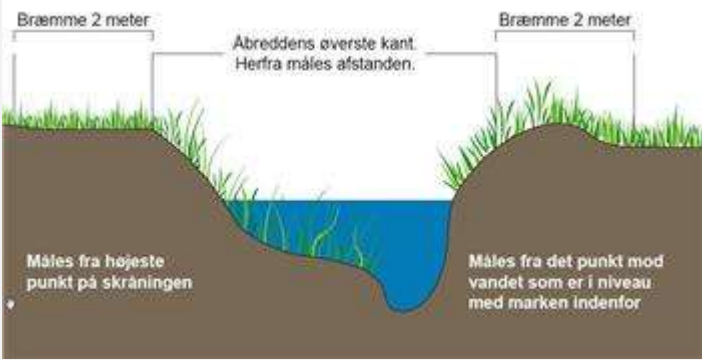
OFFENTLIG ADGANG

Der er ikke offentlig adgang til 2 meter bræmmerne, medmindre de grænser op til arealer, hvor der i forvejen er offentlig adgang.

Ifølge naturbeskyttelsesloven er der offentlig adgang til arealer i form af færdsel til fods og ophold, hvis der er adgang til arealerne på lovlig vis, fx ad anlagte veje eller befæstede stier.

Bræmmen kan desuden være offentlig tilgængelig, hvis landbruger har givet tilladelse hertil.

1.3 DEFINITIONER

2 meter bræmme	<p>Dette krav vedrører bræmmer der ligger langs vandløb og søer og er 2 meter bred. Kravet gælder ikke for rørlagte strækninger.</p> <p>Kravet gælder alle naturlige vandløb og søer, bortset fra isolerede søer under 100 m².</p>
Kronekant	<p>Kronekant = "den øverste kant"</p> <p>Bræmmen på 2 meter langs vandløb og søer beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant. Den øverste kant er overgangen fra det skrånende terræn mod vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbehandles. "Den øverste kant" af visse søer er overgangen mellem bevoksningen af vand- og sumplanter og egentlig landplanter.</p>
Naturligt vandløb	<p>Det ændrer ikke et vandløbs status, som naturligt vandløb, at der på et tidspunkt er foretaget regulering (bortset fra rørlægning). Dette indebærer, at oprindelige naturlige vandløb, der i dag fremstår som stærkt regulerede, også er omfattet af kravet. Genåbning af en rørlægning af et naturligt vandløb vil medføre, at vandløbet atter anses for naturligt, og at kravet igen er gældende.</p>
Naturlige søer	<p>Ved naturlige søer forstås søer, der topografisk indgår i det pågældende landskab eller miljø. Det ændrer ikke på en naturlig søs status, at der på et tidspunkt er foretaget regulering</p>
Kunstigt anlagte søer og vandløb	<p>De vandløb og søer der er kunstigt anlagte, er kun omfattet af kravet, hvis de er højt målsatte i regionplanen</p>
Kravet gælder ikke for:	<p>Kravet gælder ikke for de vandløb og søer, som ikke er omfattet af vandløbsloven. Det drejer sig om:</p> <ul style="list-style-type: none"> "enkeltmandsvandløb", vandløb, der med eventuelle tilhørende søer fra udspring til udløb i havet udelukkende løber på en ejendom "enkeltmandssøer", søer uden til- og afløb, som udelukkende er beliggende på én ejendom – uanset søens størrelse Isolerede søer (dvs. søer uden til- og afløb) under 100 m², uanset om der er tale om en naturlig sø, og uanset om søen har mere end 1 bredejer
Græsning og høslæt	<p>Både græsning og høslæt er tilladt i 2-meter bræmmen. Høslæt skal dog ske, så det ikke indebærer risiko for udskridning af bræmme eller bred</p>
Bekæmpelsesmidler	<p>Det er tilladt at anvende bekæmpelsesmidler i 2-meter bræmmen. Men det formodes at der er en begrænset interesse herfor pga. dyrkningsforbuddet (national regel).</p>
Gødskning	<p>I forbindelse med dette krav, defineres gødskning som udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald. Ingen af disse produkter må findes i en 2 meter</p>

	bræmme, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen § 32, stk. 8, der siger, at arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1, ikke må gødskes.
Hegning	Det er ikke tilladt at opstille nye hegn langs vandløb og søer inden for 2-meter bræmmen. Kommunen kan dog fortsat påbyde landbruger at opsætte hegn, af hensyn til løsgående dyr, også indenfor 2-meter bræmmen (national regel).
Plantning	Der må ikke foretages beplantning i bræmmen. Vandløbsmyndigheden (kommunen) kan dog fortsat foretage beplantning langs offentlige vandløb, også i 2-meter bræmmen (national regel).
Terrænændring	Det er ikke tilladt at foretage terrænregulering inden for 2-meter bræmmen. Dvs. udgravning, opfyldning og lignende (national regel).
Bygningsværker	Det er ikke tilladt at opføre bygningsværker inden for 2-meter bræmmen. Det kan for eksempel være udsigtsplatforme (national regel)

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året på en KO-kontrol, hvis landbruger har vandløb og søer på bedriften.

2. KONTROLMETODE

Information om hvilke vandløbsstrækninger, der er naturlige og/eller skal opfylde miljømålet godt økologisk potentiale eller maksimalt økologisk potentiale, fremgår af 2 meter bræmmelaget i IMK.

Gennemførelsen af kontrollen af gødskningsforbuddet i bræmmen, sker på baggrund af en visuel kontrol af arealet.

Ved den visuelle kontrol skal du se efter 2 ting:

1. Dels om der er tydelige tegn på gødskning:
  - Ved tilstedeværelsen af mindre gødningskorn fra handelsgødning,
  - Spor af rester fra husdyrgødning og anden organisk gødning,
  - Slæbe-/kørespor i afgrøden
2. Og dels på en vurdering af, om der er manglende forskel i udvikling og vækst i bræmmen og det lovligt dyrkede areal, der grænser op til bræmmen

Til fastsættelse af udstrækningen af arealet, der er blevet gødsket, kan du måle 2 meter fra kronekanten, som er vandløbet eller søens øverste kant: Du kan anvende 2 meter mål, lpad, tommestok eller lignende til opmålingen.

Overtrædelsesarealet er det areal indenfor 2-meter bræmmen, der er blevet gødsket. Du skal i IMK angive de antal cm af bredden, som er blevet gødsket, samt længden af arealet, som er blevet gødsket.

Figur Kronekant

Der er ikke forbud mod sprøjtning i 2 meter bræmmen. Vær dog opmærksom på om arealet er anmeldt med MFO, i så fald er det ikke tilladt at anvende sprøjtemidler.

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at du skal lave en national overtrædelse i 5821_20, hvor du også kan genere et kommunebrev, som du skal sende til den relevante kommune, hvis du konstaterer en væsentlig overtrædelse på en 2-meter bræmme.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Inden kontrollen påbegyndes, kan du i forbindelse med kontrolforberedelsen undersøge, om landbruger har 2-meter bræmmer på sin bedrift. Dette kan du gøre ved at anvende IMK. Du kan se 2 meter bræmme laget, som ligger i temaknappen. Sæt hak i Bræmmer2m:

Herefter kan laget ses i IMK

Figur 29. 2 meter bræmmelaget i IMK.

I forbindelse med KO-kontrolbesøget skal du kontrollere, om der er sket:

- Gødskning i bræmmen

Kontrollen gennemføres ved, at du skal se efter spor af gødskning i bræmmen. Det kan for eksempel være korn efter handelsgødning eller rester af husdyrgødning eller anden organisk gødning. Der skal ikke foretages jordprøver i forhold til gødskning i 2-meter bræmmen.

Derudover kan du være opmærksom på de nationale regler, som du skal orientere kommunen om:

- Dyrkning i bræmmen
- Jordbehandling
- Plantning
- Hegnssætning
- Terrænregulering
- Bygningsværker

OPMÅLING

Hvis der konstateres overtrædelser af KO-kravet i 2 meter bræmmen på flere adskilte bræmmestykker, bedømmes hvert bræmmestykke for sig, og der gives en selvstændig karakter i henhold til skemaet. Den overtrædelse der resulterer i den højeste karakter, indberettes til Landbrugsstyrelsen.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Spørg ind til placeringen af 2 meter bræmmerne
1	Spørg ind til brugen/plejen af 2 meter bræmmerne

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.16, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er gødsket i gennemsnit 25 cm af bræmmens bredde på op til 75 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 25 cm af bræmmens bredde på 76 til 150 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 26 til 50 cm af bræmmens bredde på op til 150 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på 151 til 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på op til 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på op til 25 m langs vandløbet/søen. Der er gødsket i gns. over 150 cm af bræmmens bredde på 0-25 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på over 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på over 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen
OMFANG		Overtrædelsen vedrører kun egen bedrift	Overtrædelsen vedrører nærområdet	Overtrædelsen vedrører fjernområdet
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.16, delkrav 1

Alvor Alvoren af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af størrelsen af dens virkninger under hensyntagen til formålet med det pågældende krav. Bræmmen medvirker til at reducere udvaskning af nitrater fra landbruget.

Alvor vurderes i forhold til, hvor mange cm, der er gødet i bræmmen, holdt op imod vandløbstrækningen.

Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse vil det således som udgangspunkt kunne indgå, i hvor høj grad kravet om 2 meter bræmmer er overtrådt med hensyn til gødskning. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold.

Omfang Omfanget af en manglende overensstemmelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den manglende overensstemmelse har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til om effekten af en overtrædelse kan registres eller om overtrædelsen med stor sandsynlighed vurderes at påvirke vandløbet eller søen på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening med næringsstoffer).

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler i henhold til dette krav.

4. NATIONALE KRAV

Jævnfør Bek. om tilsyn med bræmmer lands vandløb og søer fører Landbrugsstyrelsen kontrol med 2 m bræmmen. Ved en mulig overtrædelse af Vandløbslovens §69 stk. 1 skal Landbrugsstyrelsen derfor underrette vandløbsmyndigheden (kommunen) om den mulige overtrædelse

Du skal derfor kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende og orientere om den mulige overtrædelse. Kommunen overtager herefter den videre sagsbehandling efter vandløbsloven.

Landbrugsstyrelsen er jf. husdyrgødningsbek. § 29 stk. 8 myndighed på den nationale kontrol af gødskning i 2 m bræmmen. Du skal derfor, hvis du konstaterer en overtrædelse, også lave en håndhævelse jf. national lovgivning i 5821_20 KSKet.

Beskrivelse af håndteringen af MFO i forbindelse med 2 meter bræmme kontrol kan læses i anden faginstruks.

1.17 – Udarbejdelse af gødningsregnskaber

1. DELKRAV

1.	Virksomheden skal hvert år senest den følgende 31. marts udarbejde gødningsregnskab for den afsluttede planperiode. Det udfærdigede gødningsregnskab skal kunne forevises på anfordring ved Landbrugsstyrelsens kontrolbesøg, og gødningsregnskabet skal foreligge forskriftsmæssig stand.
2.	Virksomhedens gødningsregnskab skal opbevares i mindst 5 år.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Da det ikke er et krav, at alle jordbrugere skal være med i Register for Gødningsregnskab, kan der opstå to situationer i forbindelse med kontrollen på stedet. Disse situationer er beskrevet nedenfor.

Der kan ikke laves en overtrædelse af krav 1.17 d1 i perioden d. 1/1 til 31/3. Delkrav 1 kan kun bruges i det aktuelle år. Hvis gødningsregnskabet ikke er lavet længere tilbage i tid, er det en overtrædelse af delkrav 2.

A. VIRKSOMHEDEN ER MED I REGISTER FOR GØDNINGREGNSKAB

Før kontrolbesøget undersøges i GHI/DCK om virksomheden har indsendt et gødningsregnskab for planperioden 2018/2019. Alle virksomheder, der er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, skal indsende et gødningsregnskab.

Kravet er OK, når der er udarbejdet og indsendt gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode 2018/2019. Hvis gødningsregnskabet ligger hos konsulenten/revisor, skal virksomheden fremskaffe en kopi, som skal sendes til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) inden 14 dage, for at 1.17 er overholdt.

Hvis virksomheden ikke har indsendt et gødningsregnskab, skal du ved kontrolbesøget undersøge, om der på bedriften foreligger et gødningsregnskab eller en kopi heraf. Hvis gødningsregnskabet ligger på bedriften og opfylder formkravene, er 1.17 overholdt, dvs. gødningsregnskabet skal være udarbejdet på Landbrugsstyrelsens skemaer fra Vejledning om gødsknings- og harmoniregler eller på et af Landbrugsstyrelsen godkendt skema (pt. er DLBR og Næsgaard Mark godkendt).

Hvis der ikke kan findes et gødningsregnskab eller kopi heraf på bedriften eller hvis det ikke kan rekvireres hos landbrugers konsulent, skal sagen sendes i høring.

Kontrolløren skal oplyse jordbruger om, at gødskningslovens bestemmelser om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskab, ikke er opfyldt (national bestemmelse). Jf. lovbekendtgørelse nr. 996 af 26. juni 2018 om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, jf. § 58, stk. 3 i lov nr. 338 af 2. april 2019 om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag, skal gødningsregnskabet være udarbejdet og indberettet senest d. 31. marts 2020.

Hvis gødningsregnskabet er indsendt, er delkrav 2 også opfyldt. Hvis gødningsregnskabet ikke er indsendt, skal det ligge på bedriften. Kravet skal kontrolleres for de seneste 5 år.

B. VIRKSOMHEDEN ER IKKE MED I REGISTER FOR GØDNINGREGNSKAB

Hvis kontrolløren i forbindelse med forberedelsen af kontrollen konstaterer, at en virksomhed ikke er med i Register for gødningsregnskab¹³, skal kontrolløren undersøge om virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2018/2019. Gødningsregnskabspligten for virksomheden indtræder kun hvis virksomheden er momsregistreret, og har en momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der udgør mere en 1 t kvælstof
- har et antal husdyr på bedriften som overstiger et antal dyr, der tilsammen producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 100 kg kvælstof pr. ha
- Modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Gødningsregnskabet skal opbevares i 5 år.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året.

2. KONTROLMETODE

I kontrolgrundlaget, kan det ses hvilke husdyr, der er registreret i besætningen. For kvæg er det pga. enkeltdyrsregistreringen muligt at se oplysningerne om antal dyreenheder i planperioden 2018/2019 i Landbrugsindberetning/GHI. For andre typer husdyr er der ikke muligt at se antal dyr i den forgangne planperiode alene på grundlag af GHR/GHI.

Kontrollen omfatter både virksomheder, der er med i Register for Gødning og uden for registret. Hvis ikke der er krav til registrering, det vil sige, krav om, at der skal udarbejdes en gødningsplan, så er punktet "ikke relevant".

Se desuden tillæg til "Kontrolinstruks for 2017 Gødningsregnskaber og Harmoniregler 2015/2016", hvor sagsbehandling af krav 1.17 delkrav 2 bliver gennemgået.

2.1 BEMÆRKNINGER

1. Hvis det konstateres, at virksomheden ikke er pligtig til at være tilmeldt Register for Gødningsregnskab, afsluttes krav 1.17 med "ikke relevant".
2. Hvis det på baggrund af kontrollen konstateres, at virksomheden er gødningsregnskabspligtig på kontroltidspunktet, gøres jordbrugeren opmærksom på, at han skal tilmelde sig registret inden planperiodens udløb.

---

¹³ En jordbrugsvirksomhed har pligt til at udarbejde gødningsregnskab, når den har en årlig momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der udgør mere en 1 t kvælstof
- har et antal husdyr på bedriften som overstiger et antal dyr, der tilsammen producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 100 kg kvælstof pr. ha
- modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Mindre husdyrbrug med hobbybetonede aktiviteter vil ofte ikke være omfattet af 1.17 pga. hverken tilstrækkelig omsætning eller tilstrækkelig med dyreenheder/ dyretæthed/ gødningsmodtagelse

3. Hvis punkt 2 bliver relevant, skal du orientere Jordbrugskontrol om situationen. Du skal derfor sende en mail til jordbrugskontrol@lbst.dk, med et link til sagen, og med en sigende titel i emnelinjen på mailen. F.eks. kan du benytte ordet "gødningsregnskab". Det er dog vigtigt, at du på sagen har beskrevet, hvad du har konstateret og at du har påpeget det over for landbruger. Hvis det på baggrund af kontrollen ydermere konstateres, at virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2019/2020, og der ikke er udarbejdet et gødningsregnskab for planperioden 2018/2019, medfører det en høring på krav 1.17. Kontrolløren skal i begge tilfælde straks kontakte Jordbrugskontrol, Team Kvælstof pr. mail og give besked herom.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Ved kontrolbesøget: Der skal fremvises en kopi af gødningsregnskabet på pc eller papir, hvis det ikke er indsendt.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.17, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Gødningsregnskab et er udarbejdet, men skemakrav ikke opfyldt ¹⁴	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men ikke forskriftsmæssigt ¹⁵	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet, og heller ikke efter 14 dages høringsfrist
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

¹⁴ Med "skemakrav" menes, at der ikke er anvendt godkendt skema til udarbejdelsen af gødningsregnskabet. Hvis der kun er tale om en for sen indberetning af GR sanktioneres dette ikke som en overtrædelse af kravet.

¹⁵ "Forskriftsmæssigt" betyder her, at GR ikke er fuldstændig udfyldt eller har væsentlige fejl eller mangler.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter om gødningsregnskabet foreligger og om oplysningerne i gødningsregnskabet er forskriftsmæssige
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

SKEMA for krav 1.17, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 2 afsluttede planperioder	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 3 afsluttede planperioder	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 4 afsluttede planperioder
OMFANG		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 2

Alvor	Vurderes efter hvor mange afsluttede planperioder/gødningsregnskaber der mangler
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSEL (SAMLET KARAKTER MAX 5)

Hvis landbrugeren har udarbejdet gødningsregnskabet, men skemakrav ikke er opfyldt, skal landbrugeren afhjælpe bagatelovertredelsen inden 6 måneder. Det sker ved at landmanden indsender gødningsregnskab til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) på et godkendt skema. Som en hjælp skal kontrolløren i høringsbrevet vedlægge skema B: gødningsregnskab, til brug for landmanden.

4. NATIONALE KRAV

Der er nationale krav om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskabet. For mere information se: <https://lbst.dk/landbrug/goedning/vejledning-om-goedsknings-og-harmoniregler/>

1.18 – Administrativt Krav: Afsætning af husdyrgødning

Kontrollen af de administrative krav gennemføres i Team Kvælstof, Jordbrugskontrol.

Hvis du er interesseret i yderligere information om kontrollen af disse krav, henvises der til de nationale instrukser på området, der kan findes på kontrolportalen.

1. DELKRAV

1	Virksomheden kan alene fratække kvælstof i husdyrgødning, hvis husdyrgødningen er afsat til en registreret virksomhed, til et fælles biogasanlæg, til et miljøgodkendt forbrændingsanlæg eller til et forarbejdningsanlæg. Dog kan husdyrgødning afsat af græssende dyr på arealer tilhørende ikke-registrerede virksomheder tillige fratækkes, såfremt arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som afsættes ved afgræsning. Endvidere kan virksomheder, som har eget forarbejdningsanlæg, og som afsætter et gødningsprodukt herfra uden for virksomheden, trække kvælstof i det afsatte gødningsprodukt fra i virksomhedens samlede forbrug af kvælstof. Hvis der afsættes til andre end de førnævnte forudsætter det, at den forarbejdede husdyrgødning deklarerer i henhold til lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, og at der sker indberetning om den afgivne gødning i henhold til gødskningsbekendtgørelsens regler.

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.18, delkrav 1

Karakter / Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: <ul style="list-style-type: none"> det kan sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed. den afsatte husdyrgødning har et total indhold over 1500 kg N og op til 2500 kg N 	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og: <ul style="list-style-type: none"> det kan sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed. den afsatte husdyrgødning har et total indhold på over 2500 kg N 	Der er afsat husdyrgødning til en virksomhed, der ikke er med i registeret og <ul style="list-style-type: none"> det kan ikke sandsynliggøres, at husdyrgødningen er udbragt på modtagers virksomhed
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.18, delkrav 1

Alvor:	Det vurderes om husdyrgødning er afsat til en virksomhed, der er med i Landbrugsstyrelsens Register for Gødningsregnskab eller til ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den gødning, som dyrene afsætter ved afgræsning. Husdyrgødning fra græssende dyr afsat på ikke-registrerede virksomheder, hvor arealet i medfør af anden lovgivning ikke må tilføres gødning ud over den, som dyrene afsætter ved afgræsning, skal ikke indgå i vurderingen.
Omfang:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.19 – Administrativt krav: Ligevægten mellem virksomhedens kvælstofforbrug og behov

Kontrollen af de administrative krav gennemføres i Team Kvælstofadministration, Jordbrugskontrol. Hvis du er interesseret i yderligere information om kontrollen af disse krav, henvises der til de nationale instrukser på området, der kan findes på kontrolportalen.

Kravet justeres evt. i løbet af 2020.

1. DELKRAV

1. I planperioden må forbruget af kvælstof til gødningsformål ikke overstige virksomhedens kvote for kvælstof¹⁶

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.19, delkrav 1

Karakter / Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		OVG fra 6 kg N/ha op til 9 kg N/ha og total mere end 50 kg N, eller OVG over 9 kg N/ha men under 200 kg N totalt	OVG fra 9 kg/ha til og med 30 kg N/ha og total mere end 200 kg N	OVG fra og med 31 kg N/ha og total mere end 200 kg N
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

¹⁶ For information vedr. fastsættelse af kvælstofkvoten for relevante planperioder se gødskningsbekendtgørelsen, bilag 1.

Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor
----------	--	---	---	---

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.19, delkrav 1

Alvor:	Vurderes ud fra overgødsningens (OVG) størrelse. Alvoren afhænger af hvor stor overgødsningen er, både hvad angår kg N pr. ha og totale mængder kvælstof.
Omfang:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed:	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.21 – Etablering af plantedække

NEDENSTÅENDE KRAVSTEKST ER FRA KONTROLLEN 2019. KRAVET JUSTERES I LØBET AF 2020 INDEN DEN FYSISKE KONTROL AF EFTERAFGRØDER PÅBEGYNDEN

I denne instruks beskrives udelukkende de pligtige nationale efterafgrøder og husdyrefterafgrøderne. MFO-efterafgrøder beskrives i Arealinstruksen.

1. DELKRAV

1. Virksomheder, som har en årlig momspligtig omsætning der overstiger 50.000 kr. fra planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, og som dyrker et areal på 10 ha eller derover, skal i efteråret i planperiodens begyndelse etablere eller udlægge arealer med efterafgrøder efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Arealet med efterafgrøder skal udgøre mindst 10 pct. af virksomhedens efterafgrødegrundareal. For virksomheder, der udbringer husdyrgødningsmængder svarende til 80 kg N eller der over pr. hektar harmoniareal, skal arealet med efterafgrøder mindst udgøre 14 pct. af efterafgrødegrundarealet. Virksomheder kan anvende de i bekendtgørelsen nævnte alternativer til opfyldelse af efterafgrødekravet. Samme virksomheder skal etablere husdyrefterafgrøder efter reglerne i det omfang virksomheden har udbringningsarealer i et opland, som der i den pågældende planperiode er fastsat et husdyrefterafgrødekrav for.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kun virksomheder, som har et samlet efterafgrødegrundareal (inklusive forpagtede og lejede arealer) på over 10 hektar og en årlig momspligtig omsætning på over 50.000 kr. fra planteavl, husdyravl eller kombinationer heraf, er pligtige til at etablere efterafgrøder. Virksomhedens efterafgrødekrav i planperioden 2018/2019 (efterafgrøder udlagt i 2018) beregnes ud fra jordbrugers efterafgrødegrundareal (fra Fælleskemaet 2018), og afhænger af mængden af husdyrgødning, der udbringes på bedriften. Efterafgrødekravet fremgår af kontrolinstruksen "Kontrol af efterafgrøder 2018".

Virksomheder, der har arealer i oplande til nitrاتفølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, hvor der er sket en stigning i mængden af udbragt organisk gødning fra planperioden 2006/2007 til planperioden 2015/2016, skal i tillæg til de pligtige efterafgrøder etablere husdyrefterafgrøder. Husdyrefterafgrødekravet for planperioden 2019/2020 i de enkelte oplande fremgår af bilag 3 til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Etableringen af efterafgrøder skal foretages efter normale driftsmæssige principper med henblik på en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Etablering af efterafgrøder kan erstattes af et eller flere alternativer til efterafgrøder, som er nævnt i Landbrugsstyrelsens "Vejledning for gødsknings- og harmoniregler for 2018/2019".

Efterafgrøder må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 20. oktober 2019; dog må efterafgrøder i majs ikke destrueres før 1. marts 2020. Arealer med efterafgrøder skal anvendes til en

forårssået afgrøde i den samme planperiode. Alternativer til efterafgrøder skal udlægges/anvendes i henhold til Landbrugsstyrelsens "Vejledning for gødsknings- og harmoniregler for 2018/2019".

Virksomheder, der udbringer større husdyrgødningsmængder end 80 kg N pr. ha harmoniareal, skal i planperioden 2019/2020 have et areal med efterafgrøder på mindst 14 % af efterafgrødegrundarealet. Virksomheder, der udbringer mindre end 80 kg N per ha harmoniareal, skal udlægge efterafgrøder på mindst 10 % af efterafgrødegrundarealet. Hertil kommer eventuelt et husdyrefterafgrødekrav, der er relevant for virksomheder, der udbringer mere end 30 kg N pr. ha harmoniareal i oplande til nitrutfølsomme habitatnaturtyper, hvor der er sket en stigning i mængden af udbragt organisk gødning.

1.4 KRAVETS RELEVANS

I perioden frem til 16. september 2020 er kravet om efterafgrøder ikke relevant. Kravet relaterer sig alene til perioden 16. september 2020 til og med 19. oktober 2020. Derfor skal krav 1.21 i perioden frem til 16. september noteres som "Ikke relevant".

2. KONTROLMETODE

Kontrollen af pligtige efterafgrøder og husdyrefterafgrøder omfatter en kontrol af, om de efterafgrøder, og alternativer til efterafgrøder, der er indmeldt i skemaet GKEA i Tast selv-service, er blevet udlagt. Kontrolbesøget består af en markkontrol med besigtigelse af arealer med efterafgrøder, for at vurdere, om jordbruger har etableret efterafgrøder i overensstemmelse med det indberettede og efter de gældende regler. Til kontrollen indgår jordbrugers indberetning i Tast selv-service samt evt. mark- og gødningsplaner.

2.1 BEMÆRKNINGER

Efterafgrøder udlagt i efteråret 2019 hører til planperioden 2019/2020.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Den fysiske kontrol beskrives nærmere i forbindelse med vedtagelsen af den nye plantedækkebekendtgørelse.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.21, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Det manglende efterafgrødeareal er op til 5 % af bedriftens samlede areal med pligtige- og husdyrefterafgrøder.	Det manglende efterafgrødeareal er større end 5 % og mindre end eller lig med 15 % af bedriftens samlede areal med pligtige- og husdyrefterafgrøder	Det manglende efterafgrødeareal er større end 15 % og mindre eller lig med 30 % af bedriftens samlede areal med pligtige- og husdyrefterafgrøder	Det manglende efterafgrødeareal er større end 30 % af bedriftens samlede areal med pligtige- og husdyrefterafgrøder.
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor. Overtrædelsen beregnes som antal manglende procent efterafgrøder.

BEDØMMELSE af krav 1.21, delkrav 1

Alvor	Det vurderes, hvor stort et efterafgrødeareal, der mangler. Alvoren afhænger af, hvor mange procent, der mangler i forhold til det areal, der er angivet i GKEA.
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer, at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

For mere information om de nationale regler om se: <http://lbst.dk/landbrug/goedning/vejledning-om-goedsknings-og-harmoniregler/>

1.22 – Administrativt krav: Grænser for tildeling af husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse (harmonireglerne)

1. DELKRAV

1. På bedrifter må der samlet højst udbringes husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse i mængder svarende til 170 kg N pr. ha harmoniareal pr. planperiode (1. august-31. juli).
2. På bedrifter, som producerer husdyrgødning med mindst 300 kg kvælstof pr. planperiode, hvoraf mindst 2/3 er fra kvæg, må der udbringes husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse i mængder svarende til 230 kg kvælstof pr. ha harmoniareal pr. planperiode, hvis betingelserne¹⁷ i øvrigt overholdes.

¹⁷ Betingelserne for, at bruge undtagelsen om 230 kg N pr ha harmoniareal pr. planperiode:

På bedrifter, som producerer husdyrgødning med mindst 300 kg kvælstof pr. planperiode, hvoraf mindst 2/3 er fra kvæg må der udbringes husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse i mængder svarende til 230 kg kvælstof pr. ha pr. planperiode på følgende betingelser: 1) På bedrifter skal der senest ved starten af den efterfølgende planperiode den 1. august være etableret plaantedække på 80 % eller mere af harmoniarealet med en afgrøde med et højt kvælstofoptag og en lang vækstsæson. Harmoniarealet opgøres for hver planperiode. Harmoniarealer er arealer med afgrøder, som er omfattet af en kvælstofnorm ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser eller en retningsgivende norm for fosfor og kalium i henhold til retningslinjer udstedt af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen for den pågældende planperiode, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 40, stk. 2, og hvor husdyrgødning må anvendes, og hvor husdyrgødning under normale omstændigheder kan udbringes. Hvis der er stor afstand fra harmoniarealerne til opbevaringsanlægget for husdyrgødningen, kan tilsynsmyndigheden kræve dokumentation for, at arealerne reelt indgår i fordelingen af husdyrgødningen. 2) I bilag 2 til husdyrgødningsbekendtgørelsen forstås ved: a) Afgrøde med et højt kvælstofoptag og en lang vækstsæson: Græs, græsefterafgrøder, foderroer, rodcikorie, græs- eller cikorieudlæg. b) Græs: Permanente græsarealer eller græs i omdrift. c) Græsefterafgrøder: Rent græs sået før eller efter høst, dog senest 1. august. D) Græs- eller cikorieudlæg: Græs eller cikorie eller blandinger af græs og cikorie udlagt før eller efter høst, dog senest den 1. august, i silomajseller i byg/ært eller korn til modenhed, helsæd eller grønkorn. e) Pløjelag: De øverste 30 cm af agerjorden, hvor jordbundsanalysen foretages for at sikre korrekt gødsning. 3) Husdyrgødning må ikke udbringes i perioden 31. august til 1. marts i den efterfølgende planperiode på et græsareal, som pløjes i samme planperiode. Der skal foreligge en dateret erklæring underskrevet af driftsherren til dokumentation heraf. 4) Græsarealer i omdrift må kun pløjes om i perioden 1. marts til 1. juni, hvorefter arealet skal tilsås umiddelbart og ikke senere end tre uger efter pløjning, og dyrkes med en afgrøde med højt kvælstofoptag og en lang vækstsæson. 5) Græs- eller cikorieudlæg og græsefterafgrøder må tidligst nedpløjes eller nedvisnes 1. marts i den efterfølgende planperiode. 6) Bælgsæd og andre kvælstoffikserende afgrøder som f.eks. rød- og hvidkløver må ikke dyrkes på de arealer, som bedriften har til rådighed. Dette gælder dog ikke: a) Byg/ært blandinger med udlæg, jf. litra c. b) Kløver og lucerne i græsmarker med under 50 % køver eller lucerne. c) Græs- eller cikorieudlæg med under 50 % kløver eller lucerne. 7) Der skal foretages N- og P-analyser af pløjelaget mindst hvert 4 år pr. 5 ha på hele arealet i omdrift, som kvægbruget har til rådighed i den planperiode, hvor prøverne foretages. Der skal foreligge dateret dokumentation herfor f.eks. i form af N-min-beregning og jordanalysekort. En bedrift, som har anvendt muligheden for at udbringe husdyrgødning og afgasset vegetabilsk biomasse i mængder svarende til op til 230 kg N pr. ha harmoniareal i mere end 4 sammenhængende planperioder, skal for hver planperiode efter den 4. planperiode kunne fremvise jordprøver, der er udtaget i en af de 4 forudgående planperioder. 8) Bedriften skal for hver planperiode, hvor undtagelsen ønskes anvendt, senest den dato der er anført som ansøgningsfrist i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om markblok og elektronisk Fællesskema, ansøge om anvendelse undtagelsen, samt foretage en gødningsplanlægning, jf. lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, i Miljø- og Fødevarerministeriets Tast Selv-service, som kan tilgås via Landbrugstyrelsens hjemmeside. 9) Bedriftens gødningsplan for dyrkede og udyrkede arealer skal udover de forhold, der følger af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, indeholde følgende: a) en skitse, der viser de enkelte markers beliggenhed, b) oplysning om antallet af husdyr, en beskrivelse af opstaldnings- og opbevaringssystemer, herunder opbevaringskapaciteten for gødning, c) en beregning af det fosfor, der produceres på bedriften, d) en beskrivelse af eventuel gødningsbehandling og forventede egenskaber for den behandlede gødning, e) oplysning om mængde og type af husdyrgødning, som leveres udenfor eller modtages på bedriften, f) oplysning om afgrødens forventede fosforbehov for hver mark, g) en beregning af fosfor, der tilføres med

3. Udgået

4. Den ansvarlige for driften skal kunne dokumentere at delkrav 1-2 er overholdt.

Næringsstofferne i husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og restvand må kun tilføres til afgrøder, som har en kvælstofnorm som fastsat i krav 1.19. For så vidt angår afgasset vegetabilsk biomasse udgør det en supplerende national regel i forhold til gennemførelsen af nitratdirektivet.

Hvis en bedrift har en større mængde husdyrgødning til rådighed, herunder husdyrgødning modtaget fra andre bedrifter, end der må udbringes på bedriftens areal, skal der enten være dokumentation for, at den overskydende husdyrgødning er deklareret som forarbejdet husdyrgødning, at den overskydende gødning er eksporteret eller er modtaget af

- 1) en jordbrugsvirksomhed
- 2) et fælles biogasanlæg,
- 4) et forarbejdningsanlæg,
- 5) et forbrændingsanlæg, eller
- 6) et brændingsanlæg.

Ved at have sådanne skriftlige aftaler, kan landbruger bevise, at han har afsat sin overskydende gødning og derved undgå en overtrædelse på krav 1.22.

Forarbejdet husdyrgødning deklareret i henhold til gødningsloven kan afsættes, såfremt sælger eller afgiver af kvælstofholdig gødning, indberetter, hvortil der er afsat gødning, herunder den afsatte gødningstype og -mængde samt kvælstofindholdet i den afsatte mængde. Indberetningen skal omfatte al gødning, der er solgt eller afsat.

1.1 FORMÅL

2. KONTROLMETODE

Kravet kontrolleres administrativt og fysisk. Kravet kontrolleres administrativt hos landbrugere udtaget til KO-kontrol, for nærmere info og instruks se kontrolportalen. Bedrifter, der deltager i en produktionsmæssig sammenhæng¹⁸ med andre bedrifter, er også omfattet af disse bestemmelser.

---

husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og kunstgødning for hver mark og h) angivelse af tidspunkt for tilførsel af husdyrgødning og kunstgødning. 10) Kvægbrugets (bedriftens) gødningsplan skal revideres senest syv dage efter enhver ændring.

¹⁸ Ved deltagelse i en produktionsmæssig sammenhæng forstås, at en landbrugsbedrift har indgået en skriftlig aftale med en eller flere bedrifter med kvæg, får eller geder, om at hovedparten af afgrøderne fra bedriftens arealer afsættes til disse bedrifter med kvæg, får eller geder. Økologisk autoriserede bedrifter er ligeledes omfattet af kravet fra økologireglerne om en maksimal anvendelse af 170 kg total N/ha.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.22, delkrav 1 - 2

Karakter / Kriterium	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
Alvor		Bedriften mangler fra og med 1,5 ha, til og med 3,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 3,0 ha, op til og med 8,0 ha udbringningsareal	Bedriften mangler over 8,0 ha udbringningsareal
Omfang		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
Varighed		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.22, delkrav 1 - 2

Alvor	Vurderes ud fra, hvor mange hektar areal, der mangler til udbringning af husdyrgødning m.v. (omfang).
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

1.23 – Beskyttelse af naturtyper

---

1. DELKRAV

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af Miljø- og Fødevareministeriet efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.
2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af:
  - 1) Heder
  - 2) Moser og lign.
  - 3) Strandenge og strandsumpe, samt
  - 4) Ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt ovenfor, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.
3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelse.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre beskyttelse af naturtyper omfattet af beskyttelsen efter naturbeskyttelseslovens § 3. For at værne om landets natur er en række naturtyper beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3, hvilket er heder, moser og lign., strandenge og strandsumpe, ferske enge og overdrev, der er større end 2.500 m² i sammenhængende areal. Hertil kommer søer større end 100 m² samt udpegede vandløb.

KO-kravet pålægger nationale regler, som i sin helhed bidrager til implementeringen af fuglebeskyttelsesdirektivet. Der er ikke i de nationale regler hjemmel til at sondre mellem, hvorvidt en overtrædelse af Naturbeskyttelseslovens § 3 medfører/ikke medfører en negativ påvirkning af fuglelivet i området. Der er tale om en arealbeskyttelse, hvor arealerne medvirker til at sikre beskyttelsen af fugles levesteder. Det er således ikke muligt inden for rammerne af de nationale regler at inddrage en helhedsvurdering som bygger på om der sker en forstyrrelse af de "økologiske krav" til fugles levesteder.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Miljøstyrelsen er overordnet ressortmyndighed for lovgivningen om naturbeskyttelseslovens § 3, mens kommunerne er myndighed for de konkrete beskyttede naturområder efter naturbeskyttelseslovens § 3 og kan rådgive om og træffe beslutning i de konkrete sager. Kommunerne kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra beskyttelsesordningen.

De § 3-beskyttede naturområder er vejledende registrerede i Danmarks Miljøportal. Hvis et område (bortset fra vandløb) opfylder kriterierne vedrørende naturtypen og arealstørrelse, er det umiddelbart beskyttet, uanset om det er registreret eller ej. I forhold til kontrol af krydsoverensstemmelse på §3-arealer lægger Landbrugsstyrelsen et kort ud over §3-arealerne, som kan ses på IMK (internet markkort – som anvendes til at søge landbrugsstøtte) ud på hjemmesiden, så landmanden har adgang til disse oplysninger. Kortet opdateres 1 gang om året – forud for KO-kontrollens opstart. Typisk vil det være lagt ud i slutningen

af året, og i hvert fald inden KO-kontrollen i det følgende kalenderår startes. KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort. Hvis der skulle være tilkommet et nyt § 3-areal i løbet af året, medtages dette areal ikke i den aktuelle KO-kontrol. Hvis et areal omvendt ophører med at være et §3-areal, eller hvis arealet er fejlregistreret som § 3-areal i IMK, vil landmanden kunne gøre Landbrugsstyrelsen opmærksom herpå, og vil i det tilfælde heller ikke blive sanktioneret. På samme måde, hvis landbruger har fået dispensation for beskyttelsen i § 3-arealet, således at der ikke foreligger en ulovlig tilstandsændring af det pågældende areal. I givet fald vil landmanden være i besiddelse af skriftlig dokumentation for dispensationen.

Du skal altid kontakte den stedlige kommune, for at få en afgørelse på, om den vejledende registrering er gældende. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

Det er vigtigt i forhold til den efterfølgende sagsbehandling, at du tydeligt beskriver kontrolfundet. Det vil sige, at du skal beskrive og eventuelt begrunde hvad, hvor, hvordan og hvor længe forholdene så ud ved den enkelte overtrædelse.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO-kravene og de nationale regler skal du orientere den stedlige kommune, hvis du finder en overtrædelse af kravene vedr. naturbeskyttelseslovens §3 beskrevet i denne faginstruks. Mere overordnede spørgsmål om lovgivningen kan rettes til Miljøstyrelsen.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

1.3 DEFINITIONER

Biologiske overdrev

Ved overdrev forstås naturligt veldrænede, vedvarende græsarealer. Overdrev er således tørbundsarealer med lysåben græs- og urtevegetation, der ikke er i omdrift med pløjning mv, og som oftest er præget af græsning eller ophørt drift.

Ved definitionen af biologisk overdrev lægges der vægt på de botaniske kriterier, de tørre jordbundsforhold samt de landskabelige forhold, og ikke alene på om arealerne historisk har været anvendt som græsningsarealer (historiske overdrev). Krat og træopvækst kan indgå som en del af de beskyttede overdrev.

Ferske enge

Ferske enges plantesamfund er lysåbent og domineret af græsser og urter, der tåler græsning og/eller slåning. Græsserne er normalt dominerende, og de kan være såvel vilde arter, som kulturbetingede (udsåede). De ferske enge er beliggende på relativt lavtliggende og oftest relativt fugtige arealer. Ferske enge kan være græssede, slåede eller uudnyttede. De ferske naturenge omlægges ikke eller kun sjældent, mens de ferske kulturenge må omlægges hvert 7.-10- år, hvis det har været en del af den hidtidige drift.

Heder

Heder forekommer på tør, næringsfattig, ofte sandet jord. Heder er oftest domineret af dværgbuske, som hedelyng og revling, samt af græsser. Derudover forekommer våde heder med arter såsom klokkeløng, mosebølle, rosmarinlyng og blåtop.

På mange hedearealer udgør buske og træer som eg, birk, ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen, undertiden i form af krat. En særlig type hede er klitheden, som findes langs Vestkysten.

Heder kan være udyrkede, ekstensivt græssede eller mekanisk afhøstede områder og kan eventuelt være periodisk afbrændte.

Moser og lignende

Begrebet "moser og lignende" i lovens forstand omfatter udyrkede eller ekstensivt udnyttede områder præget af en ferskvandspåvirket naturlig eller overvejende naturlig vegetation, som er knyttet til gennemsnitlig høj vandstand.

Begrebet er således en fællesbetegnelse for en række plantesamfund tilknyttet vådbund, der har betegnelse efter vegetationens sammensætning (f.eks. rørsump, starsump, ellesump, birkekær, pilekrat, m.v.), eller efter vandtilførslen (højmose, kærmose, vældmose). Eller efter andre forhold (f.eks. rigkær, fattigkær, m.v.)

Søer

Der findes ca. 120.000 søer i Danmark større end 100 m².

Ved beregningen af arealet af en beskyttet sø indgår udstrækningen af den åbne vandflade og den tilstødende vegetation af vand- og sumplanter fx rørskov samt evt. temporær udtørret søbund. Temporære søer er omfattet af beskyttelsen, hvis de ikke indgår i omdrift og er en del af et beskyttet område.

Benævnelsen af søtype, og om søerne er menneskeskabte, er i sig selv ikke vigtig, men det er det forhold, at der har udviklet sig et karakteristisk naturligt dyre- og planteliv i tilknytning til søen, der er afgørende.

Reversibilitet

Spørgsmålet om reversibilitet handler om, hvorvidt og hvor hurtigt et beskadiget naturareal kan genoprettes som naturareal på baggrund af det konkrete indgreb.

Strandenge og strandsumpe

Begrebet strandenge omfatter engstrækninger ved kysten. Det er relativt flade, lavtliggende arealer med en naturlig, og i nogen grad saltpåvirket, vegetation bestående af græsser og urter, som danner en mere eller mindre sammenhængende grønsvær. De afgørende kriterier er plantevæksten samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed. Også strandoverdrev (mere tørre partier fx på strandvolde og højere terræn) og strandsumpe (se nedenfor) indgår som en del af de beskyttede overdrev.

Ind mod land afgrænses strandengen hyppigt af et terrænskel i form af en niveauændring, hegn, skelgrøft, vej eller andet, som danner grænse for engen med den nuværende eller tidligere udnyttelse.

Strandsumpe er kystnære områder, hvis vegetation er domineret af store sumpplanter som tagrør, strandkogleaks, blågrøn kogleaks og enkelte andre arter. Strandsumpe forekommer ofte på de mest fugtige og eventuelt permanent vanddækkende dele af kyststrækninger. Strandsumpe udnyttes ofte ikke landbrugsmæssigt.

Der henvises til Miljøstyrelsens vejledning om beskyttede naturtyper:

http://mst.dk/media/113519/vejled_1_.pdf

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse til de konkrete beskyttede arealer.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (§ 3-områder, naturtyper) - gerne tilbage i tiden for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav skal du anvende kortlaget, der hedder ”§ 3 2019”. I Kortlaget ”§ 3 2019” vil der være en beskrivelse af, hvilken naturtype der er tale om. Der vil være en label på elementet, som beskriver naturtypen.

Konstaterer du en overtrædelse inden for § 3-kortlaget, skal du dokumentere dem/-n med beskrivelse af kontrolfundet, herunder ændringen, fotodokumentation samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand. Efterfølgende skal du kontakte kommunen for at få verificeret § 3 udpegningen.

Lodsejeren kan undtagelsesvist have fået dispensation fra § 3-beskyttelsen, således at der ikke foreligger en ulovlig tilstandsændring af det pågældende areal. I givet fald vil lodsejeren være i besiddelse af skriftlig dokumentation for dispensationen. I tvivlstilfælde kontaktes kommunen.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Ved alle tvivsspørgsmål om fortolkningen af kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til kommunen, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode i forbindelse med bedømmelsen bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen.

Ved den i kravet omtalte ”ændring” forstås en ændring af områdets naturtilstand, jf. den gældende vejledning fra Miljøministeriet om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper:

<http://naturstyrelsen.dk/publikationer/2009/jun/vejledning-om-naturbeskyttelseslovens-3/>

Hvis en konstateret overtrædelse er resultatet af en handling eller en unkladelse, som ikke direkte kan tillægges den pågældende landbruger, vil landbruger ikke kunne blive KO-sanktioneret for overtrædelsen.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

For kontrollen af dette krav drejer det sig om, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af de nævnte naturtyper, som skyldes landbrugerens aktivitet. Naturtyperne er fordelt på 3 delkrav på følgende måde:

- 1) Kontrollen af dette delkrav indeholder kontrollen af søer over 100 m² og vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede.
- 2) Kontrollen af dette delkrav vedrører følgende naturtyper som, enkeltvis eller tilsammen, er større end 2500 m²:
  - a) Heder
  - b) Moser og lignende
  - c) Strandenge og strandsumpe
  - d) Ferske enge og biologiske overdrev
- 3) Kontrollen af dette delkrav drejer sig om tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2500 m², men ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelse.

2.3 EKSEMPLER

Brug IMK og tjek bedriftens arealer – er de i § 3 2018-arealer?

Signaturforklaring:

Lilla - §3 2018 sø

Laksefarvet –
strandbeskyttelseslinje

Orange – §3 2018 overdrev

Turkis - §3 2018 strandeng

Blå – GLM-landskabelement

Opmagasinerings af byggeaffald eller jordfyld, etablering af tilkørselsveje eller vendepladser, pløjning, opdyrkning, gødsning, kalkning og sprøjtning er eksempler på overtrædelser - medmindre det er en del af hidtidig drift og dermed ikke i et omfang, så det er i modstrid med naturtypens opretholdelse som sådan. Eksemplerne er ikke en udtømmende liste over overtrædelser.

Naturbeskyttelseslovens § 3 rummer et forbud mod "tilstandsændring" og er som sådan afgrænset i forhold til bestemte aktiviteter. Det afgørende er om en aktivitet medfører en tilstandsændring eller ej - og ikke hvilken aktivitet der er tale om. Derfor kan der ikke udarbejdes en udtømmende positiv/negativ liste, men blot gives eksempler.

Se også følgende faktaark for flere eksempler på, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er tilladt i de beskyttede naturområder: http://mst.dk/media/114412/157100traktorkort_highfratrykker.pdf

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1, 2 og 3	Findes der beskyttede naturtyper på bedriften?
1	Er der ændret i tilstanden af § 3-søer eller § 3-vandløb på bedriften?
2	Er der foretaget ændringer i tilstanden af heder, moser og lign., strandenge og strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev på bedriften?
3	Er der foretaget ændringer i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2500 m ² , men ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb omfattet af beskyttelse?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.23, delkrav 1-3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	En ubetydelig ændring af områdets naturtilstand, hvor reetablering kan finde sted inden for en uge.	Reversibel skade med mulighed for reetablering inden for 1 år.	Reversibel skade med mulighed for reetablering uden tab af naturkvalitet inden for 1-2 år.	Irreversibel skade hvor reetablering er umulig eller, hvor der er forsvundet arter og/eller naturtyper, som det vil tage mere end 2 år at reetablere
OMFANG	Søer: Under 10 % eller under 20 m ² . Landjord: Under 10 % eller under 350 m ² .	Søer: 10 % - 25 % eller 20 – 40 m ² . Landjord: 10 % - 25 % eller 350 – 700 m ² .	Søer: 25 % -50 % eller 40 – 50 m ² . Landjord: 25 % -50 % eller 700 – 1300 m ² .	Søer: Over 50 % eller over 50 m ² . Landjord: Over 50 % eller over 1300 m ² .
VARIGHED	Under 1 måned.	1 måned – 1 år	1-2 år	Over 2 år.

3.1 RETNINGLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.23, delkrav 1-3

Alvor	Vurderes efter reversibilitet af den foretagne ændring, og hvor lang tid det tager at reetablere områdets oprindelige naturtilstand. Den tid, der medgår til at lovliggøre det ulovlige forhold, vil således skulle indgå ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse.
Omfang	Vurderes som den procentdel, som arealet med det ulovlige forhold udgør af det konkrete område med den pågældende naturtype. Som naturtype defineres henholdsvis søer, vandløb, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev. Hvorvidt omfanget skal vurderes ud fra % af det samlede beskyttede areal eller den konkrete arealangivelse i kvadratmeter, afhænger af den konkrete overtrædelse og arealet på den pågældende naturtype.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen vurderes at være indtrådt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du sikre dig, at der er tale om et udpeget §3 areal. Dette gøres ved at tage kontakt til kommunen og bede dem komme med en udtalelse/afgørelse af, om området reelt er et §3 areal. Du kan godt sende sagen i høring med en foreløbig vurdering, men du skal afvente kommunens endelige afgørelse før du oversender sagen til sagsbehandling. Når du får kommunens afgørelsevurderer du forholdet konkret og giver det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER OG HENSTILLINGER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt, at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, skal du kontakte kommunen, der kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til kommunen, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder og gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil indgå i grundlaget for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.24 – Beskyttelse af klitfredede arealer

1. DELKRAV

- 1 Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende.
- 2 Der må ikke etableres hegn og arealerne må ikke afgræsses, jf. dog delkrav 3.
- 3 På klitfredede arealer er det endvidere ikke tilladt at:
  - a. Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
  - b. Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
  - c. Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
  - d. Foretage gravearbejde
  - e. Afbrænde vegetation, kvas eller lignende
  - f. Forbuddet i punkt b og e gælder ikke på den ubevoksede strandbred

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre beskyttelse af klitfredede arealer (§ 8 i naturbeskyttelsesloven).

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kystdirektoratet er myndighed for klitfredede arealer (klitfredede arealer, jf. naturbeskyttelsesloven). På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere Kystdirektoratet, hvis du finder en overtrædelse af dette krav.

I forhold til kontrol af krydsoverensstemmelse på klitfredede arealer lægger Landbrugsstyrelsen et kort ud over de klitfredede arealer, som kan ses som klitarealer på IMK (internet markkort – som anvendes til at søge landbrugsstøtte) ud på hjemmesiden, så landmanden har adgang til disse oplysninger. KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort. Hvis arealet er fejlregistreret som klitfredet areal i IMK, vil landmanden kunne gøre Landbrugsstyrelsen opmærksom herpå. Landbrugsstyrelsen undersøger derefter forholdet hos Kystdirektoratet, da det kun er Kystdirektoratet, der kan afgøre, om der er fejl i registreringen. I givet fald vil det konstaterede forhold ikke blive sanktioneret. På samme måde, hvis landbruger har fået dispensation fra klitfredningen, således at der ikke foreligger en ulovlig tilstandsændring af det pågældende areal. I givet fald vil landmanden være i besiddelse af skriftlig dokumentation for dispensationen. I tvivlstilfælde kontaktes Kystdirektoratet.

Du skal ikke nødvendigvis kontakte Kystdirektoratet, inden du gennemfører kontrollen, men i tvivlstilfælde skal du kontakte Kystdirektoratet, inden du fastslår, om der er en overtrædelse og fastsætter karaktererne.

KO-kravet pålægger nationale regler, som i sin helhed bidrager til implementeringen af fuglebeskyttelsesdirektivet. Der er ikke i de nationale regler hjemmel til at sondre mellem, hvorvidt en overtrædelse af Naturbeskyttelseslovens § 8 medfører/ikke medfører en negativ påvirkning af fuglelivet i området. Der er tale om en beskyttelse, der sikrer en generel friholdelse af kystområderne for tilstandsændringer. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn. Klitfredningen har endvidere til formål at forebygge og bekæmpe sandflugt. Det er således ikke muligt inden for rammerne af de nationale regler at

inddrage en helhedsvurdering som bygger på om der sker en forstyrrelse af de "økologiske krav" til fugles levesteder.

Det er vigtigt i forhold til den efterfølgende sagsbehandling, at du tydeligt beskriver kontrolfundet. Det vil sige, at du skal beskrive og eventuelt begrunde, hvad, hvor, hvordan og hvor længe forholdene så ud ved den enkelte overtrædelse.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i Kystdirektoratet

1.24	Christina Hattesen-Hangård Hanne Rungø Hilligsøe	cvj@kyst.dk hrh@kyst.dk	20 93 17 86 20 85 56 17
------	---	--	--

1.3 DEFINITIONER

Byggeri	<p>Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering og ydre udformning skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et klitfredet område, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.</p> <p>For at der kan være tale om en arealmæssig overtrædelse, skal arealer være beliggende inden for klitfredet areal.</p>
Klitarealer	<p>Følgende arealer er klitfredede:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet 2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående 3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse, og 4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning. <p>Klitfredningslinjen er fastlagt ved miljø- og fødevareministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Klitfredningslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen. Miljø- og Fødevareministeren kan fastsætte regler om, at klitfredningen ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse. Miljø- og Fødevareministeren kan fastsætte regler om anvendelse af de klitfredede arealer, herunder forbyde bestemte former for anvendelse</p>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (klitfredet areal) - gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Klitarealer". KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n med beskrivelse af kontrolfundet, herunder ændringen, fotodokumentation samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand. Hvis du er i tvivl om, hvorvidt ændringen er reversibel inden for klitfredningen, skal du kontakte Kystdirektoratet.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen af kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til Kystdirektoratet, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

For **deltkrav 3** gælder reglerne ikke landbrugsmæssig drift, herunder græsning, af arealer, der indtil den 1. juli 1992 lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Hvor klitfredning er trådt i kraft efter 1. juli 1992, gælder denne undtagelse for arealer, der indtil datoen for klitfredning lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning.

Landbrugsmæssig drift, herunder græsning på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, er **ikke** omfattet af krav 1.24 (forbuddet).

Tilplantning, herunder med juletræer og flerårige energiafgrøder m.v., er dog ikke tilladt, da tilplantning er omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer, jf. ovenfor under 1 d.

Plantning til sandflugtsdæmpning er ikke irreversibel.

Loven og kravbeskrivelsen indeholder undtagelser for fortsættelse af hidtidig landbrugsdrift, herunder græsning og sædvanlig hegning på landbrugsejendomme, genplantning af skove og beplantning i haver, samt mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger.

Der kan dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer. Praksis er meget restriktiv. Hvis landbruger påpeger, at han har opnået en dispensation, skal han kunne dokumentere det på kontroltidspunktet. I tvivlstilfælde kontaktes Kystdirektoratet.

I tilfælde af, at der konstateres forhold, som strider mod klitfredningen, hvor overtrædelsen er forårsaget af andre borgere, skal landbrugeren ifølge den nationale lovgivning straks melde overtrædelsen til Kystdirektoratet. Hvis overtrædelsen er resultatet af en handling eller en undladelse, som ikke direkte kan tillægges den pågældende landbruger, vil landbruger ikke kunne blive KO-sanktioneret for overtrædelsen.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

Kontrollen af dette krav vedrører kun klitfredede arealer¹⁹.

FØLGENDE AREALER ER KLITFREDEDE, JF. NATURBESKYTTELSESLOVENS §8

1. Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet
2. Arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt ovenstående,
3. Arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse og
4. Arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning. Klitfredningen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

FOR DET ENKELTE KLITFREDEDE AREAL GÆLDER FØLGENDE KRAV:

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af klitfredede arealer

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og andre klitfredede arealer. Nedenstående punkt a) til j) er eksempler på, hvad lovens forbud omfatter
  - a. Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure, garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 8 a, stk. 1, nr. 6.
  - b. Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger, er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden miljø- og fødevarerministerens (Kystdirektoratets) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 8 a, stk.1, nr. 7.
  - c. Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
  - d. Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver.
  - e. Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme

¹⁹ Klitfredningslinjen er som hovedregel 300 m. I nogle områder omfatter klitfredningen dog arealer, der ligger med større afstand til kysten, ligesom beskyttelseszonen kan være mindre end 300 meter i bebyggede områder. Klitfredningen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

- f. Placering af campingvogne og lignende
- g. Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
- h. Terrænændringer
- i. Afgræsning, bortset fra græsning på arealer, der hidtil lovligt har været anvendt landbrugsmæssigt

2. Det er på klitfredede arealer endvidere ikke tilladt at:

- a. Fjerne eller beskadige træer, planter eller indretninger, der tjener til sandflugtens dæmpning
- b. Køre med motorkøretøjer, herunder knallerter, uden for lovligt anlagte veje
- c. Campere, opstille telte, bænke eller faste indretninger
- d. Foretage gravearbejde
- e. Afbrænde vegetation, kvas eller lignende og
- f. Cykle, ride eller færdes med heste uden for lovligt anlagte veje

Forbuddet i nr. b), e) og f) gælder ikke på den ubevoksede strandbred.

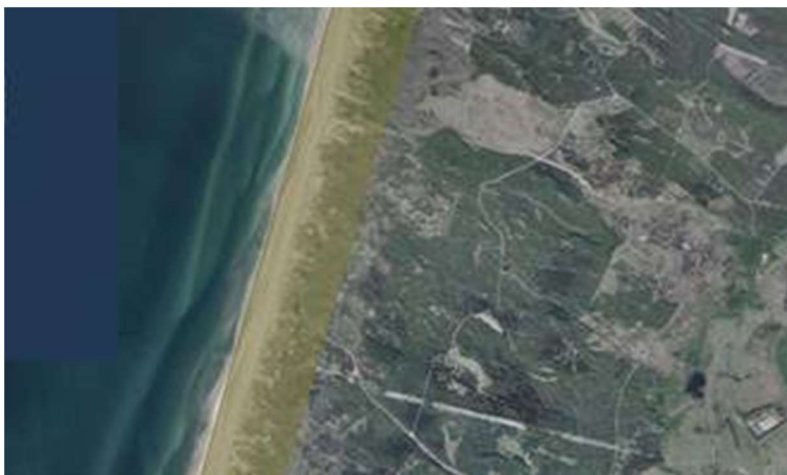
Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket ejendommens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.24 gælder **ikke** for:

- a. Foranstaltninger til dæmpning af sandflugt, der udføres af Naturstyrelsens naturforvaltningsenhed eller efter påbud
- b. Landbrugsmæssig drift, herunder græsning, på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning
- c. Sædvanlig hegning på ovennævnte arealer (under pkt. b)
- d. Genplantning af skovarealer og beplantning i lovligt etablerede haver
- e. Havneanlæg og de arealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- f. Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- g. Byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til

Kystdirektoratet) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning.

2.3 EKSEMPLER

Husk at tjekke i IMK, om arealet ligger i klitarealer.

Signatur forklaring:
Mørkegrøn – klitarealer

Bemærk, at klitfredningstemaet er tilknyttet matrikelkort. Vær derfor opmærksom på, at umatrikulerede arealer også kan være klitfredede, selv om det ikke fremgår af kortet.

Eksempler på forhold, som er forbudt, fremgår af punkt 2.2. Overtrædelser af disse forbud er overtrædelser af KO-kravet. Eksemplerne er ikke en udtømmende liste over overtrædelser.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1, 2 og 3	Findes der klitfredede arealer?
1	Er der foretaget nogen ændring på arealet eller ændring i tilstanden på arealet? Se supplerende spørgsmål herunder
1	Er der opført ny bebyggelse, herunder skure?
1	Er der opstillet campingvogne, pavilloner, hytter, sheltere og lign.?
1	Er der foretaget udvidelse af eksisterende bygninger?
1	Er der etableret befæstede stier, pladser el. lign.?
1	Er der etableret trapper eller andre anlæg?
	Er der etableret juletræsbeplantning eller flerårige energiafgrøder?
1	Er der etableret ny beplantning uden for lovligt etableret have?
2	Er der etableret hegn på arealet? Bliver arealet afgræsset?
3	Er der foretaget nogen ændringer på arealet, herunder fjernet eller beskadiget træer, planter eller lignede, der har til formål at bekæmpe eller forebygge sandflugt?
3	Er der kørt med motorkøretøjer eller knallerter, uden for anlagte veje? Dette er undtaget på den ubevoksede strandbred.
3	Anvendes arealet til camping? Er der opstillet telte, bænke eller faste indretninger?
3	Er der foretaget gravearbejde på arealet?
3	Er der afbrændt materiale, vegetation, kvas eller lignende på arealet? Dette er undtaget på den ubevoksede strandbred.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.24, delkrav 1 – 3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Fjernelse eller beskadigelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning.</p> <p>Beskedne bygningsændringer og beskedne tilstandsændringer i øvrigt, hvor dispensation ville være meddelt.</p> <p>Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden placerings- og udformningsgodkendelse efter § 8 a, stk. 1, nr. 7.</p>	<p>Opførelse af småbygninger og små bygningsudvidelser uden dispensation.</p> <p>Hegn i enkel udførelse opsat i strid med undtagelsen i § 8 a, stk. 1, nr. 3.</p> <p>Mindre beplantninger.</p> <p>Græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.</p>	<p>Opførelse af bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placerings- og udformningsgodkendelse.</p> <p>Gravning, jordpåfyldning og lignende terræændring</p> <p>Hegn opsat i strid med undtagelsen i § 8 a, stk. 1, nr. 3</p> <p>Større beplantning.</p> <p>Længerevarende græsning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.</p>	<p>Opførelse af større bygninger og væsentlige bygningsudvidelser uden dispensation eller placerings og udformningsgodkendelse</p> <p>Større terræændringsarbejder.</p> <p>Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med undtagelsen i § 8 a, stk. 1, nr. 3.</p> <p>Skovtilplantning og tilplantning med f.eks. juletræer eller flerårige energiafgrøder (f.eks. energipil).</p> <p>Dyrkning, hvor forudgående dispensation er påkrævet.</p>

OMFANG	<p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Under 10 % af den dæmpede del af ejendommen eller under 350 m².</p> <p>Byggeri: Under 10 m².</p> <p>Hegn: Enkel udførelse under 5 m længde.</p> <p>Tilplantning: Under 10 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet - eller under 350 m².</p> <p>Terrænændring: Under 5 m² og ikke dybt.</p> <p>Dyrkning og græsning: Under 10 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller under 350 m².</p>	<p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: 10 % - 25 % af den dæmpede del af ejendommen eller 350 – 700 m².</p> <p>Byggeri: 10 - 20 m²</p> <p>Hegn: Enkel udførelse og 5 - 20 m længde.</p> <p>Tilplantning: 10-25 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller 350-700 m².</p> <p>Terrænændringer: 5-25 m².</p> <p>Dyrkning og græsning: 10 – 25 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller 350-700 m².</p>	<p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: 25 - 50 % af den dæmpede del af ejendommen eller 750 – 1300 m².</p> <p>Byggeri: 20 - 50 m².</p> <p>Hegn: Dominerende og/eller 20 - 50 m.</p> <p>Tilplantning: 25-50 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller 700-1300 m².</p> <p>Terrænændringer: 25-50 m².</p> <p>Dyrkning og græsning: 25 – 50 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller 700-1300 m².</p>	<p>Fjernelse af planter eller indretninger, der skal tjene til sandflugtens dæmpning: Over 50 % af den dæmpede del af ejendommen eller over 1300 m².</p> <p>Byggeri: Over 50 m².</p> <p>Hegn: Dominerende og/eller over 50 m.</p> <p>Tilplantning: Over 50 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet – eller over 1300 m².</p> <p>Terrænændringer: Over 50 m² og/eller af større omfang (dybde/højde).</p> <p>Dyrkning og græsning: 50-100 % af den klitfredede del af ejendommen – strandbred ikke medregnet - eller over 1300 m².</p>
VARIGHED	Under 1 måned.	1 måned- 1 år	1-3 år.	Over 3 år.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.24, delkrav 1 - 3

Alvor	Vurderes efter byggeriets art, størrelse og placering i landskabet, samt om det er nye bygninger eller udvidelser eller ændringer af eksisterende. For øvrige forhold vurderes alvor efter arten af forholdet. For begge indgår det, om der er opstået sandflugt eller forøget risiko herfor. I bedømmelsen af alvor kan desuden indgå, hvorvidt tilstanden kan reableres, delvist reableres eller slet ikke reableres.
Omfang	Vurderes efter hvor stort et areal i m ² eller %, der er gjort indgreb i. Valg af henholdsvis kvadratmeterangivelse og procentvis udregningsmetode bestemmes ud fra den opgørelsesmetode, som medfører den højeste karakter i bedømmelsen af omfang. Det er således den metode, der indebærer den højeste karakter, som skal danne baggrund for vurderingen. Vurdering af den procentdel, som arealet med det ulovlige forhold udgør af støtteansøgerens samlede klitfredede areal. For byggeri er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed. Hvorvidt omfanget skal vurderes ud fra % af det samlede beskyttede areal eller den konkrete arealangivelse i kvadratmeter, afhænger af den konkrete overtrædelse og størrelsen af det klitfredede areal.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER OG HENSTILLINGER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

Hvis landbruger retter en mindre betydelig overtrædelse i forbindelse med kontrolbesøget - senest inden for 24 timer - og dokumenterer det for Landbrugsstyrelsen i form af indsendte fotos, får landbruger en henstilling for overtrædelsen. Kontrolløren skal efter udløb af fristen på 24 timer kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling. Herved 0-stilles overtrædelsen, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelsen, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det. I forhold til hvordan en henstilling skal håndteres i VAKS, er det vigtigt at orientere sig i de kontrolmeddelelser, der beskriver dette.

Da Landbrugsstyrelsen ikke er myndighed for klitfredning, skal Kystdirektoratet kontaktes i disse tilfælde.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte Kystdirektoratet, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler. Hvis du oversender en sag til KDI, så husk at oplyse, hvilket matrikelnummer overtrædelsen er konstateret på. Dette gør identifikationen for KDI nemmere. Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til Kystdirektoratet, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.25 - Beskyttelse af strandbredder og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen

---

1. DELKRAV

1. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen, herunder placeres bebyggelse, campingvogne og lignende, og der må ikke etableres hegn.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre beskyttelse af strandbredder og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen, jf. § 15 i naturbeskyttelsesloven.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kystdirektoratet er ressortmyndighed for strandbeskyttede arealer, jf. naturbeskyttelseslovens § 15.

I forhold til kontrol af krydsoverensstemmelse på strandbeskyttede arealer lægger Landbrugsstyrelsen et kort ud over de strandbeskyttede arealer, som kan ses som strandbeskyttelseslinje på IMK (internet markkort – som anvendes til at søge landbrugsstøtte) ud på hjemmesiden, så landmanden har adgang til disse oplysninger. KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort. Hvis arealet er fejlregistreret som strandbeskyttet i IMK, vil landmanden kunne gøre Landbrugsstyrelsen opmærksom herpå.

Landbrugsstyrelsen undersøger derefter forholdet hos Kystdirektoratet, da det kun er Kystdirektoratet, der kan afgøre, om der er fejl i registreringen. I givet fald vil det konstaterede forhold ikke blive sanktioneret. På samme måde, hvis landbruger har fået dispensation fra strandbeskyttelsen, således at der ikke foreligger en ulovlig tilstandsændring af det pågældende areal. I givet fald vil landmanden være i besiddelse af skriftlig dokumentation for dispensationen. I tvivlstilfælde kontaktes Kystdirektoratet.

Du skal ikke nødvendigvis kontakte Kystdirektoratet, inden du gennemfører kontrollen, men i tvivlstilfælde skal du kontakte Kystdirektoratet, inden du fastslår, om der er en overtrædelse og fastsætter karaktererne.

KO-kravet pålægger nationale regler, som i sin helhed bidrager til implementeringen af fuglebeskyttelsesdirektivet. Der er ikke i de nationale regler hjemmel til at sondre mellem, hvorvidt en overtrædelse af Naturbeskyttelseslovens § 15 medfører/ikke medfører en negativ påvirkning af fuglelivet i området. Der er tale om en beskyttelse, der sikrer en generel friholdelse af kystområderne for tilstandsændringer. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn. Det er således ikke muligt inden for rammerne af de nationale regler at inddrage en helhedsvurdering som bygger på om der sker en forstyrrelse af de "økologiske krav" til fugles levesteder.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere Kystdirektoratet, hvis du finder en overtrædelse af krav 1.25. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i Kystdirektoratet (KDI)

1.25	Christina Hattesen-Hangård	cvj@kyst.dk	20 93 17 86
	Hanne Rungø Hilligsøe	hrh@kyst.dk	20 85 56 17

1.3 DEFINITIONER

Byggeri	<p>Visse former for byggeri er tilladt inden for strandbeskyttelseslinjen. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering og ydre udformning skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i et område, der er omfattet af § 15 i naturbeskyttelsesloven, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.</p> <p>Der kan uden forudgående dispensation lovligt opføres et skur på op til 10 m² i en lovligt etableret have, hvis det ikke opføres mere end 15 meter fra boligen, og hvis der ikke i forvejen er et lovligt skur i tilknytning til boligen. Desuden kan der uden forudgående dispensation opføres et drivhus på op til 10 m² i en lovligt etableret have, hvis det ikke opføres mere end 15 meter fra boligen (gælder kun helårsbeboelse).</p> <p>Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav.</p>
Strandbeskyttelseslinjen	<p>Strandbeskyttelseslinjen er fastlagt ved Miljø- og Fødevarerministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen.</p> <p>Miljø- og fødevarerministeren kan fastsætte regler om, at kravet ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.</p>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (strandbredder og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Strandbeskyttelseslinje". KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n med beskrivelse af kontrolfundet, herunder ændringen, fotodokumentation samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand. Hvis du er i tvivl om, hvorvidt ændringen er reversibel, skal du kontakte Kystdirektoratet.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til Kystdirektoratet, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning er undtaget fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. nedenstående under 1 d. Som tilplantning betragtes fx også juletræer og flerårige energiafgrøder.

I tilfælde af, at der konstateres forhold, som strider mod strandbeskyttelsen, hvor overtrædelsen er forårsaget af andre borgere, skal landbrugeren ifølge den nationale lovgivning straks melde overtrædelsen til Kystdirektoratet. Hvis overtrædelsen er resultatet af en handling eller en undladelse, som ikke direkte kan tillægges den pågældende landbruger, vil landbruger ikke kunne blive KO-sanktioneret for overtrædelsen.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

Kontrollen af dette krav vedrører kun arealer inden for strandbeskyttelseslinjen²⁰.

---

²⁰ Linjen er som hovedregel 300 m. Beskyttelseszonen er dog mindre på en række kyststrækninger, hvor der er bebyggelse. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matrikelregisteret og er noteret i tingbogen for den pågældende ejendom.

1. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbred og andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen.

Nedenstående punkt a) til h) er omfattet af lovens forbud, men er eksempler og **ikke udtømmende**:

- a) Opførelse af bygninger, herunder tilbygninger eller ombygninger, skure (se dog ovennævnte undtagelse for skure og drivhuse på op til 10 m² i lovligt etablerede haver), garager mv. Undtaget fra forbuddet er mindre vedligeholdelsesarbejder som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 5.
- b) Byggeri, der er **erhvervsmæssigt nødvendigt** for ejendommens drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet, og som opføres i **umiddelbar tilknytning** til eksisterende bygninger er undtaget fra forbuddet, men må ikke opføres uden Kystdirektoratets **tilladelse** for så vidt angår de nævnte bygningers ydre udformning og placering, jf. naturbeskyttelseslovens § 15 a, stk. 1, nr. 6
- c) Etablering eller opsætning af andre indretninger og anlæg, f.eks. terrasser, master, oplag mv.
- d) Tilplantning, herunder med juletræer, flerårige energiafgrøder som f.eks. energipil mv., bortset fra genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende have
- e) Hegning bortset fra sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- f) Placering af campingvogne og lignende
- g) Ændring i anvendelsen af ejendom og bygninger uden forudgående tilladelse
- h) Terrænændringer

Der kan være meddelt en konkret dispensation til sådanne aktiviteter, hvilket bedriftens ejer må dokumentere.

Forbuddet i krav 1.25 gælder ikke for:

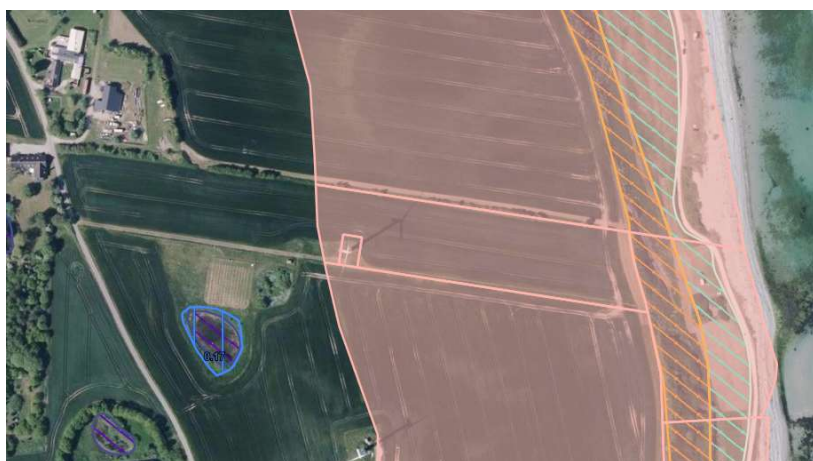
- 1) Landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning
- 2) Gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver
- 3) Sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme
- 4) Bestående forsvarsanlæg, der anvendes til forsvarsformål. Havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål
- 5) Mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang
- 6) Byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens (delegeret til Kystdirektoratet) tilladelse for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning

- 7) Arealoverførsel i jordbrugserhvervet eller salg af jordlodder på op til 2 ha i jordbrugserhvervet
- 8) Få, enkeltstående træer der plantes uden for haver
- 9) Kyststrækninger, der er klitfredede se krav 1.24.
- 10) Læskure til græssende dyr til brug for kogræsserlav og tilsvarende foreninger og til dyrehold i forbindelse med naturpleje. Se nærmere beskrivelse af anmelderordningen i afsnit 2.4
- 11) En bolig kan genopføres med samme dimensioner på en lovligt eksisterende sokkel

Mindre bygninger, anlæg og installationer, der ligger i tilknytning til boligen og højst 15 meter fra denne kan uden dispensation opsættes, såfremt der er tale om en lovligt etableret have. Eksempelvis en terrasse i niveau med og i sammenhæng med beboelse, et gyngestativ, højbede og en sandkasse og andre legeredskaber samt et mindre skur på op til 10 m², medmindre der allerede lovligt er opført et skur i tilknytning til boligen. På tilsvarende måde kan der opføres et mindre drivhus på op til 10 m² i forbindelse med helårsbeboelse.

Der er endvidere en række undtagelser for havne, der er lokalplanlagte til havneformål.

2.3 EKSEMPLER

Tjek IMK. Husk at tjekke, om arealet ligger i strandbeskyttelseslinje.

Signaturforklaring:
Laksefarvet –
strandbeskyttelseslinje

Bemærk at strandbeskyttelsestemaet er tilknyttet matrikelkort. Vær derfor opmærksom på, at umatrikulerede arealer også kan være strandbeskyttede, selv om det ikke fremgår af kortet.

Eksempler på forhold, som er forbudt, fremgår af punkt 2.2. Overtrædelser af disse forbud er overtrædelser af KO-kravet. Eksemplerne er ikke en udtømmende liste over overtrædelser.

2.4 ANMELDEORDNING LÆSKURE

Anmelderordningen kan benyttes af kogræsserlaug og lignende private foreninger, der har et fællesskab om udegående, græssende husdyr – uanset om der er tale om et egentligt naturplejeformål.

Landbruget har også mulighed for at anvende anmelderordningen, når landbruget kan dokumentere, at dyrene anvendes til naturplejeformål. Det kan f.eks. være ved en plejeaftale med staten eller kommunen.

Anmeldelsen skal ske til Kystdirektoratet. Inden for to uger fra den dag anmeldelsen er modtaget af Kystdirektoratet, vil anmelder enten få en ok-meddelelse, hvorefter læskuret kan opsættes, eller et afslag på anmeldelsen. Læskuret skal have en størrelse, udformning og placering, så det overholder Fødevarestyrelsens retningslinjer for udegående dyr. Læskuret må ikke være større, end at det kan rumme det antal dyr, der skal afgræsse arealet.

I forbindelse med læskure kan kontrollørerne henvende sig til Kystdirektoratets hovedpostkasse: kdi@kyst.dk. Angående tilbagemelding til kontrollørerne vil Kystdirektoratet bestræbe sig på at besvare inden for syv dage.

2.5 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Findes der strandbeskyttede arealer på bedriften?
1	Er der foretaget nogen ændring på arealet eller ændring i tilstanden på arealet? Se supplerende spørgsmål herunder
1	Er der etableret hegn på arealet? Sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme er dog tilladt.
1	Er der opført ny bebyggelse, herunder skure?
1	Er der opstillet campingvogne, pavilloner, hytter, sheltere og lign.?
1	Er der foretaget udvidelse af eksisterende bygninger?
1	Er der etableret befæstede stier, pladser el. lign.?
1	Er der etableret trapper eller andre anlæg?
1	Er der etableret juletræsbeplantning eller flerårige energiafgrøder?
1	Er der etableret ny beplantning uden for lovligt etableret have?
1	Er der foretaget permanente terrænændringer?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.25, delkrav 1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Beskedne bygningsændringer, hvor dispensation ville være meddelt. Erhvervsmæssigt nødvendige småbygninger uden placerings- og udformingsgodkendelse efter § 15 a, stk. 1, nr. 6.	Opførelse af småbygninger og bygningsudvidelser uden dispensation. Hegn i enkel udførelse opsat i strid med undtagelsen i § 15 a, stk. 1, nr. 3. Mindre beplantninger	Opførelse af - bygninger og bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse. Gravning, jordpåfyldning og lignende terrænændringer.	Opførelse af større bygninger og væsentlige bygningsudvidelser uden dispensation eller placeringsgodkendelse. Større gravearbejder og terrænændringsarbejder. Høje eller lange hegn, der er opsat i strid med

	Beskedne terrænændringer	Mindre terrænændringer	Hegn opsat i strid med undtagelsen i § 15 a, stk. 1, nr. 3. Højere beplantning.	undtagelsen i § 15 a, stk. 1, nr. 3. Skovtilplanining og tilplantning med f.eks. juletræer eller flerårige enregiafgrøder (f.eks. energipil).
OMFANG	Byggeri: Under 10 m ² Hegn: Enkel udførelse og under 5 m længde. Tilplantning: Under 10 % af det strandbeskyttede areal på ejendommen eller under 350 m ² . Terrænændring: Under 5 m ² og ikke dybt.	Byggeri: 10-20m ² . Hegn: Enkel udførelse og 5 - 20 m længde. Tilplantning: 10 % - 25 % af det strandbeskyttede areal på ejendommen eller 350 – 700 m ² . Terrænændringer: 5 - 25 m ²	Byggeri: 20-50 m ² . Hegn: Enkel udførelse og 20 - 50 m længde. Tilplantning: 25 % - 50 % af det strandbeskyttede areal på ejendommen eller 700-1300 m ² . Terrænændringer: 25 - 50 m ² .	Byggeri: Over 50 m ² . Hegn: Dominerende og/eller længde over 50 m. Tilplantning: Over 50 % af det strandbeskyttede areal på ejendommen eller over 1300 m ² . Terrænændringer: Over 50 m ² og/eller af større omfang (dybde/højde).
VARIGHED	Under 1 måned	1 måned -1 år.	1-3 år.	Over 3 år.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.25, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter byggeriets art, størrelse og placering i landskabet, samt om det er nye bygninger eller udvidelser eller ændringer af eksisterende. For øvrige forhold vurderes alvor efter indgrebets arealmæssige eller fysiske omfang. Hvor reetablering, fx ved større terrænændringer, ikke er mulig eller kun kan ske over meget lang tid, vurderes overtrædelsen til at være væsentlig eller have meget stor effekt.
Omfang	Vurderes som den procentdel eller det areal, som det ulovlige forhold udgør af det samlede areal, som støttemodtageren råder over inden for strandbeskyttelseslinjen. For byggeri og hegn er karakteren for omfang bestemmende for karakteren for varighed. Hvorvidt omfanget skal vurderes ud fra % af det samlede beskyttede areal eller den konkrete arealangivelse i kvadratmeter, afhænger af den konkrete overtrædelse og størrelsen på det strandbeskyttede areal.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har været indtrådt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER OG HENSTILLINGER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

Hvis landbruger retter en mindre betydelig overtrædelse i forbindelse med kontrolbesøget - senest inden for 24 timer - og dokumenterer det for Landbrugsstyrelsen i form af indsendte fotos, får landbruger en henstilling for overtrædelsen. Kontrolløren skal efter udløb af fristen på 24 timer kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling. Herved 0-stilles overtrædelsen, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelsen, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det. I forhold til hvordan en henstilling skal håndteres i VAKS, er det vigtigt at orientere sig i de kontrolmeddelelser, der beskriver dette.

Da Landbrugsstyrelsen ikke er myndighed for strandbeskyttelsen, skal Kystdirektoratet kontaktes i disse tilfælde.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte Kystdirektoratet, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler. Hvis du oversender en sag til KDI, så husk at oplyse, hvilket matrikelnummer overtrædelsen er konstateret på. Dette gør identifikationen for KDI nemmere. Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til Kystdirektoratet, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.26 - Beskyttelse af arealer i ydre koge i Tøndermarsken

1. DELKRAV

1. Der må ikke opføres yderligere bebyggelse i området eller foretages væsentlige om- og tilbygninger til eksisterende bebyggelse, etableres andre faste konstruktioner og anlæg end bygninger, etableres nye vejanlæg, medmindre særlige forhold taler for det.
2. Der må ikke foretages terrænændring, herunder ved udnyttelse af forekomster i jorden, afgravning eller opfyldning²¹.
3. Der må ikke plantes eller sås træer og buske²².
4. Arealerne skal opretholdes som græsland med afgræsning. Slæt må dog foretages efter den 15/6.
5. Arealerne må ikke omlægges²³.
6. Arealerne må ikke drænes²⁴.
7. Overfladegrøbling samt anlæg og vedligeholdelse af kanaler og grøfter må kun foretages uden for perioden 15/3-15/6
8. Der må ikke foretages hegning. Eksisterende hegn langs skelgrøfter skal fjernes i forbindelse med istandsættelsesarbejder, dog senest den 1. april 1994
9. Gødskning af arealerne med handelsgødning må kun ske i hidtidigt omfang, dog højst 75 kg N pr. ha. Anvendelse af handelsgødning med fosfor og kalium er ikke tilladt
10. Der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler

²¹ Bestemmelsen gælder ikke for:

- 1) havearealer,
- 2) vedligeholdelse af diger i området og nødvendig klæggravning til reparation af diger i Tøndermarsken,
- 3) sædvanlige dyrkningsmæssige foranstaltninger på landbrugsarealer, herunder etablering og vedligeholdelse af grøblerender samt vedligeholdelse af vandhuller,
- 4) etablering af bevandingskanaler og skelgrøfter samt vedligeholdelse af grøfter, kanaler og vandløb eller
- 5) den nødvendige vedligeholdelse af veje.

²² Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

²³ Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstryk på arealerne.

²⁴ Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

1.1 FORMÅL

I overensstemmelse med lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarksener er formålet med kravet at bevare Tøndermarskens ydre koge og den nedre del af Vidå-systemet som et samlet naturområde af national og international betydning samt oplyse offentligheden om Tøndermarskens fredningsmæssige værdier.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Miljøstyrelsen er ressortmyndighed for lovgivningen, men det er kommunalbestyrelsen, der påser overholdelsen af Tøndermarskloven og de forskrifter, der fastsættes i medfør af loven. KO krav har ophæng i de nationale regler inden for hvert EU-land.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere Tønder kommune, hvis du finder en overtrædelse af krav med ophæng i Tøndermarkslovgivningen bekrævet i denne faginstruks.

Du skal ikke kontakte kommunalbestyrelsen eller Miljøstyrelsen, inden du gennemfører kontrollen, men i tvivlstilfælde skal du kontakte den stedlige kommune, inden du fastslår, om der er en overtrædelse, og fastsætter karaktererne. Særligt er det vigtigt ift. at kunne vurdere overtrædelsens betydning for fuglebeskyttelse og dermed især karakteren for alvor.

Du skal dog orientere kommunalbestyrelsen om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående:

1.26	Tønder kommune	teknisk@toender.dk	74 92 92 92
	Caroline Vestergaard Mikkelsen	cvmik@nst.dk	21 77 40 41

1.3 DEFINITIONER

Byggeri

Visse former for byggeri er tilladt. Det kræver dog en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, fordi placering skal godkendes. I denne myndighedsbehandling vil der potentielt være mulighed for at forhindre byggeriets placering i området, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted.

	<p>Vær opmærksom på de arealmæssige begrænsninger for disse krav, da de alene gælder i forhold til arealer, der er omfattet af lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken. Det drejer sig om følgende arealer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ny Frederikskog, bortset fra udlagte byzonearealer og parcelhusområdet beliggende i landzone syd for Højer by. 2. Gammel Frederikskog. 3. Rudbøl Kog. 4. Arealerne inden for ådigerne ved Vidåen fra Møllehusvej til Højer Sluse og ved Sønderåen fra jernbanedæmningen Tønder-Suder Lugum. 5. Ådiger, der afgrænser det område, der er nævnt i nr. 4. 6. Højer dige. 7. Den vestlige side af diget fra Højer til Rudbøl indtil kørebanen.
Kog	<p>En inddiget marsk kaldes en kog. De ydre koge består af Ny Frederikskog og Gammel Frederikskog, samt Rudbøl kog med et samlet beskyttet areal på ca. 25 km².</p> <p>Tøndermarsken består af flere koge med et samlet areal på 130 km².</p>
Reversibilitet	<p>Spørgsmålet om reversibilitet handler om, hvorvidt og hvor hurtigt et beskadiget naturareal kan genoprettes som naturareal på baggrund af det konkrete indgreb.</p>

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i GIS systemet i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "ydre koge". KO-kontrollen finder sted på baggrund af dette kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n, med beskrivelse af kontrolfundet herunder ændringen, fotodokumentation, samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkningen kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke spørgsmål til Tønder Kommune, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kommunalbestyrelsen kan som plejeforanstaltning fjerne selvsåede træer og buske. Kravet gælder ikke for arealer, der benyttes som havearealer i tilknytning til bebyggelse.

Miljø- og fødevarerministeren kan fastsætte nærmere regler om græsningstrykket på arealerne.

Miljø- og fødevarerministeren kan fastsætte regler om, at ændringer og reparationer af eksisterende dræn i nærmere angivne tilfælde er tilladt.

Hvis en konstateret overtrædelse er resultatet af en handling eller en undladelse, som ikke direkte kan tillægges den pågældende landbruger, vil landbruger ikke kunne blive KO-sanktioneret for overtrædelsen.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at der opføres bebyggelse, der er erhvervmæssig nødvendig for driften af en landbrugsejendom. Bygningen må ikke tjene til svinefarm, pelsdyravl, fjerkræfarm eller væksthusholderi, og højden må ikke overstige 8,5 m. Bebyggelsens placering, fremtræden og omfang skal godkendes af Kommunalbestyrelsen.

I forhold til delkravet vedrørende terrænændringer, så gælder kravet ikke i følgende situationer:

1. Havearealer.
2. Vedligeholdelse af diger i området og nødvendig klæggravning til reparation af diger i Tøndermarsken,
3. Sædvanlige dyrkningsmæssige foranstaltninger på landbrugsarealer, herunder etablering og vedligeholdelse af grøblerender samt vedligeholdelse af vandhuller.
4. Etablering af bevandingskanaler og skelgrøfter samt vedligeholdelse af grøfter, kanaler og vandløb.
5. Den nødvendige vedligeholdelse af veje.

Reglerne gælder ikke hegning, der er nødvendig af hensyn til digernes sikkerhed, eller hegning langs veje, afvandings- og vandingsforsyningskanaler samt langs landegrænsen. Reglerne gælder ikke for nødvendig hegning ved led samt etablering og vedligeholdelse af fangfolde.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 10	Findes der ydre koge der er beliggende i Natura 2000 områder på bedriften?
1	Er der opført yderligere bebyggelse eller foretaget ændringer i den eksisterende bebyggelse?
2	Er der foretaget terrænændringer?
3	Er arealet blevet sået eller plantet træer eller buske på arealet
4	Er arealerne fortsat græsarealer, der afgræsses. Slæt må ikke foretages efter 15. juni.
5	Er arealerne blevet omlagt til anden form for drift?
6	Er arealerne blevet drænet?
7	Er der vedligeholdt eller anlagt kanaler og grøfter inden for perioden 15. marts til 5. juni?
8	Er der blevet opsat hegn på arealet? Eksisterende hegn skal fjernes ved istandsættelser.
9	Er arealet blevet gødsket og i så fald hvor meget? Arealet må kun gødskes i hidtidigt omfang og må ikke overstige 75 kg N pr. ha. Det er ikke tilladt at anvende handelsgødning med fosfor og kalium.
10	Er der anvendt kemiske bekæmpelsesmidler?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.26, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Ombygninger uden fast konstruktion	Ombygninger og tilbygninger uden fast konstruktion	Tilbygninger af fast konstruktion og nye vejanlæg	Nye bygninger og andre ny anlæg af faste konstruktioner
OMFANG	Under 10 m ²	10-20 m ²	20-50 m ²	Over 50 m ²
VARIGHED	Under 1 år	1 - 2 år	2-3 år	Over 3 år

SKEMA for krav 1.26, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Mindre terrænændringer uden til- eller fraførsel af materiale	Terrænændring uden til- eller fraførsel af materiale	Terrænændring med til eller fraførsel af materiale	Terrænændring med til- eller fraførsel af materiale
OMFANG	Under 25 m ²	25-50 m ²	50-100 m ²	Over 100 m ²
VARIGHED	Under 1 år	1-2 år	2-3 år	Over 3 år

SKEMA for krav 1.26, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Såede buske eller træer	Plantet mindre buske	Plantet større buske	Plantet træer
OMFANG	1-5 planter	5-10 planter	10-15 planter	Flere end 15 planter
VARIGHED	Under 1 år	1-2 år	2-3 år	Over 3 år

SKEMA for krav 1.26, delkrav 4-10

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Reversibel skade, med naturlig retablering af naturkvalitet Hegn: Enkel udførelse og op til 5 m længde.	Reversibel skade med mulighed for øjeblikkelig retablering Hegn: Enkel udførelse og 5 - 20 m	Reversibel skade med mulighed for retablering uden tab af Naturkvalitet Hegn: Enkel udførelse og 20 - 50 m længde.	Irreversibel skade hvor retablering er umulig eller kun mulig med tab af Naturkvalitet Hegn (længde): Dominerende og/eller længde over 50 m.
OMFANG	1) under 5 % 2) under 10 m ²	1) 5 % -25 % 2) 10 m ² -50 m ²	1) 25 % -50 % 2) 50 m ² -1000 m ²	1) over 50 % 2) over 1000 m ²
VARIGHED	Under 1 måned	Under 1 år	1-3 år	3 eller flere år

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter, om der er foretaget ombygning, tilbygning/nye vejanlæg eller nybygning/andre nye anlæg af faste konstruktioner.
Omfang	Vurderes efter arealstørrelsen.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 2

Alvor	Vurderes efter karakteren af terrænændringen.
Omfang	Vurderes efter arealstørrelsen.

Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.
-----------------	---

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 3

Alvor	Vurderes efter påvirkning af landskabet og biologiske forhold
Omfang	Vurderes efter antallet af planter.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

BEDØMMELSE af krav 1.26, delkrav 4-10

Alvor	Vurderes efter reversibilitet.
Omfang	Vurderes som den procentdel og/eller det areal, som det ulovlige forhold udgør i forhold til det areal, som støttemodtagerens (pr. CVR-registrering) har.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER OG HENSTILLINGER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for disse delkrav.

Hvis landbruger retter en mindre betydelig overtrædelse i forbindelse med kontrolbesøget - senest inden for 24 timer - og dokumenterer det for Landbrugsstyrelsen i form af indsendte fotos, får landbruger en henstilling for overtrædelsen. Kontrolløren skal efter udløb af fristen på 24 timer kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling. Herved 0-stilles overtrædelsen, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelsen, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og

bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det. I forhold til hvordan en henstilling skal håndteres i VAKS, er det vigtigt at orientere sig i de kontrolmeddelelser, der beskriver dette.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte kommunen, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til kommunen, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen

1.29 - Om fredskovspligtige arealer

1. DELKRAV

- 1 For det enkelte fredskovspligtige areal gælder, at dyrehold er forbudt. Forbuddet gælder dog ikke på arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning.
- 2 På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald. Det gælder dog ikke for:
  - 1) Byggeri, arbejdsskure på op til 10 m², anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for skovdriften, og
  - 2) Spejderhytter, skovbørnehaver og lignende byggeri, der særligt tilgodeser børns og unges friluftsliv²⁵.
- 3 Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

1.1 FORMÅL

Skovlovens primære formål er at bevare og værne om landets skove samt forøge skovarealet. Loven har også til formål at fremme bæredygtig drift af landets skove. Bæredygtig drift betyder inddragelse af såvel økonomiske som økologiske og sociale værdier. Bæredygtig drift indebærer, at det ved driften af det enkelte fredskovspligtige areal og ved lovens administration ud fra en helhedsbetragtning tilstræbes at:

1. Fremme opbygningen af robuste skove.
2. Sikre skovens produktion.
3. Bevare og øge skovenes biologiske mangfoldighed.
4. Sikre, at hensynet til landskab, naturhistorie, kulturhistorie, miljøbeskyttelse og friluftsliv kan tilgodeses.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Miljøstyrelsen (MST) er ressortmyndighed for skovloven og kan dermed rådgive om og træffe afgørelse i henhold til skovloven i konkrete sager.

På grund af den tætte sammenhæng mellem KO kravene og de nationale regler skal du orientere Miljøstyrelsen, hvis du finder en overtrædelse af kravene bekræftet i denne faginstruks.

I forhold til kontrol af krydsoverensstemmelse på fredskovspligtige arealer lægger Landbrugsstyrelsen et kort ud over arealerne, som kan ses som fredskov på IMK (internet markkort – som anvendes til at søge landbrugsstøtte) ud på hjemmesiden, så landmanden har adgang til disse oplysninger. KO-kontrollen foretages på baggrund af dette kort. Hvis arealet er fejlregistreret som fredskovsareal i IMK, vil landmanden kunne gøre Landbrugsstyrelsen opmærksom herpå, og det konstaterede forhold vil i dette tilfælde ikke blive sanktioneret. På samme måde, hvis landbruger har fået dispensation for fredskovsbeskyttelsen,

---

²⁵ Ministeren skal dog godkende udseende og placering af disse, samt opsætte regler for byggeriet, der særligt tilgodeser børn og unges friluftsliv.

således at der ikke foreligger en ulovlig tilstandsændring af det pågældende areal. I givet fald vil landmanden være i besiddelse af skriftlig dokumentation for dispensationen. I tvivlstilfælde kontaktes den stedlige kommune eller Miljøstyrelsen.

Du skal ikke kontakte Miljøstyrelsen, inden du gennemfører kontrollen, men i tvivlstilfælde skal du kontakte Miljøstyrelsens skovlovsenheder, inden du fastslår, om der er en overtrædelse, og fastsætter karaktererne.

Frem til den 1/1-19 er det Storstrøm, Fyn, Syddjylland og Østjylland skovlovsenheder. Efter den 1/1-19 er det kun Storstrøm og Østjylland.

Du skal altid orientere Miljøstyrelsen om overtrædelser af disse krav. Overtrædelserne skal også behandles efter de nationale regler.

Forbuddet mod at anbringe affald omfatter tilfældig, uorganiseret henkastning af overflødige genstande. Skoven skal således ikke tjene til at aftage f.eks. byggeaffald eller restprodukter fra forskellig industrivirksomhed. Der er dog mulighed for at anvende byggeaffald og lignende i forbindelse med anlæg af skovveje. Det kan dog kun ske, hvis materialet opfylder betingelserne i bekendtgørelse om genanvendelse af restprodukter og jord til bygge og anlægsarbejder.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal **altid foretage en konkret vurdering**. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

Hvis du konstaterer en overtrædelse, skal du sende informationerne til nedenstående i MST

1.29	Linda Eisenhardt	lieis@mst.dk	22 75 70 92
------	------------------	--	-------------

1.3 DEFINITIONER

Dyrehold	Dyrehold på skovbevoksede arealer er en mere intensiv drift med dyr end skovgræsning. Hovedformålet er opdræt af dyr.
Fredskovspligtigt areal	<p>Langt den største del af de danske private skove og alle offentlige skove er fredskovspligtige (fredskov). Fredskovspligten blev indført for mere end 200 år siden for at sikre Danmarks forsyning med træ, efter at næsten al skov i landet var levet ryddet.</p> <p>Fredskovspligtige arealer skal drives efter skovlovens regler. Det er ejerens pligt at sikre at skovloven overholdes.</p> <p>Hovedanvendelsen af fredskovspligtige arealer skal bestå af træer, som enten danner eller er ved at vokse op til skov af højstammede træer. Der kan være ubevoksede arealer i en fredskov. Moser, heder, enge o.l., der naturligt hører til</p>

	<p>en skovbevoksede fredskovspligtige arealer, skal bevares som de er, uanset størrelsen.</p> <p>Fredskovspligten følger ejendommen. Det betyder, at ny ejer altid overtager fredskovspligten ved køb af ejendommen. Fredskovspligten går forud for andre rettigheder, og bortfalder ikke, hvis ejendommen kommer på tvangsauktion. Fredskovspligten og ændringer heraf registreres i matriklen på de berørte ejendomme.</p> <p>Åbne naturarealer kan etableres på op til 10 pct. af arealet. Der kan etableres 10 pct. ud over de arealer, der ved lovens ikrafttræden lovligt var uden træbevoksning.</p>
Skovgræsning	Skovgræsning er en ekstensiv driftsform, der skal sikre bevarelse og pleje af naturen. Der skal søges dispensation, hvis der ønskes græsset på et større areal end 10 % af det fredskovspligtige areal.
Reversibilitet	Spørgsmålet om reversibilitet handler om, hvorvidt og hvor hurtigt et beskadiget naturareal kan genoprettes som naturareal på baggrund af det konkrete indgreb.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året, dog har kravet en begrænset geografisk udbredelse.

2. KONTROLMETODE

For at kunne gennemføre kontrollen på stedet, skal du have sikret dig viden om området og dets naturforhold (§ 3-arealer, naturtyper, strand, klit, fredskov o.l.), gerne tilbage i tiden, for eventuelt at kunne identificere ændringer. Anvend derfor gerne billedmaterialet fra flere år i IMK i forbindelse med forberedelsen af kontrollen.

Ved dette krav kan du anvende kortlaget "Fredskovslag". KO-kontrollen finder sted på baggrund af dette kortlag.

Konstaterer du en overtrædelse, skal du dokumentere dem/-n med beskrivelse af kontrolfundet, herunder ændringen, fotodokumentation samt placering på et kort, så det kan genfindes (markblok- og marknummer). Det noteres derudover, om tilstandsændringen er varig, eller om det er muligt at føre arealet tilbage til den oprindelige tilstand.

Det skal tydeligt fremgå af rapportens enkelte punkter, hvad du har konstateret.

Affald, campingvogne og andre forhold som strider mod fredskovsbeskyttelsen, og som stammer fra andre borgere, skal ifølge den nationale lovgivning straks anmeldes af landbrugeren til politiet og Miljøstyrelsens lokale enhed²⁶. Hvis overtrædelsen er resultatet af en handling eller en unkladelse, som ikke direkte kan tillægges den pågældende landbruger, vil landbruger ikke kunne blive KO-sanktioneret for overtrædelsen.

²⁶ Landbrugeren kan få betalt bortskaffelsen af affaldet gennem brand-, tyveri- og hærværksordningen. Det kræver en anmeldelse til politiet inden 8 dage og derefter anmeldelse til Miljøstyrelsen via Virk.dk. Se i øvrigt: <http://mst.dk/erhverv/skovbrug/privat-skovdrift/brand-tyveri-og-haervaerkskader/>

Hvis du på grund af tidspunktet for kontrollens gennemførelse erkender, at det ikke med sikkerhed kan afgøres, om et konstateret forhold repræsenterede en manglende overholdelse af bestemmelserne i den relevante periode, og ikke på anden vis kan fremlægge dokumentation for forholdet, bør dette ikke fremgå af kontrolrapporten.

Ved alle tvivlsspørgsmål om fortolkning af kravene kan du rette henvendelse til Jordbrugskontrol. Alternativt kan du rette specifikke faglige spørgsmål til MST, jf. afsnit 1.2.

2.1 BEMÆRKNINGER

Dyrehold har som hovedformål at opdrætte dyr, mens skovgræsning skal understøtte den biologiske mangfoldighed og hensynet til landskab og kulturhistorie samt understøtte hensynet til skovens dyrkning og pleje af kulturer.

Skovgræsning er tilladt på 10 % af det enkelte fredskovspligtige areal uden dispensation.

I relation til arealbenævnelsen nedenfor i beskrivelsen af "omfang" og "alvor" skal anføres, at dyrehold er en landbrugsaktivitet, der er forbudt. Forbuddet relaterer sig til den skovbevoksede del af det fredskovpligtige areal og altså ikke til et landbrugsareal eller ubevoksede fredskovspligtige arealer.

2.2 INDHOLD AF KONTROLLEN

I IMK skal du undersøge om ansøger har fredskovspligtige arealer samt om du kan se nogen forandringer over tid, som skyldes landbrugerens aktivitet.

Der er ikke som for § 3-arealer vejledende registreringer af § 28-arealer.

Forbuddet mod dyrehold gælder ikke på de omtalte arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning.

Kontrollen af dette krav vedrører kun fredskovspligtige arealer.

2.3 EKSEMPLER

Husk at tjekke IMK – kortlaget
Fredsskov

Signaturforklaring

Lilla - §3 sø

Laksefarvet – strandbeskyttelse

Cirkulær grøn – fredsskov

En overtrædelse af delkrav 1 kan bestå i, at der holdes dyr på et areal, som ikke er omfattet af skovlovens undtagelser, uden dispensation. Der kan eksempelvis uden dispensation gennemføres skovgræsning på

fredskovpligtige arealer. Skovgræsning må sammen med stævningsdrift maksimalt udgøre 10 % af det enkelte fredskovpligtige areal. Med skovgræsning menes, at der gennemføres græsning med husdyr på skovbevoksede arealer, hvor græsningen understøtter den biologiske mangfoldighed eller hensyn til landskab og kulturhistorie. Skovgræsning omfatter desuden græsning af hensyn til skovens dyrkning og pleje af kulturer. Græsning med det formål at opdrætte dyr, herunder græsning med hjorte, er ikke skovgræsning efter skovloven.

Tilsvarende kan delkrav 2 overtrædes, hvis man opfører et byggeri, etablerer et anlæg, anbringer affald eller foretager en terrænændring uden dispensation.

Delkrav 3 kan f.eks. overtrædes, hvis der i forbindelse med arbejder i skoven sker tilplantning med træer eller anden dyrkning af § 28-arealer, eller hvis det afvandes, f.eks. i forbindelse med gravning af grøfter (hvis man generelt vil afvande sin skov).

Denne beskrivelse af eksempler på overtrædelser er ikke udtømmende.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 3	Findes der fredskovpligtige arealer i områder på bedriften?
1	Er der dyrehold på arealet? For arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning, gælder forbuddet ikke
2	Er der blevet opført bygninger, etableret anlæg, gennemført terrænændringer eller anbragt affald på arealet? Er der givet dispensation? Byggeri, anlæg eller terrænændringer, der er nødvendigt for skovdriften, er tilladt uden dispensation?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.29, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Minimalt græsningstryk. Ingen eller kun ubetydelig skade	Lille græsningstryk, midlertidig skade, kun i sommertiden	Stort græsningstryk til skade for ny opvækst efterår eller vinter	Meget stort græsningstryk, ødelæggelse af naturtype, levested eller art, varig skade i foråret
OMFANG	Under 10 % eller under 350 m ²	10 - 25 % eller 350 – 700 m ²	25-50 % eller 700 – 1300 m ² .	Mere end 50 % eller over 1300 m ² .
VARIGHED	Under 1 år	1– 4 år	4 – 5 år	Mere end 5 år

SKEMA for krav 1.29, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Anbringelse af affald.	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører ikke at arealet skifter karakter.	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet i mindre grad skifter karakter.	Opførelse af byggeri eller anlæg. Terrænændring medfører at arealet skifter karakter
OMFANG	Byggeri og anlæg: Under 30 m ² Terrænændring: Under 30 m ² Affald: 5-10 m ³	Byggeri og anlæg: 30-50 m ² Terrænændring: 30-50 m ² Affald: 5-10 m ³	Byggeri og anlæg: 50-80 m ² Terrænændring: 50-200 m ² Affald: 10-20 m ³	Byggeri og anlæg: Mere end 80 m ² Terrænændring: Mere end 200 m ² Affald: Over 20 m ³
VARIGHED	Følger omfangs-karakteren	Følger omfangs-karakteren	Følger omfangs-karakteren	Følger omfangs-karakteren

SKEMA for krav 1.29, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Reversibel skade som ikke kræver indgreb	Reversibel skade som vil kræve indgreb for at genoprette	Reversibel skade som umiddelbart ikke kan genoprettes	Irreversibel skade som ikke kan genoprettes
OMFANG	Under 5 %	5 % - 10 %	10 % - 20 %	Mere end 20 %.
VARIGHED	Under 1 år	1-2 år	2-3 år	Mere end 3 år

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 1

Det er ikke tilladt at have dyrehold på det fredskovspligtige areal.

BESKRIVELSE AF EVENTUEL MANGLENDE OVERHOLDELSE

Det beskrives i hvilket omfang, der er konstateret dyrehold på arealet, og hvor stort græsningstrykket har været, herunder hvor stor indvirkning det vil kunne have på genvækst af vegetationen. Desuden beskrives hvor stort et omfang græsningen har haft på arealet.

Der kan eventuelt som dokumentation tages billeder af forholdene.

Alvor	Vurderes ud fra muligheden for skadevirkning på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
Omfang	Den procentdel, som det ulovlige forhold udgør af det konkrete område med fredskovspligtigt areal. Hvorvidt omfanget skal vurderes ud fra % af det samlede beskyttede areal eller den konkrete arealangivelse i kvadratmeter, afhænger af den konkrete overtrædelse og arealet af den pågældende naturtype.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes som udgangspunkt fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 2

På fredskovspligtige arealer må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald.

BESKRIVELSE AF EVENTUEL MANGLENDE OVERHOLDELSE

Det beskrives hvilken bebyggelse, terrænændring eller andre forhold, der er konstateret, og hvilken arealmæssig udbredelse det har på det pågældende areal.

BEMÆRKNINGER

Byggeri, arbejdsskure på op til 10 m², anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for skovdriften er dog tilladt uden dispensation. Visse typer byggerikræver en myndighedsbehandling, inden byggeriet opføres, enten i form af en dispensation efter skovlovens § 38 til byggeri, anlæg, terrænændringer eller anbringelse af affald, eller i form af en godkendelse af udseende/beliggenhed af arbejdsskure, spejderhytter, skovbørnehaver og lignende. Denne myndighedsbehandling vil potentielt kunne forhindre byggeriets placering i fredskov, hvis placeringen vil skade beskyttelsesinteresserne det pågældende sted, f.eks. hensynet til landskabet eller miljøbeskyttelse.

Herudover kan byggeri være ulovlig på to måder i relation til krydsoverensstemmelse:

Det kan enten være landbrugsbyggeri (landbrugsaktivitet), der opføres på fredskovpligtigt areal. Her er det altså ikke nødvendigt at skelne mellem landbrugsareal og fredskovpligtigt areal.

Eller det kan være ulovligt (en hvilken som helst slags ulovligt byggeri, herunder tilladt byggeri, hvor placeringen ikke er godkendt), fordi det udføres på en del af det fredskovpligtige areal, der drives landbrugsmæssigt.

Alvor	Vurderes efter, om der er opført byggeri, etableret anlæg eller gennemført terrænændring uden tilladelse. Affald placeret i fredskoven kan kun give karakteren 1 i alvor, mens mængde og varighed vurderes særskilt for det placerede affald og kan give højere karakterer.
Omfang	Størrelsen af det areal, som er inddraget til byggeriet, anlægget eller terrænændringen. Rumfanget af affaldet.
Varighed	Når et byggeri eller et anlæg er opført, eller en terrænændring er gennemført, er skaden sket. I alle kategorier er derfor tilstedeværelsen nok. Karakteren for varighed bestemmes af karakteren for omfanget.

BEDØMMELSE af krav 1.29, delkrav 3

Søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev, der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af naturbeskyttelsesloven § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, må ikke dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

BEMÆRKNING

Der må ikke foretages dyrkning, afvanding, tilplantning eller anden ændring af søer, moser, heder, strandenge eller strandsumpe, ferske enge og biologiske enge, der hører til fredskov, som ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser.

I relation til arealbenævnelsen beskrevet oven for (søer, moser, heder...) skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

Alvor	Vurderes efter reversibilitet og omfang inden for det pågældende fredskovs område
Omfang	Det areal som det ulovlige forhold udgør af støttemodtagerens samlede fredskovspligtige areal, som ikke er omfattet naturbeskyttelsesloven, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser på hhv. 100 m ² for søer og 2500 m ² for landjord.
Varighed	Varigheden af en misligholdelse vurderes ud fra det tidspunkt, hvor misligholdelsen har indtrådt.

BEMÆRKNINGER

I relation til arealbenævnelsen beskrevet ovenfor under "omfang" og "alvor" skal det oplyses, at ændring af småbiotoper til landbrugsareal, eller den ændring man foretager på arealet, er en landbrugsaktivitet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER OG HENSTILLINGER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du kontakte MST, så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til MST, jf. afsnit 1.2. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen vil, som udgangspunkt, danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

1.33 - Etablering og bevarelse af plantedække på braklagte landbrugsarealer

---

1. DELKRAV

1. Arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet, skal holdes plantedækket.
2. Når et areal overgår til brak, skal plantedækket etableres og ikke senere end 31. maj i det kalenderår, hvor arealet er anmeldt som brak.
3. Braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. På braklagte arealer er det dog tilladt:
  - a) at etablere en vinterafgrøde eller støtteberettigede permanente afgrøder med henblik på høst et efterfølgende år i overensstemmelse med bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v. Hvis der etableres en vårafgrøde det følgende år, må jordbearbejdning alene finde sted i overensstemmelse med bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - b) at genetablere plantedækket i perioden fra den 1. august til og med den 15. september.
  - c) at anvende plantebeskyttelsesmidler til selektiv bekæmpelse af flyvehavre og kæmpebjørneklo i overensstemmelse med bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - d) at etablere barjordsstriber og vildttiltag i overensstemmelse med bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.
  - e) at etablere midlertidige foranstaltninger og arrangementer, hvis områder med ødelagt plantedække genetableres snarest muligt efter anvendelsen og landbrugsaktiviteten, jf. bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v. ikke er væsentlig hæmmet af de midlertidige foranstaltninger.

1.1 FORMÅL

Formålet med kravet er at nedbringe risikoen for vind- og vanderosion ved at braklagte arealer holdes plantedækket.

Kravet omfatter kun arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet.

Arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet, skal holdes plantedækket gennem hele brakperioden, eller indtil der etableres en vinterafgrøde eller permanente afgrøder med henblik på høst det efterfølgende år. Når et areal overgår til brak, skal plantedækket etableres senest den 31. maj. Mekanisk jordbehandling kan foretages i forbindelse med etableringen af plantedækket.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer uanset om der søges støtte til arealet.

Alle arealer, der er omfattet af et landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

1.4 KRAVETS RELEVANS

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året. Kravet omfatter kun arealer, der er anmeldt som brak i Fællesskemaet.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-element, ikke pr. mark.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet)
- Fotos af hele eller dele af arealet

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på at der gælder forskellige krav til braklagte arealer i forhold til grundbetalingsordningens regler og GLM-bestemmelserne. Braklagte arealer, der modtager støtte under grundbetalingsordningen, må ikke på nogen måde anvendes produktionsmæssigt i hele kalenderåret. Det betyder, at arealerne fx ikke må pløjjes, afgræsses eller anvendes til slæt, ligesom arealerne heller ikke må anvendes til opbevaring af fx halmballer eller ensilagestakke.

I forhold til GLM bestemmelserne, jf. KO-krav 1.33, er der på arealer anmeldte som brak i Fællesskemaet kun et simpelt krav om etablering og fastholdelse af plantedække i kalenderåret, men dette krav gælder ikke under grundbetalingsordningen. Er der ikke plantedække på det anmeldte brakareal vil der således kun ske en sanktion efter KO-krav nr. 1.33. Omvendt vil en overtrædelse på grundbetalingsordningens betingelser ikke automatisk medføre en KO-sanktion, men derimod en underkendelse i forhold til grundbetalingsordningen. Fremspiring af spildkorn og ukrudt betragtes som etablering af plantedække.

Med genetablering forstås en evt. omlægning af plantedækket, hvor plantedækket genetableres umiddelbart efter. Ved genetablering af plantedække i den nævnte periode er forudgående jordbehandling tilladt inden for samme periode, dog ikke pløjning. Det kan være direkte såning efter en opharvning af græs eller en høstet kornmark.

Plantedækket må gerne være spildfrø, og etableringen kan derfor bestå i, at der sprirer spildfrø frem. I forbindelse med etableringen af plantedækket er det tilladt at foretage den nødvendige jordbearbejdning, herunder også mekanisk jordbearbejdning.

Der kan etableres en vinterafgrøde eller støtteberettigede permanente afgrøder med henblik på høst det efterfølgende år. Forud for etablering af vinterafgrøden må plantedækket på det braklagte areal nedvisnes fra 1. juli, ligesom der må foretages jordbehandling, såning og gødsning samt anvendes jordforbedringsmidler fra 1. august. Hvis der etableres en vårafgrøde det efterfølgende år, må der foretages jordbehandling fra 1. oktober på tunge lerjorde (JB nr. 7-9), 1. november på ler- og humusjord (JB nr. 5-6 og 10-11) og fra 1. januar det efterfølgende år på sandjord (JB nr. 1-4). Nedvisning forud for etablering af en vårafgrøde det følgende år er ikke tilladt i ansøgningsåret på braklagte arealer.

Man kan også udlade plantedække i en bredde af højst tre meter rundt om hver enkelt mark (barjordsstriber). Dette areal kan ved mekanisk bearbejdning holdes plantefrit hele året. Man kan dog ikke undlade plantedække på arealer, der ligger nærmere end 5 m fra søer, åbne vandløb, kystlinjer samt langs fortidsminder, som er beskyttet i medfør af museumslovens § 29e. På arealer, der søges støtte til, bortset fra arealer med permanent græs og permanente afgrøder, kan der hele året etableres vild- og bivenlige tiltag i form af insektvolde, vildstriber, barjordsstriber og lærkepletter.

Etableret plantedække kan genetableres i perioden fra d. 1. august til d. 15. september. Det er tilladt at efterså dele af plantedækket på braklagte arealer med henblik på at opfylde kravet om plantedække. Ved eftersåning må der foretages den nødvendige jordbehandling, dog ikke pløjning.

Efter reglene om direkte støtte, er det på braklagte arealer tilladt at anvende plantebeskyttelsesmidler til selektiv bekæmpelse af hejrearter, giftige arter eller aggressive ukrudtsarter som for eksempel flyvehavre, kæmpebjørneklo, brændenælder og tidsler. Dette gælder dog ikke for brakarealer udlagt som miljøfokusområde.

Arealer, som der søges støtte til, kan ikke bruges til ikke landbrugsmæssige formål, forudsat at landbrugsaktiviteten ikke bliver væsentligt begrænset. Varigheden, omfanget og intensiteten af den anden aktivitet er afgørende for, om landbrugsdriften er væsentligt hæmmet.

Alle arealer, der er omfattet af landdistriktstilskud, skal overholde GLM kravene med mindre betingelserne i tilsagnet forhindrer, at kravene kan overholdes.

Midlertidige arrangementer er tilladt, hvis plantedækket etableres hurtigst muligt efter arrangementet er afsluttet. Foretages drænarbejder på anmeldte brakarealer skal plantedækket ligeledes genetableres snarest muligt efter arbejdets færdiggørelse.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen, kan du anvende kontrolgrundlaget, som indeholder markplanen. Ved hjælp af markplanen kan du, via IMK systemet, identificere de relevante arealer og eventuelt besigtige deres tilstand nu og tilbage i tid ved hjælp af billeder.

I forbindelse med kontrollen på stedet, kan du spørge ind til arealernes anvendelse hos landbruger, men det primære er besigtigelsen af arealerne.

KONKRET VURDERING

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.33:

- Arealet skal være anmeldt som brak
- Tjek ansøgningen 2019
- Brakarealer skal være plantedækket

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 3	Findes der braklagte arealer på bedriften?
1	Er de braklagte arealer anmeldt som brak i Fællesskemaet og i givet fald etableret med plantedække senest 31. maj? Det spiller ingen rolle for KO hvilke planter der er tale om, blot at arealet er plantedækket.
2	Hvis et nyt areal overgår til brak, skal plantedækket etableres snarest. Hvis det ikke er muligt i indeværende vækstsæson, skal arealet være etableret senest 31. maj det efterfølgende år. Findes der arealer der skal omlægges til brak? Har de overholdt tidsfristerne for etableringen?
3	Bliver arealerne brugt på en måde, så plantedækket bliver ødelagt? Midlertidige arrangementer er tilladt, hvis plantedækket etableres hurtigst muligt efter arrangementet er afsluttet.
3	Et anmeldt brakareal kan det omlægges? Ja, hvis der skal etableres en vinterafgrøde med henblik på høst det efterfølgende år.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.33, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,05 ha er ikke etableret med plantedække	0,06 – 0,50 ha er ikke etableret med plantedække	0,51 – 1,0 ha er ikke etableret med plantedække	Mere end 1,0 ha er ikke etableret med plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Frist for etablering af plantedække er overskredet med under 1 måned	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 1-2 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med 2 - 7 måneder	Frist for etablering af plantedække er overskredet med mere end 7 måneder

SKEMA for krav 1.33, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Fristen, er ikke overholdt		
OMFANG	Fristen er ikke overholdt for 0 – 0,05 ha	Fristen er ikke overholdt for 0,06 – 0,5 ha	Fristen ikke overholdt for 0,51 - 1,0 ha	Fristen ikke overholdt for mere end 1,0 ha
VARIGHED	Fristen er overskredet med under 1 måned	Fristen er overskredet med 1-2 måneder	Fristen er overskredet med 2-7 måneder	Fristen er overskredet med mere end 7 måneder

SKEMA for krav 1.33, delkrav 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	0 – 0,10 ha har ødelagt plantedække	0,11 – 0,5 ha har ødelagt plantedække	0,51 – 1,0 ha har ødelagt plantedække	Mere end 1,0 ha har ødelagt plantedække
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Plantedækket har været ødelagt i 0-2 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 2-3 måneder	Plantedækket har været ødelagt i 3-4 måneder	Plantedækket har været ødelagt i mere end 4 måneder

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 1

Manglende plantedække defineres som areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Omfang Vurderes efter hvor stort arealet uden plantedække er.

Varighed Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 2

På arealer, der overgår til brak, skal plantedækket etableres snarest og ikke senere end 31. maj i det kalenderår, hvor arealet er anmeldt som brak.

Alvor Vurderes efter om fristen i delkravet ikke er overholdt.

Omfang Vurderes efter hvor stort arealet, hvor der ikke er overholdt en frist for etablering eller reetablering, er.

Varighed Vurderes efter hvor lang tid tidsfristerne er overskredet.

BEDØMMELSE for krav 1.33, delkrav 3

Braklagte landbrugsarealer må ikke anvendes på en måde, der medfører ødelæggelse af plantedækket. Ødelagt plantedække defineres som et areal, hvor der er så få planter, at det har karakter af bar jord.

Alvor Vurderes efter hvor stort arealet med ødelagt plantedække er.

Omfang Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

Varighed Vurderes efter hvornår genetableringen er foretaget.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.34 - Markafbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder

---

1. DELKRAV

1.	Halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder må ikke afbrændes på marker eller uopdyrkede arealer ²⁷ .

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer.

1.3 KRAVETS RELEVANS

GLM-kravene er gældende hele kalenderåret, og skal derfor kontrolleres hele året.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-element, ikke pr. mark. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af overtrædelsen.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

---

²⁷ Bestemmelsen om forbuddet mod afbrænding gælder dog ikke for 1) Flammebehandling af ukrudt, 2) Afbrænding af halm fra frøgræsser fra arealer, hvor afgrøden dyrkes det følgende år, 3) Halm der har været anvendt til overdækning og lignende, 4) Mindre spild i forbindelse med presning, herunder fejlbundne halmballer, 5) Våde halmballer. Afbrænding må først foretages, når der er sket orientering af kommunalbestyrelsen og 6) Halm på øerne, bortset fra Sjælland, Fyn, Bornholm, Læsø, Samsø, Fanø og Ærø samt øer, der har bro eller dæmning til en af disse øer eller til fastlandet.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet vedrørende forbuddet mod afbrænding af halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder på marker eller uopdyrkede arealer har til formål at bevare jordens indhold af organiske stoffer.

Kravet vedrører stubbe fra halm eller andre lignende dele af landbrugsafgrøder, der dyrkes/er blevet dyrket på den pågældende mark. Der findes en række undtagelser til kravet f.eks. afbrænding af halm fra frøgræsmarker og grenaffald.

Ved bedømmelse af en overtrædelse er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

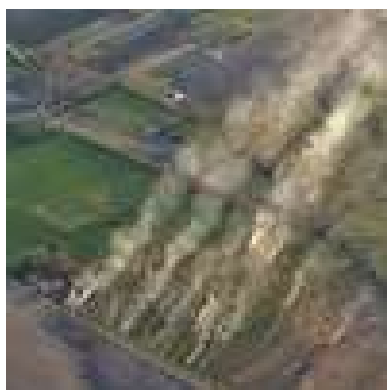
Vær opmærksom på følgende undtagelser fra kravet:

- Flammebehandling af ukrudt,
- Afbrænding af halm fra frøgræsser fra arealer, hvor afgrøden dyrkes det følgende år,
- Halm der har været anvendt til overdækning og lignende,
- Mindre spild i forbindelse med presning, herunder fejlbundne halmballer,
- Våde halmballer. Afbrænding må først foretages, når der er sket orientering af kommunalbestyrelsen og
- Halm på øerne, bortset fra Sjælland, Fyn, Bornholm, Læsø, Samsø, Fanø og Ærø samt øer, der har bro eller dæmning til en af disse øer eller til fastlandet.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.34 – Markafbrænding

- Husk undtagelser, se ovenfor
- Tjek evt. arealerne og beskriv forløbet
- Brug IMK - oplys beliggenhed

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der sket afbrænding af arealer på bedriften?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.34, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er foretaget afbrænding på et areal mindre end 0,5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 0,5-5 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal mellem 5-10 ha	Der er foretaget afbrænding på et areal større 10 ha
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.34, delkrav 1

Alvor	Alvor vurderes efter hvor stort et areal, der er afbrændt.
Omfang	Da effekten af en overtrædelse af dette krav er direkte proportional med størrelsen af det afbrændte areal, er karakteren for alvor bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.
Varighed	Karakteren for varighed, sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.35 - Forvaltning af vand

---

1. DELKRAV

1. Grundvand og overfladevand må ikke indvindes uden tilladelse.
2. Vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand. Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.
3. Ejeren af et vandindvindingsanlæg skal hvert år indberette årsindvindingen til kommunalbestyrelsen.
4. Vilkåret i tilladelsen vedr. maksimal indvindingsmængde af grundvand og overfladevand må ikke overskrides.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er at beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer.

Det er muligt, at kommunerne har udsendt en dispensation til ejeren af et indvindingsanlæg. Denne dispensation skal kunne fremvises på kontroltidspunktet, ellers vil der være overtrædelse af kravet.

Hvis der foreligger en konkret dispensation, f.eks. en administrativ forlængelse og landbruger overholder forlængelse, er der ingen overtrædelse af kravet.

Det er heller ikke en overtrædelse, hvis landbruger har søgt om fornyelse af tilladelsen, men kommunen endnu ikke har sagsbehandlet ansøgningen. Landbruger skal dog kunne dokumentere, evt. ved henvendelse til kommunen, at han har søgt om fornyelse.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun indvinding af vand og vandindvindingsanlæg til brug ved **markvanding**.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-krav. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

Følgende særlige oplysninger skal fremgå af kontrolrapporten:

- Kort med angivelse og størrelse af det berørte anlæg
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloknummer jf. markkortet).
- Kopi af evt. vandindvindingsstilladelse (delkrav 2 og 4)
- Kopi af evt. indberetning for indvundet vandmængde (delkrav 3)
- Foto og beskrivelse af en evt. målerordning (delkrav 2)

2.1 BEMÆRKNINGER

Ifølge vandforsyningsloven skal kommunalbestyrelsen give tilladelse til indvinding af grund- og overfladevand (delkrav 1). Der er i vandforsyningsloven fastsat krav om, at der skal opgives en maksimal indvindingsmængde i en indvindingsstilladelse²⁸ (delkrav 4). I vandforsyningsloven er det desuden bestemt, at ejeren af et vandindvindingsanlæg hvert år skal indberette årsindvindingen²⁹ (delkrav 3). Af samme årsag er det fastsat, at vandindvindingsanlæg skal være forsynet med en anordning til måling af det indvundne vand (delkrav 2). Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid bestemme måleanordningens art.

Generelt for kravet gælder, at Fødevareministeriets administration af krydsoverensstemmelses-/GLM-reglerne lægger sig op ad den praksis for administration og håndhævelse af lovgivning på andre ministeriers område og dermed også den praksis, som følges af kommunerne i forhold til deres praksis omkring indberetning af vandindvinding. Ved en evt. overtrædelse af delkrav 4 skal du derfor kontakte kommunen for at afklare, hvilken praksis kommunen har for opgørelse af den maksimalt tilladte indvindingsmængde.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Du kan finde oplysninger om anlæggenes type, placering, årsindvindingen og om der foreligger en gældende tilladelse i Jupiterdatabasen (databasen for grundvands-, drikkevands-, råstof-, miljø- og geotekniske data). For nærmere beskrivelse af håndteringen af delkrav 3 og 4, se detaljerede beskrivelse senere i dette afsnit.

Link til Boringsdatabasen:

http://data.geus.dk/geusmap/?mapname=jupiter&rightWidth=260#zoom=1.9872533934973653&lat=6132756.5364044&lon=487916.47156902&layers=jupiter_anlaeg_ws,kommunegraenser&visiblelayers=Topogra fisk&filter=&wkt=

Du kan finde de relevante anlæg og oplysninger på oversigtskortet ved at klikke på det aktuelle markvandsanlæg eller fremsøge på adresse.

Vær opmærksom på om tilladelsen er aktiv og gældende. Hvis du er i tvivl, skal du kontakte kommunen. Hvis du konstaterer et aktivt vandindvindingsanlæg på bedriften, og det ikke fremgår af Jupiterdatabasen, skal du ligeledes kontakte kommunen for at få klarlagt om der indvindes vand uden tilladelse.

---

²⁸ Bekendtgørelse af lov nr. 1584 af 10/12/2015 om vandforsyning mv. (Vandforsyningsloven) § 22, stk. 3

²⁹ Vandforsyningsloven § 58, stk. 3.

Kommunerne skal senest den 15. januar indberette generelle data til Jupiterdatabasen som f.eks. udstedelse af vandindvindingstilladelse, ejer forhold, nye boringer m.v. Vær opmærksom på, at kommunerne kan have et efterslæb mht. udarbejdelse af vandindvindingstilladelser og opdateringer af indberetninger i Jupiter-databasen. Hvis du er i tvivl, så kontakt altid kommunen.

Hvis landbruger har søgt om fornyelse af vandindvindingstilladelsen (og kan fremvise en ansøgning – evt. ved kontakt til kommunen), men kommunen endnu ikke har sagsbehandlet ansøgningen, er dette ikke en KO-overtrædelse.

DELKRAV 1 – DET KRÆVER TILLADELSE AT INDVINDE VAND

I forbindelse med forberedelsen, undersøg om ansøger har tilladelse til vandindvinding. Dette kan du gøre ved hjælp af GIS systemet og GEUS. I forbindelse med kontrolbesøget kan du tale med landbruger og spørge ind til, om han indvinder vand til brug i marken.

DELKRAV 2 – INDVINDINGSANLÆGGET SKAL VÆRE FORSYNET MED ANORDNING TIL MÅLING

I forbindelse med forberedelsen, undersøg om ansøger har vandboringer via GIS systemet og GEUS. Ved kontrolbesøget undersøg vandboringen om den er forsynet med en anordning til at måle mængden af det indvundne vand.

DELKRAV 3 - EJEREN AF EN BORING TIL MARKVANDING SKAL HVERT ÅR INDBERETTE INDVENDINGEN TIL RELEVANT KOMMUNE

Du skal først finde ud af hvor mange markvandingsboringer ansøger har. Det kan du til dels finde ud af i IMK ved at klikke på temalaget markvanding – du skal være opmærksom på, at temalaget viser tilladelser og ikke boringer, selvom der oftest kun er en boring pr. tilladelse. Når temalaget er aktiveret, er tilladelserne illustreret ved en lilla knappenål. Du skal nu zoome ind på de knappenåle som enten sidder i ansøgers marker eller tæt ved dennes adresser. Når du har zoomet ind på knappenålen kommer der fire talrækker:

1. Boringstilladelses nummer
2. Oppumpet mængde
3. Mængde der er tilladelse til
4. Indberetningsår

Du kan også fremsøge boringsdata på boringsdatabasen:

<http://data.geus.dk/geusmap/?mapname=jupiter&rightWidth=260#baslay=baseMapDa&optlay=&extent=-45000,5931250,1155000,6518750>

Her kan også fremsøges via adresse.

Du har nu mulighed for at skrive en rapport ud, som kan ligge til grund for dialog med ansøger. Du kan spørge ansøger, om han har en kvittering for indberetning, hvis han ikke har det, så skal du rette henvendelse til relevant kommune.

Kommunerne skal indberette indvundne vandmængder senest **1. april**. Hvis du udfører en kontrol før 1. april kan manglende indberetning derfor skyldes, at kommunen ikke har foretaget indberetningen. Hvis de indvundne mængder ikke fremgår for det/de år du skal kontrollere, skal du rette henvendelse til kommunen og afklare om det skyldes at ejeren ikke har indberettet årsindvindingen og om delkrav 3

dermed er overtrådt. Samtidigt er det nødvendigt at kende den frist kommunen har fastsat for indberetning af vand for at kunne vurdere overtrædelsens alvor i forhold til delkrav 3.

DELKRAV 4. - TILLADELSE TIL MAKSIMALT VANDINDVINDING MÅ IKKE OVERSKRIDES

Se delkrav 3.

Du skal dog være opmærksom på, at der forskellig praksis i de enkelte kommuner for vurderingen af vilkåret om maksimal indvindingsmængde er overtrådt. Nogle kommuner har haft en 1 årig praksis, mens andre kommuner har opgjørt indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år. Det er hovedsageligt de syd- og vestjyske kommuner, der har opgjørt indvindingsmængden som et gennemsnit over 3 år.

Vær opmærksom på, at kommuner kan ændre praksis fra 3-årigt gennemsnit til 1-årigt overholdelse.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.35:

- Tjek IMK – boringer
- Er der en anordning og tilladelser?
- Tjek i Jupiter – indvindingsmængde
- Foreligger der dispensationer?

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 4	Er der vandindvindingsanlæg på bedriften?
1	Har landbruger en tilladelse til indvinding af vand?
2	Er vandindvindingsanlægget forsynet med måler?
3	Har landbruger indberettet årsindvindingen til kommunen?
4	Har landbruger indvundet mere vand, end tilladelsen foreskriver?

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.35, delkrav 1-3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR	<p>Der er indvundet vand, men landbrugers tilladelse til indvinding er udløbet inden for de sidste 2 år, og der er ikke søgt om fornyelse</p> <p>Eller: Fristen for indsendelse af oplysninger om årsindvindingen til kommunen er overskredet med mindre end 30 dage.</p>	<p>Der er indvundet vand, og landbrugeren har indsendt ansøgning om tilladelse til indvinding, men har endnu ikke modtaget tilladelsen (der foreligger ikke tidligere tilladelse)</p> <p>Eller: Der er indvundet vand til markvanding, men landbrugers tilladelse er udløbet for over 2 år siden</p> <p>Eller: Landbrugeren har ikke indsendt oplysning om årsindvindingen til kommunen inden for 30 dage efter den kommunalt fastsatte indsendelsesfrist.</p>	<p>Vandindvindingsanlægget har ingen anordning til måling af det indvundne vand eller anordningen måler ikke den samlede mængde oppumpede vand</p> <p>Eller: Der er indvundet vand til markvanding, men landbrugers tilladelse er udløbet for over 5 år siden</p>	<p>Der er indvundet vand til markvanding uden tilladelse</p> <p>Eller: Der er indvundet vand til markvanding, men landbrugers tilladelse er udløbet for over 10 år siden</p>
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

SKEMA for krav 1.35, delkrav 4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR	Der er indvundet maksimum 15 % mere vand end tilladt	Der er indvundet mellem 15-30 % mere vand end tilladt	Der er indvundet mellem 30 - 50 % mere vand end tilladt	Der er indvundet over 50 % mere vand end tilladt
OMFANG		Vurderes at påvirke egen bedrift	Vurderes at påvirke nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Vurderes at påvirke fjernområdet, fx drikkevandsressourcer
VARIGHED	Der er indvundet mere vand end tilladt i ét år	Der er indvundet mere vand end tilladt i to år	Der er indvundet mere vand end tilladt i tre år	Der er indvundet mere vand end tilladt i mere end tre år

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 1.35, delkrav 1-3.

Alvor Vurderes efter, om landbrugeren har tilladelse, en anordning for måling og har indberettet årsindvindingen.

Omfang Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

BEDØMMELSE for krav 1.35, delkrav 4.

Alvor Vurderes efter, hvor mange procent, udover det tilladte. Vær opmærksom på om den kommune, hvor vandingsanlægget ligger, hidtil har opgjort den tilladte max. indvinding som et gennemsnit over 3 år.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om påvirkning kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand).

Varighed Karakteren for varighed vurderes ud fra, hvor længe landbruger har indvundet for meget vand jf. tilladelsen

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.36 - Bevarelse af landskabstræk

1. DELKRAV

1. GLM-landskabelementer, små søer eller vandhuller og fortidsminder inkl. 2 m bufferzone må ikke ødelægges, fjernes eller reduceres i omfang, med mindre der er meddelt dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hovedformålet med at beskytte landskabelementer er at bevare karakteristiske landskabstræk og småbiotoper af betydning for det åbne land. Det er derfor vigtigt, at landskabelementet ikke fjernes, ødelægges eller reduceres i omfang, hvilket betyder, at hele eller dele af landskabelementet ikke må inddrages i landbrugsdriften. Kravet omfatter naturlige og kunstige søer, vandhuller og fortidsminder med omgivende randbevoksning på op til 2.000 m². Randbevoksningen kan bestå af fx vedagtige planter, græs eller andre selvsåede ikke-vedagtige planter, der ikke er adskilt fra vandhullet af dyrkede arealer. Landskabelementernes udpegning fremgår af IMK - udpegningen er visualiseret af et blå skravet polygon.

Kriterierne for udpegningen af de landskabelementer der fremgår af IMK er, at de har et samlet areal på hver maks. 2.000 m², og skal være beliggende indenfor grænserne af en markblok.

Kravet om beskyttelse af små søer eller vandhuller under 2.000 m² blev indført 1. februar 2014 og beskyttelsen af GLM fortidsminder blev indført d. 1. februar 2013. Kravet omfatter derfor kun overtrædelser foretaget efter disse datoer.

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer. Krav 1.36 gælder dog kun for GLM-landskabelementer beliggende i markblok – markeret ved et blå polygon i IMK.

1.3 DEFINITIONER

GLM-landskabelement	Vær opmærksom på at GLM landskabelementets vejledende placering og udbredelse er angivet ved det blå polygon i IMK. Et fortidsminde betragtes som et GLM-landskabelement inklusiv dets 2 meter bufferzone. Landskabelementet kan indeholde meget eller lidt randbevoksning, men samlet set vil GLM landskabelementet ikke overstige 2000 m ² .
----------------------------	---

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kun hvis landbruger har GLM søer og fortidsminder på bedriften (blå polygoner i IMK).

2. KONTROLMETODE

Du skal tildele overtrædelsen karakteren 1-4 for henholdsvis alvor, omfang og varighed. Du skal give karakterer pr. GLM-element, ikke pr. mark.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter fortidsmindet inklusiv 2 m bufferzone, søen eller vandhullet inklusiv det udyrkede areal der var beliggende i tilknytning til søen eller vandhullet den 1. februar 2014, og for fortidsminder den 1. februar 2013 og som fremgår af IMK. Randbevoksningen kan bestå af f.eks. vedagtige planter, græs eller andre selvsåede ikke-vedagtige planter, der ikke er adskilt fra vandhullet af dyrkede arealer.

Randzoner, vildtstriber eller lign. der er støtteberettigede, betragtes ikke som en del af landskabelementet.

Det anses ikke som en overtrædelse af kravet, hvis den omgivende randbevoksning anvendes til afgræsning, træer fældes, rør afskæres til udnyttelse, eller der foretages mindre deponi af f.eks. marksten, men landskabelementet, samt eventuel tilhørende randbevoksning må ikke fjernes eller ødelægges, f.eks. ved inddragelse i landbrugsdriften. Kravet forhindrer ikke almindelig pleje af landskabelementet ved f.eks. fældning af træer eller oprensning af en sø.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du orientere dig om landbrugers eventuelle GLM landskabelementer, ved at anvende IMK systemet og slå kortlaget "GLM landskabelementer" til.

I forbindelse med kontrolbesøget skal landskabelementet og i tilfælde af et fortidsminde dets 2 m bufferzone undersøges for om de er reduceret, ødelagt eller fjernet, ved visuel inspektion.

Hvis du konstaterer en mulig overtrædelse, skal du tage stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Forud for kontrolbesøget gennemgås ansøgers marker i IMK. I temalaget vælges temaet "GLM_landskabelementer". Laget viser landskabelementernes placering.

Lagene er baseret på oplysninger som Landbrugsstyrelsen har modtaget fra andre myndigheder. Hvis du bemærker landskabelementer, der ikke er repræsenteret i kortlaget f.eks. en ny gravet sø, eller et landskabelement der er placeret forkert, kan du kontakte Jordbrugskontrol.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.36

- GLM landskabselementer og små søer – tjek IMK, der skal være blå polygoner
- Må ikke fjernes eller reduceres

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der GLM landskabselementer på bedriften?
1	Har landbruger reduceret, ødelagt eller fjernet GLM landskabselementet?

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.36, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Dele af landskabs- elementet er ødelagt, men der er ikke etableret ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal	Dele af landskabs- elementet er ødelagt, og der etableret ny landbrugsproduktio n på det ødelagte areal	Hele landskabelementet er ødelagt
OMFANG	Til og med 99 m ²	100 – 199 m ²	200 – 299 m ²	Over 300 m ²
VARIGHED	Under 1 måned	1 måned til 1 år	1-2 år	Over 2 år

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en evt. overtrædelse af kravet, bør du gennemgå luftfotos fra før og efter kravets indførelse for at sikre, at en evt. overtrædelse ikke er sket før kravet blev indført.

Hvis du konstaterer overtrædelser på flere landskabelementer hos samme landbruger, indberettes den overtrædelse der tildeles den højeste samlede karakter.

BEDØMMELSE af krav 1.36, delkrav 1

- Alvor** Alvoren af overtrædelsen bedømmes ud fra, om påvirkningen af landskabelementet har betydning for dets bevarelse som landskabelement. Overtrædelsen omfatter fjernelse eller ødelæggelse af landskabelementet som biotop ved fx ødelæggelse af plantedækket ved jordbehandling eller inddragelse af landskabelementet ved etablering af ny landbrugsproduktion på det ødelagte areal. Det er ikke en overtrædelse af kravet, hvis der foretages udtynding eller fældning af træer m.v. på landskabelementet, afbrænding af plantevækst, eller hvis landskabelementet afgræsses.
- Omfang** Omfang af overtrædelsen bedømmes ud fra hvor stort et areal af landskabelementet, der er ødelagt eller fjernet og/eller, om arealet er inddraget i landbrugsdrift.
- Varighed** Varighed bedømmes ud fra om det er muligt at reetablere landskabelementets værdi som småbiotop eller dets landskabsmæssige værdi af de dele af landskabelementet, som lovligt kan reetableres, samt hvor lang tid en eventuel reetablering vil tage.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Landskabslementer, der er fjernet som følge af en dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 og 18, er undtaget kravet. Dispensation til at fjerne en sø eller et fortidsminde gives kun i meget få tilfælde.

Selve søen eller vandhullet med tilhørende vegetation bestående af vand og sumplanter er dog beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 mod ændring af tilstanden, hvis vandfladen er større end 100 m². Kommunen er myndighed på § 3. Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

Fortidsminder er omfattet af Museumslovens bestemmelser. Det er således ikke tilladt efter Museumsloven at ændre på tilstanden af et fredet fortidsminde, herunder ved deponeringer, tilplantninger, fjernelse af sten m.v., ligesom det heller ikke er tilladt at plante eller jordbehandle i 2 m bufferzonen omkring det fredede fortidsminde. Der kan derfor i nogle tilfælde være overtrædelser af den nationale lovgivning, der ikke fører til en overtrædelse af GLM kravet. Hvis du konstaterer at et fortidsminde er væsentligt ødelagt eller helt fjernet skal du oplyse dette til Slots- og Kulturstyrelsen på post@slks.dk

1.37 – Beskyttelse af landbrugsjord mod jorderosion

1. DELKRAV

1. I perioden fra høst til 15. februar det følgende år må der ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5.000 m², der, jf. Miljø- og Fødevareministeriets Internet Markkort:
  - 1) har en hældning på minimum 12 grader,
  - 2) har høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning og
  - 3) er beliggende i markblok.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er, at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, f.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM-kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer.

1.3 DEFINITIONER

Vendende jordbearbejdning	I dette krav, betragtes vendende jordbearbejdning som pløjning. Det vil sige, at f.eks. en let harvning stadig er tilladt.
---------------------------	--

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant at kontrollere fra høst til den 15. februar. Desuden er kravet kun relevant at kontrollere, hvis landbruger har arealer på mere end 12os hældning.

2. KONTROLMETODE

Du tager stilling til, om den manglende overholdelse af GLM er påbegyndt i kontrolåret, eller om overtrædelsen er begyndt i et tidligere år. Hvis det anføres, at overtrædelsen er påbegyndt tidligere end i indeværende år, skal dette kunne sandsynliggøres.

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloksnummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

For at beskytte landbrugsjord mod jorderosion må der i perioden fra høst til 15. februar det følgende år ikke foretages vendende jordbearbejdning (pløjning) af sammenhængende landbrugsarealer over 5.000 m² med høj risiko for jorderosion ved vandafstrømning.

Der kan forekomme erosion i alle landsdele - som regel i efterårs- og vinterperioden efter større mængder regn eller ved tøj og nedbør på frossen jord. I Danmark er erosion på dyrkede marker primært et problem, når næringsstoffer og sediment transporteres til vandområder, men erosion medfører på lang sigt også forringelse af jordens frugtbarhed og produktionspotentiale. Risikoen for jorderosion, der er forårsaget af vandafstrømning, afhænger særligt af arealets hældning, vandmængde, jordtype og jordoverfladens tilstand.

Stub, planterester eller græs og urtevegetation kan effektivt reducere erosionsrisikoen på stærkt skrånede arealer.

Risikoen for erosion øges, hvis arealerne pløjes i efterårs- og vinterperioden. Herved efterlades jorden løs og findelt og uden tilstrækkeligt plantedække, som det eksempelvis sker på marker med traditionel etablering af vintersæd.

Arealerne må derfor ikke pløjes i tidsrummet mellem høst af en afgrøde og 15. februar det følgende år. Der må dog gerne foretages reduceret jordbearbejdning i forbindelse med eksempelvis etablering af vintersæd eller efterafgrøder og mekanisk ukrudtsbekæmpelse, når dette sker ved ikke-vendende jordbearbejdning i form af pløjefri dyrkning eller harvning.

Når der anvendes pløjefri dyrkning eller harves vil der typisk efterlades planterester på jordoverfladen, som effektivt mindsker risikoen for erosion ved vandafstrømning. Ved reduceret jordbearbejdning vil der således være spor af planterester fra den forgående afgrøde.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Kravet kontrolleres ved at lokalisere de udpegede arealer og vurdere om hele eller dele af arealet er pløjet. Arealerne skal have en hældning på minimum 12 grader og skal ligge i markblok. Arealerne er udpeget af Landbrugsstyrelsen og kan findes i IMK under temaet GLM-jorderosion.

Kravet er kun relevant at kontrollere på omdriftsarealer, hvor der er foretaget høst af en afgrøde og frem til 15. februar det følgende år.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.37:

- Tjek IMK – hældning på 12 grader
- Vær opmærksom på perioden – er det relevant på kontroltidspunktet?

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der arealer med en hældning på 12 ^o eller mere på bedriften?
1	Har landbruger lavet vendende jordbearbejdning i perioden fra høst til 15. februar på arealet med mulig jorderosion?
1	Hvis det ses, at der er sket en jordbearbejdning som pløjning og kontrollen er udenfor perioden – ingen overtrædelse.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.37, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Mindre end 25 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	25 % - 50 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	50 % - 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.	Mere end 75 % af bedriftens beskyttede areal er pløjet i perioden fra høst til 15. februar det følgende år.
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor.
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.37, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet
Omfang	Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet
Varighed	Vurderes efter hvor stort et område af det beskyttede areal der er jordbearbejdet

---

3.2 SKØN

Hvis du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

1.38 – Forbud mod beskæring af buskads og træer i fuglenes yngletid

1. DELKRAV

1. I perioden fra 15. marts til 31. juli må der ikke foretages beskæring af buskads og træer på arealer, der er beliggende i markblok.
Arealer, der er dyrket med lavskov, ikke-støtteberettigede permanente afgrøder eller støtteberettigede permanente afgrøder i form af træer eller buske, er ikke omfattet af forbuddet i stk. 1.
Stk. 1 kan fraviges i de tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden.

1.1 FORMÅL

Formålet med GLM-kravene er at sikre, at landbrugsarealernes dyrkningsmæssige kvalitet ikke forringes ved udpining, F.eks. ved at forhindre jorderosion og bevare jordens indhold af organiske stoffer. GLM kravene skal desuden sikre bevarelse af landskabstræk, modvirke forringelse af levesteder og beskytte og forvalte vand.

Af hensyn til ynglende fugle må buskads og træer ikke beskæres i perioden fra 15. marts til 31. juli.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

GLM-kravene skal overholdes på alle bedriftens arealer. Kravet gælder dog kun beskæring af buskads og træer inden for markblok.

1.3 DEFINITIONER

Kronediameter	Tværmål, lige linje gennem midtpunktet af en trækrone
Buskads og træer	Ved buskads og træer forstås sammenhængende beplantninger af buske og træer af min. 10 m's længde og enkeltstående højstammede træer med en kronediameter på mindst 4 m

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant at kontrollere i perioden 15. marts og 31. juli. Desuden er kravet kun relevant hvis landbruger har buskads og træer, der er beliggende i markblok.

2. KONTROLMETODE

Billedteksten kan ikke fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

Følgende oplysninger skal fremgå sammen med kontrolrapporten i høringsproceduren ved konstateret GLM-overtrædelse:

- Kort med angivelse og størrelse af det underkendte areal.
- Angivelse af den mark overtrædelsen er konstateret på (herunder marknummer og markbloknummer jf. markkortet).
- Fotos af hele eller dele af arealet.

2.1 BEMÆRKNINGER

Kravet omfatter kun træer med en kronediameter på min. 4 m og bevoksninger beliggende i markblok. Årlig opvækst af træer og buske, der fjernes ved almindelig slåning som opfyldelse af aktivitetskravet på græsarealer og udyrkede arealer, er således ikke omfattet af kravet.

Læhegn og andre bevoksninger som ikke er beliggende i markblok er ikke omfattet af kravet.

Det samme gælder læhegn, som er rodfæstet uden for markblok, men hvor grene eksempelvis går ind over det dyrkede areal.

Fjernelse af enkelte grene der er til gene for maskiner anses ikke som en overtrædelse af kravet. Egentlige landbrugsafgrøder som lavskov, juletræer, frugtbuske og frugtræer er ikke omfattet af forbuddet.

Beskæringsforbuddet gælder i perioden 15. marts til 31. juli. Kravet er derfor kun relevant at kontrollere i denne periode. Hvis der er synlige spor af beskæring og konstatering af friskafklippet materiale eller beplantningen er ryddet, indberettes overtrædelsen og kontrolrapporten vedlægges kort med angivelse af bevoksningens placering og fotodokumentation af bevoksningen, afskåret materiale, stubbe, eller lign.

Vær opmærksom på om der er tale om afknækkede grene som følge af blæst eller færdsel med maskiner eller andre handlinger der ikke kan tilskrives egentlig beskæring.

I tilfælde af at en bevoksning er ryddet indberettes længden eller omkredsen af den bevoksning, der er ryddet. Ved beskæring eller rydning af beplantninger, der ikke er lineære indberettes omkredsen af den bevoksning der er beskåret eller ryddet.

Kravet kan fraviges i tilfælde, hvor usædvanlige mængder nedbør har gjort det umuligt at beskære inden 15. marts eller i situationer, hvor der har været behov for at lave nødvendigt anlægsarbejde, som kræver beskæring i forbudsperioden.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen kan du forberede dig på, om der er arealer hos landbruger der skal kontrolleres for beskæring af træer og buske.

I forbindelse med kontrolbesøget kontrolleres relevante arealer visuelt, for at se om der er sket en beskæring i perioden 15. marts til 31. juli.

I FORBINDELSE MED KONTROLBESØGET VÆR OPMÆRKSOM PÅ FØLGENDE

Beplantningen skal være rodfæstet inden for markblok. I tilfælde, hvor der ikke er tale om lineære beplantninger, f.eks. beplantninger i tilknytning til et landskabelement eller et buskads på et permanent græsareal, vil der typisk være tale om en beplantning med en omkreds på 40-50 m eller ca. 100 m². På omdriftsarealer vil det typisk være træer og buske i tilknytning til et landskabelement, der er omfattet af kravet. GLM-Landskabelementer fremgår af Landbrugsstyrelsens markkortsystem under landskabelementer.

Arealer, der er dyrket med juletræer, frugttræer, frugtbuske, lavskov eller andre permanente landbrugsafgrøder i form af træer eller buske, er ikke omfattet af forbuddet.

Forbuddet kan fraviges i tilfælde, hvor særligt vejrlig eller anlægsarbejde kræver beskæring i forbudsperioden. Ansøger skal ikke søge dispensation, men ved kontrol er det ansøgers ansvar at fremlægge dokumentation for at betingelserne for at fravige kravet er opfyldt. Evt. dokumentation og begrundelse for at fravige kravet skal vedlægges kontrolrapporten.

Særligt vejrlig kan f.eks. være lange periode, med snedække, usædvanlige mængder nedbør eller lign., der har umuliggjort færdsel på arealerne. Ved anlægsarbejder skal der være tale om nødvendige anlægsarbejder. F.eks. udbedring af skader, offentlige anlægsarbejder og lign., som ansøger enten ikke har indflydelse på eller som ikke har været mulige at forudse.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.38: Gør sig oftest gældende på MO arealer og ikke dyrkede arealer.

- HUSK buskads og træer skal ligge inden for blokken
- Min. 10 m længde og enkeltstående højstammede træer (mindst 4 m)

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er der arealer med træer og buske inden for markblok på bedriften?
1	Har landbruger beskåret træer og buske inden for perioden 15. marts til 31. juli?

3. BEDØMMELSE

SKEMA af krav 1.38, delkrav 1 – Buske eller enkeltstående træer

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let beskæring.	Kraftig beskæring	Beplantningen er ryddet Eller: Et eller flere træer er fældet	Beplantningen/flere træer er kraftigt beskåret eller ryddet og der kan konstateres tab af reder, æg eller unger.
OMFANG	10 m-100 m Eller: 1-9 træer	100 m- 249 m Eller: 10-29 træer	250 m til 499 m Eller: 30-49 træer	Mere end 500 m. Eller: Mere end 50 træer
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Hvis der konstateres flere overtrædelser af forbuddet på samme bedrift indberettes den samlede længde af randen af den beplantning, der er beskåret eller fjernet eller det samlede antal enkeltstående træer. Hvis der både er foretaget beskæring af træer og buskads indberettes den højeste karakter af bedømmelserne.

BEDØMMELSE af krav 1.38, delkrav 1

- Alvor** Bedømmes ud fra om beplantningen eller træerne er beskåret eller ryddet og om der kan dokumenteres aktivitet af ynglende fugle i form af redemateriale eller lign. f.eks. ved fældning af træer med rovfuglereder eller fældning af kolonirugende fugles redetræer (fiskehejrer, skarver og lign.). Der er tale om kraftig beskæring når grene på hovedparten af bevoksning er afskåret tæt på stammen.
- Omfang** Omfang af overtrædelserne bedømmes ud fra længden af randen af den beplantning der er beskåret eller fjernet eller antallet af træer
- Varighed** Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelser, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

2.1 – Øremærkning af kreaturer

1 DELKRAV

1	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at kvæg senest 20 dage efter fødsel, og inden det føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med to godkendte øremærker, ét i hvert øre. Mindst det ene af mærkerne skal være husgavlsformet og have en højde på mindst 45 mm og en bredde på mindst 55 mm.</p> <p>For kvæg født efter den 31. maj 2010 gælder det, at det ene af øremærkerne skal være et godkendt elektronisk øremærke.</p> <p>Øremærker og elektroniske øremærker til kvæg må kun anvendes til mærkning af kvæg på det husdyrbrug, hvortil øremærkerne eller de elektroniske øremærker er udleveret. Øremærker og elektroniske øremærker kan dog anvendes til mærkning af kvæg i andre besætninger med samme ejer.</p> <p>Chip til kvæg må kun anvendes til mærkning af kvæg på det husdyrbrug, hvortil chippen er udleveret.</p>
2	<p>Isatte godkendte øremærker og godkendte elektroniske øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Tabes eller ødelægges et godkendt øremærke eller et godkendt elektronisk øremærke, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer³⁰.</p>
3	<p>Kvæg, der er importeret fra 3. lande, skal til stadighed være mærket med røde øremærker. Mærkning skal foretages i samarbejde med Fødevarestyrelsen og senest 5 arbejdsdage efter importen.³¹</p>
4	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for at der ikke er uidentificerbart kvæg i besætningen.</p>
5	<p>Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.³²</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kvæg født før 1/1 1998 behøver kun være mærket med ét godkendt øremærke. Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Mærkning af kalve, der afgræsser områder godkendt til naturpleje, kan udskydes i op til 6 måneder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil³³.

Mærkning af kalve af bisonokser (arten *Bison bison species*) kan ifølge artikel 1 i forordning 509/1999 udskydes i op til 9 måneder efter fødsel, dog skal de mærkes, såfremt de fjernes fra deres mødre inden 9 måneder efter fødsel, og under alle omstændigheder inden de føres fra oprindelsesbesætningen. Kvæg i zoologiske haveanlæg kan forsynes med én chip i stedet for to øremærker.

³⁰ Det er dog et nationalt krav, at erstatningsøremærket har samme farve.

³¹ Kvæg, der indføres direkte til et slagteri eller et samlested for slagtedyr, skal ikke mærkes med røde øremærker.

³² Fødevarestyrelsen sørger for at denne mærkning er korrekt foretaget ved indførsel til Danmark, men hvis kvæget taber øremærkerne, kan landbruger komme til at overtræde kravet.

³³ For mere information se Kommissionens beslutning 2006/28/EF.

Der gøres opmærksom på at jf. de nationale regler skal alle kvæg, der er født efter 31. maj 2010, være mærket med ét godkendt elektronisk øremærke i venstre øre og ét godkendt øremærke i højre øre. Ifølge KO-reglerne³⁴ skal alle kvæg, der er født i Danmark, efter den 31. maj 2010, være mærket med ét godkendt elektronisk øremærke og ét godkendt øremærke, men der er ikke krav til hvilke ører mærkerne er isat.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2 KONTROLMETODE

Alle nyfødte kalve skal være mærket inden 20 dage efter fødslen (undtagen bisonokser og kalve på naturarealer). Kalvene skal øremærkes, hvis de forlader besætningen inden de 20 dage.

Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes.

Alle dyr født før 1. januar 1998 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke.

Alle dyr født fra og med den 1. januar 1998 skal være mærket med to godkendte CKR-øremærker, for at være korrekt øremærket.

Hvis en landbruger ejer flere kvægbesætninger, kan landbrugeren vælge kun at benytte én øremærkeserie til at øremærke alle kalve, der fødes i de kvægbesætninger, som landbrugeren ejer. Det kræver dog at landbruger har en aktiv besætning på det CHR nummer, som er præget på øremærkerne.

Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.

På tjeklisten er markeret "*" ud for dyr født efter 31. december 2010, da disse dyr skal være mærket med et godkendt elektronisk øremærke i det venstre øre og et godkendt almindeligt øremærke i det højre øre.

2.1 FORBEREDELSE AF KONTROLLEN

Hver CHR-liste indeholder bl.a. oplysninger om CKR-øremærkenumre for de dyr, som er på bedriften, og de dyr der er afgang til bl.a. slagtning i de foregående 12 måneder.

Inden kontrolbesøget tjekkes CHR-listen for, om alle dyr født efter 1. januar 1998 har moders CKR-nummer, om der er indgangsdato for alle indgåede dyr i besætningen og om der er afgang dyr til slagtning eller destruktionsdato.

Er CHR-listen "gammel" (op til max. 10 dage), og har der været hændelser på bedriften siden udskrivningsdatoen, træk da straks efter kontrolbesøget en opdateret liste fra CHR.

Dyr der er registreret med indgang i anden besætning/destruktion/slagteri (dyr under stregen).

På CHR-listen vil der være oplysninger om:

---

³⁴ Forordning 653/2014, artikel 4, stk. 4 afsnit 2

- Dato for hvornår dyret er meldt med indgang i anden besætning/destruktionsanstalt/slagteri sammen med
- Hvilket CHR-nr. dyret er meldt ind i.

2.2 KONTROL AF DELKRAV 1

Ud for hvert CKR-nr. markeres tydeligt, når man har aflæst øremærker og noterer "-2ø/-1ø" hvis dyret har tabt øremærker. Hvis et dyr aldrig har været mærket med to øremærker og/eller er fejlmærket, markeres tydeligt på tjeklisten, hvad fejlen er. Hvis dyr, der er listet på tjeklisten, mangler afgang noteres "-afg" samt eventuelt en dato. Hvis dyret er afgået inden for de seneste 7 dage, noteres dato og hændelse (slaget, solgt eller lignende). Hvis dyret er tilgået inden for de seneste 7 dage, noteres (på tjeklisten) dyrets CKR-nr. samt dato for indgang/fødsel.

Stikprøve og den fysiske kontrol

Start med at fortælle landbrugeren, at kontrollen køres som en stikprøvekontrol, samt hvad dette betyder for kontrollens udførelse. Grundlaget for at kunne udføre en stikprøve fremgår i den nationale mærkningsinstruks der findes på Mærkningsportalen på intranettet, men helt grundlæggende skal nedenstående 2 betingelser som minimum være opfyldt.

Hvis antallet af dyr overstiger 50 dyr, så kan det ved forberedelsen overvejes om en stikprøvekontrol kan komme på tale. En stikprøvekontrol kan gennemføres hvis følgende er opfyldt ved forberedelsen:

1. Der må ikke være nogen dyr under stregen, hvor flyttedatoen er mere end 7 dage gammel
2. Antallet af for sene indberetninger ikke udløser et KO-støttetræk (en samlet karakter på maksimalt 3 svarende til en menneskelig fejl vurdering – se senere).

Det er ikke nødvendigt at tælle samtlige dyr i besætningen, men stikprøvens størrelse beregnes ud fra det antal dyr, der fremgår af besætningslisten på kontrol dagen. Alle dyr i besætningen skal fortsat beses ift. kontrol af kravene i område 3 om dyrevelfærd.

Stikprøvens størrelse fremgår af bilag 9 og 10 til den nationale mærkningsinstruks, der kan findes på Mærkningsportalen. Stikprøven sammensættes af kontrolløren, og det eneste krav til stikprøven er, at den skal være repræsentativ for besætningens sammensætning af dyr (handyr, kvier, køer). Dvs. hvis der er fx 1/3 kvier og 2/3 køer i en besætning, så skal stikprøven også bestå af ca. 1/3 kvier og 2/3 køer. Så længe sammensætningen af dyrene i stikprøven svarer nogenlunde til sammensætningen i hele besætningen, er der ikke krav om, at stikprøven skal bestå af dyr fra alle staldafsnit.

For besætninger i samdrift vil der typisk kun være én besætningsliste, der viser samtlige dyr i de besætninger, der indgår i samdriften, uanset at besætningerne er fordelt på flere forskellige ejendomme. Stikprøven sammensættes derfor blot ud fra denne ene besætningsliste. I tilfælde af kontrol på flere ejendomme med besætninger med samme ejer, skal stikprøvens størrelse og sammensætning beregnes pr. ejendom.

Kriterierne for at udvide kontrollen til hhv. 2. stikprøve og fuld kontrol fremgår af den nationale mærkningsinstruks.

Tjekliste

Inden kontrolstart skal det noteres, hvor mange dyr der er i besætningen ifølge besætningsregisteret. Derudover noteres, hvor stor stikprøven skal være, og hvordan stikprøven fordeler sig på hhv. handyr, kvier og køer. Under kontrollen skal det markeres tydeligt på tjeklisten, hvilke dyr der er kontrolleret, og om de var OK eller ej.

2.2.1 Bisonokser

Kalve af ren-racede bisonokser skal ikke være øremærket, før de er 9 måneder gamle³⁵. Hvis kalvene fjernes fra deres mødre inden de er 9 måneder gamle, eller hvis de forlader oprindelsesbesætningen inden denne alder, skal de øremærkes (alle andre registreringer af bisonokser følger de generelle regler).

2.2.2 Kalve på arealer der er godkendt til naturpleje

Øremærkningen af kalve født i besætninger der afgræsser godkendte naturarealer, kan udskydes i op til 6 måneder, hvis der foreligger dispensation fra Fødevarestyrelsen. Hvis dyrene flyttes fra området, skal de øremærkes inden flytningen. Der er kun godkendt meget få naturkalvebesætninger (10-20 stk.), som alle kontrolleres én gang årligt af Fødevarestyrelsen.

2.2.3 Elektronisk aflæsning af øremærkerne

Hvis en producent benytter elektronisk aflæsning af øremærkning i forbindelse med malkning, fodring eller lignende, kan oplysningerne benyttes i kontrollen. De øremærker, der er aflæst elektronisk inden for de sidste 12 timer inden kontrolbesøget, behøver ikke at blive aflæst fysisk.

2.2.4 OK øremærkning

Dyr betragtes som korrekt mærket på kontrol dagen under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét øremærke (hvis dyret er født før 1. januar 1998)
- At dyret er mærket med to godkendte øremærker (*hvis dyret er født i perioden 1. januar 1998 til 31. december 2010, begge dage inkl.*)
- At dyret er øremærket med ét godkendt elektronisk øremærke i venstre øre og et godkendt øremærke i højre øre (hvis dyret er født efter 31. december 2010).

Husk at tjekke "Dyreregistrering"/Besdyr.dk efter kontrolbesøget, for at få bekræftet at øremærkebestillingen er sket i forbindelse med kontrolbesøget.

2.2.5 Fejl-øremærkning

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været øremærket korrekt
- Hvis tidligere modtagne erstatningsøremærker isættes under kontrolbesøget
- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på over 5
- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på maksimalt 5, og der *ikke* er isat eller bestilt øremærker/erstatningsøremærker indenfor en frist på 24 timer.

Kontrolløren bør altid forsøge at få landmanden til at isætte modtagne øremærker/erstatningsøremærker og/eller bestille manglende øremærker/erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

---

³⁵ For mere information se Forordning 509/1999 om forlængelse af minimumsfristen for øremærkning af bisonokser (arten Bison bison spp.), art. 1.

2.3 KONTROL AF DELKRAV 2

De godkendte øremærker til danske kreaturer er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden.

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til uidentificerbare kreaturer. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

2.3.1 Øremærkning af kreaturer, som har flænget øret mm.

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningssejer". Den udfyldte blanket sendes via kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33, 2600 Glostrup. Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i kvitteringsbrevet og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation.

2.4 KONTROL AF DELKRAV 3

Kvæg, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker, senest fem arbejdsdage efter indførslen³⁶.

De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden, senest fem arbejdsdage efter indførslen.

2.5 KONTROL AF DELKRAV 4

Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, fx ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved 0-stilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.1 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.1 d1, 2.1 d2, 2.1 d3, 2.1 d5.**

---

³⁶ Kvæg, der indføres direkte til et slagteri eller et samlested for slagtedyr, skal ikke mærkes med røde øremærker. For kvæg, der indføres direkte til zoologiske haver, kan der benyttes gule øremærker.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 og 3: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: Under 15,0 % af dyrene (eller mindre end 10 dyr) mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: 15,0 – 25,0 % af dyrene (eller 10 -15 dyr) mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10-15 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: Mere end 25,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p>
OMFANG	<p>Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning</p> <p>Delkrav 1, 2, 3 og 5: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.</p>	<p>Dyrene i den kontrollerede besætning er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger</p>
VARIGHED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt i tre niveauer:

- Mindre alvorlige overtrædelser**
Delkrav med ubetydelig risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.
- Alvorlige overtrædelser**
Delkrav med nogen eller blandet risiko for fødevarer sikkerheden og dyresundheden.
- Meget alvorlige overtrædelser**
Delkrav med stor risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	<p>Kvæg der ikke tidligere har været øremærket korrekt, men er identificerbare (delkrav 1 og 3): Tæl antal flytninger til levebrug i perioden fra det ældste dyrs fødsel til kontrol dato, minus 20 dage. Ved dyr der er indkøbt til besætningen, beregnes perioden som værende flytninger fra dyrets indgang i besætningen til kontrol dato.</p> <p>Kvæg der mangler et eller to erstatningsøremærker, men er identificerbare (delkrav 2): Der ses på flytninger til levebrug i perioden overtrædelserne omfatter. Kan denne ikke fastslås vælges lavest mulige karakter.</p> <p>Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.</p>
Varighed	Varigheden følger alvorskaracteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med samme dyreart registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 MAIL TIL FØDEVARESTYRELSEN VED UIDENTIFICERBARE DYR/MERE END 20% FEJL

Der skal sendes en mail til Fødevarestyrelsen, når der konstateres uidentificerbare dyr eller mere end 20 % fejl i besætningen og KO karakterer ≥ 6 /Alvorskarakter ≥ 3 ved en kontrol. Dog skal der for bedrifter med højst 10 dyr kun sendes bilag II, hvis der er mere end 2 dyr, der ikke opfylder kravene om identificering og registrering. I 5001_xx KSK'et vil der ved "Kontrol af Skema" være en validering der fortæller at der skal dannes Bilag II. Bilag II skal indsendes til Fødevarestyrelsen (10-,11- eller 12@fvst.dk) umiddelbart efter den fysiske kontrol er afsluttet eller senest dagen efter. Husk at notere i mailen, hvor mange dyr der fysisk befinder sig på bedriften.

Det er vigtigt at få sendt Bilag II hurtigst muligt, da Fødevarestyrelsen er forpligtet til at lukke disse besætninger ifølge EU-reglerne.

3.4 AFSLUTNING AF KONTROLLEN

Alle KO høringssager sendes pr. mail til den veterinære kontrolenhed. Mailen gemmes på sagen i Workzone, og i VAKS tages den dato, hvor sagen er sendt (besøgsdata/Videresendt til FVST) og sagen afsluttes i Workzone.

Der henvises i øvrigt til "Den generelle kontrolinstruks".

2.2 – Indberetning af kvæg og førelse af besætningsregister

---

1 DELKRAV

1A	<p>Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal sikre, at tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg til stadighed er registreret i CHR. Registreringen i CHR skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted.</p> <p>Følgende oplysninger skal registreres efter fødsel har fundet sted³⁷:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Besætningsnummer for den besætning, hvor dyret er født ○ Kalvens CKR-nr. når denne er levende ○ Fødselsdato og køn ○ Moders CKR-nr. I tilfælde af embryontransplantation registreres både donor- og recipientmoder <p>Følgende oplysninger skal registreres efter, at dødsfald eller slagtning har fundet sted:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Besætningsnummer for den besætning, hvor dødsfald eller slagtning har fundet sted ○ CKR-nr. ○ Dato for dødsfald eller slagtning <p>Følgende oplysninger skal registreres efter indførsel til Danmark har fundet sted³⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Besætningsnummer for den besætning hvortil indførsel har fundet sted. ○ CKR-nr. ○ Identifikationskode ○ Fødselsdato, køn og race ○ Moders identifikationskode <p>Følgende oplysninger skal indberettes efter, at flytning har fundet sted³⁹:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ CKR- nr. ○ Dato for flytning ○ Afhænderen af et dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført direkte til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummer for modtagerbesætningen. Modtageren af et dyr skal registrere eget besætningsnummer, samt besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark,
----	---

³⁷ Hvis køn og/eller race er forkert registreret eller moders CKR-nr. mangler, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

³⁸ Hvis køn og/eller race er forkert registreret eller moders CKR-nr. mangler, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

³⁹ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives 2) flytninger af dyr til og fra afgræsning 3) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

	registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen
	<p>Følgende er undtaget fra delkrav 1A:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives • Flytninger af dyr til og fra græsningsarealer <ul style="list-style-type: none"> ○ Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en
1B	Registreringer i CHR af tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted. For yderligere information om specifikke krav for registrering af hændelser, se da KO-krav 2.2 delkrav 1A.
2	<p>Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal til stadighed føre optegnelser⁴⁰, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen.</p> <p>Følgende oplysninger skal registreres for hvert enkelt kreatur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CKR-nr. • Fødselsdato, køn, race. • Moders CKR-nr. eller for indførte dyr, moders identifikationskode. • Dato for dødsfald eller slagtning. • Dato og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret⁴¹. • Dato og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret⁴².
3	Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen ⁴³ .
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen, og alle hændelser skal registreres i staldregistreringsblokken senest 3 dage efter hændelsen. Der kan ikke rettes op på manglende registreringer efter en eventuel varsling af kontrolbesøget.

1.2 DEFINITIONER

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

⁴⁰ Optegnelserne kan bestå af CHR-besætningslisten og løbende optegnelser i et af Fødevarestyrelsen godkendt staldregistreringsskema eller foretages elektronisk

⁴¹ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

⁴² Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

⁴³ Landbrugere skal opbevare optegnelser mindst tre år efter kreaturet er flyttet fra besætningen.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2 KONTROLMETODE

2.1 REGISTRERING I CHR

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen.

Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for, hvor samtlige dyr befinder sig.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm

Alle hændelser, der er sket efter kontrollen er startet i VAKS, skal noteres med dato for hændelsen på tjeklisten, der bruges under kontrolbesøget. Det skal tydeligt fremgå, om hændelser, der er mere end 7 dage gamle, er tastet i Dyreregistrering eller Webdyr, om staldregistreringsblokken er indsendt inden kontrolbesøget er påbegyndt/før en eventuel varsling. Hvis dyret er listet på tjeklisten, noteres dato for hændelsen ud for dyrets nummer.

Har producenten indberettet hændelser efter at kontrollen er forberedt, skal man under kontrolbesøget bede producenten om at udskrive en liste over for sene indberetninger fra Dyreregistrering eller Webdyr. Såfremt at landmanden indberetter via staldregistreringsblok, skal der straks efter kontrolbesøget trækkes en liste fra besdyr.dk.

2.2 BESÆTNINGSREGISTER

Producenten skal have en opdateret besætningsliste på bedriften. Besætningslisten skal, sammen med nye hændelser registreret i staldregistreringsblokken og hændelser, der er sket inden for de seneste 3 dage, indeholde:

- Alle kreaturer på bedriften
- Den entydige identifikation af dyret, dvs. CKR-nr.
- Dyrets fødselsdato/måned/år
- Indgangsdato, hvis dyret ikke er født på bedriften Dato for afgang (herunder dødsfald og hjemmeslagtninger) og besætnings nr. for den besætning, slagteri, destruktionsanstalt, eksportør, marked eller auktion, hvortil dyret er afhændet
- Dyrets køn
- Dyrets race (eventuel krydsning)
- Moders CKR-nr., hvis dyret er født efter 1. januar 1998

Hvis en producent ikke benytter staldregistreringsblok, skal hændelserne være tastet i Dyreregistrering eller Webdyr senest 3 dage efter hændelsen.

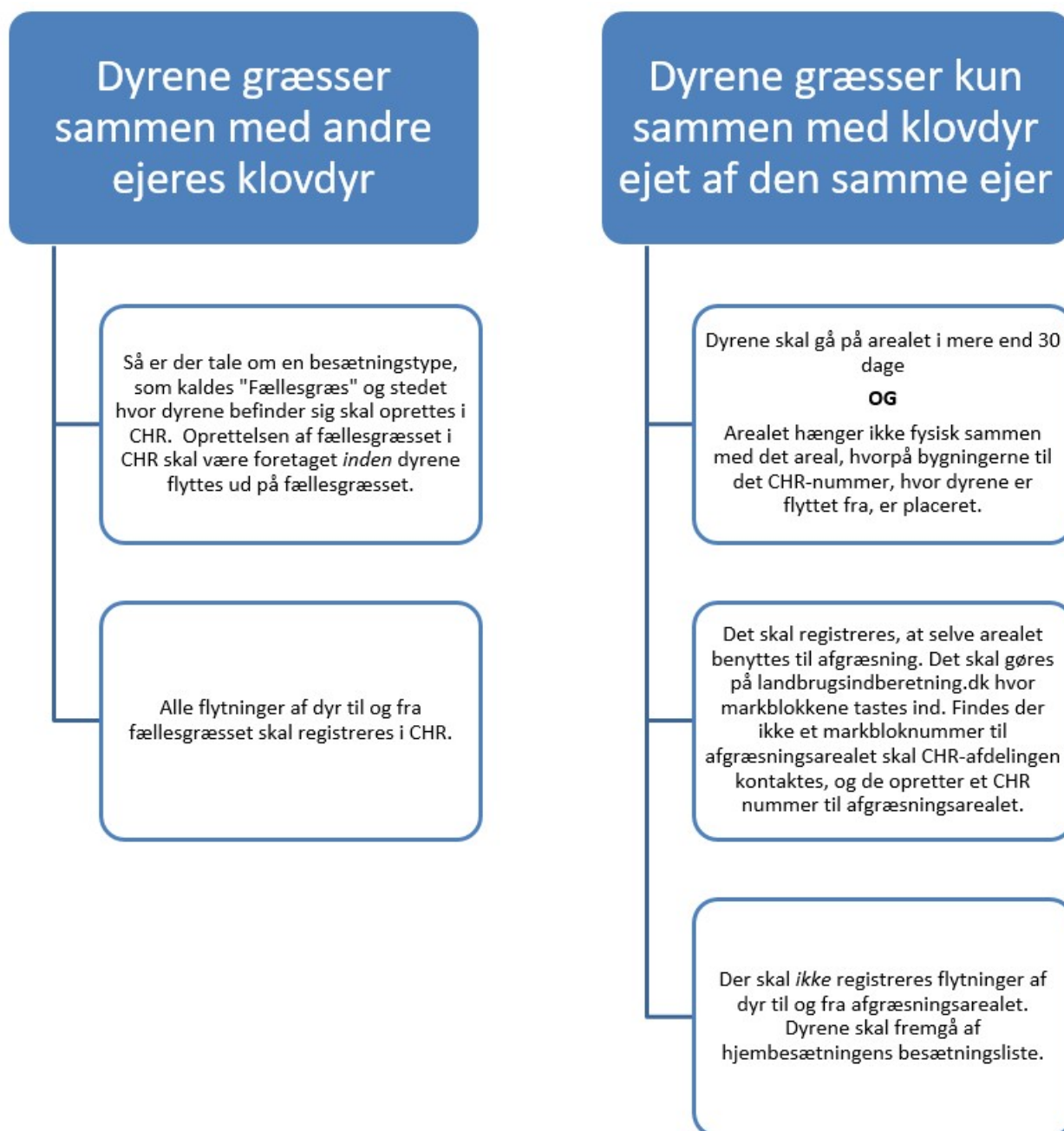
Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale, er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for, hvor samtlige dyr befinder sig.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagting, eksport, salg mm.

2.2.1 Afgræsningsarealer, fælles græsgange, samdrifter og naboaftaler.

Afgræsningsarealer og fælles græsgange

Ved flytning af kreaturer til afgræsning, skal der skelnes mellem om dyrene afgræsser med andre ejeres klovbærende dyr, et såkaldt "Fællesgræs", eller om dyrene flyttes til "Afgræsningsarealer" hvor der kun er klovbærende dyr med den samme ejer. I nedenstående diagram ses en oversigt over retningslinjer samt betingelser der skal opfyldes for hhv. "Fællesgræs" eller "Afgræsningsarealer".

2.2.2 Samdrifter

Fødevarestyrelsen kan give dispensation til samdrift, hvis disse betingelser er opfyldt:

- De besætninger, der skal indgå i samdriften, har samme ejer.
- Der findes ikke besætninger med klovdyr med andre ejere på de involverede husdyrbrug.
- Afstanden mellem de besætninger, der skal indgå i samdriften, overstiger ikke 4 km målt i fugleflugtslinje fra den ene besætnings staldkoordinater i CHR til den anden besætnings staldkoordinater i CHR.
- Ingen af de besætninger, der skal indgå i samdriften, er omfattet af en naboaftale.

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme samdrift, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Det vil fremgå af CHR, om en besætning indgår i samdrift og samtlige besætnings-numre på de besætninger, der er omfattet af samdriften vil fremgå. Dispensation til samdrift fremgår af mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 2 og § 15, stk. 1.

2.2.3 Naboaftale

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 3 og § 15, stk. 1 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Koordinering for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere. Der findes kun ganske få naboaftaler.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, fx ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved 0-stilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.2 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.2 d1A, 2.2 d2, 2.2 d3.**

MENNESKELIGE FEJL (tidl. kaldet HUMAN ERROR)

Dette gælder kun i forhold til for sene indberetninger (krav 2.2, delkrav 1B), og hvor den samlede karakter for overtrædelsen er maksimalt 3.

Første gangs overtrædelser under "menneskelige fejl" i VAKS Online 5050D_xx

Hvis der konstateres overtrædelser af krav 2.2, delkrav 1B, hvor alvorskarakteren er 1, og som sammenlagt giver en karakter på maksimalt 3, vælger kontrolløren "Ja" ved "menneskelige fejl" ud for overtrædelsen i

VAKS. Overtrædelsen beskrives automatisk i kontrolrapporten, men det skal *ikke* medføre en sanktionering eller en henstilling om, at landbruger skal rette op inden for en tidsfrist. Landbruger trækkes ikke i støtte for overtrædelsen, men i VAKS og i kontrolrapporten skal det fremgå, at der har været en overtrædelse af "menneskelige fejl" under KO-krav 2.2d1B.

Gentagen overtrædelse under "menneskelige fejl" i VAKS Online 5050D_xx

Hvis landbruger overtræder krav 2.2, delkrav 1B igen inden for en periode på 3 år i 5001_xx, hvor alvorskarakteren igen er 1 og den samlede karakter er på 3 bliver det vurderet ud fra objektive kriterier om overtrædelsen på ny skal vurderes som en "human error" fejl, eller om den skal vurderes som en overtrædelse, der medfører et støttetæk på 1 %. Denne vurdering beror på, om der fra 1. til 2. overtrædelse ses en forværring i landbrugerens regelefterlevelse inden for den tolerance der er udregnet for den enkelte besætning. Tolerancen beregnes via en algoritme, som er valideret af LBST Data & Analyse.

"Menneskelige fejl" finder udelukkende anvendelse på **krav 2.2 d1B**.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1A og 2: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>Delkrav 1B: Under 30,0 % (eller mindre end 5) af indberetningerne* til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p>	<p>Delkrav 1A og 2: 5,0 -9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>Delkrav 1B:</p> <p>a) 30,0-59,9 % (dog mindst 5) af indberetningerne* til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Eller</p> <p>b) Der er ikke sket en tilstrækkelig forbedring ifht. tidligere Menneskelige fejl**</p>	<p>Delkrav 1A og 2: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10-15 dyr) mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring i besætningsregistret</p> <p>Delkrav 1B: 60,0 -80 % (dog mindst 5) af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Delkrav 4: 1-4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Delkrav 1A og 2: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret. Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette til CHR.</p> <p>Delkrav 1B: Mere end 80% (dog mindst 5) af indberetningerne til CHR er foretaget mere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise besætningsregister.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p>

OMFANG	Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning Delkrav 1A, 1B og 2: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.	Dyrene i den kontrollerede besætning er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger Delkrav 1B Ved alvor 2 gives minimum omfang 2. Ingen dyr er flyttet eller dyrene er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

*Indberetning/ajourføring/hændelse vedr. fødsel, dødsfald, slagting og/eller flytning.

** Denne karakter er kun aktuel ved gentagen overtrædelse af Menneskelige fejl, hvor der ikke er set en forbedring. Se uddybende forklaring i afsnittet MENNESKELIGE FEJL ovenfor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Delkrav med ubetydelig risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvorlige overtrædelser

Delkrav med nogen eller blandet risiko for fødevarer sikkerheden og dyresundheden.

Meget alvorlige overtrædelser

Delkrav med stor risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor antallet af for sene indberetninger opgøres i forhold til det samlede antal indberetninger i perioden. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgang- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, det vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.

Omfang

Manglende indberetninger: antal flytninger til levebrug i perioden fra det fejlbehæftede dyrs indgang/fødsel til besætningen. Kendes datoen ikke ses der 12 måneder tilbage. Ved for sene indberetninger ses der udelukkende på flytninger fra 1. januar frem til kontroldato. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed

Varigheden følger alvorskarakteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med kvæg registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.3 – Registrering af besætninger i CHR

---

1 DELKRAV

- 1 Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR (Centrale Husdyrbrugs Register). Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Formålet med kontrollen er at kontrollere at alle kvæg-, får-, gede- og svinebesætninger er registreret i CHR. En besætning er en samling af dyr af samme dyreart, med samme ejer. Blot ét dyr er en besætning. Hygiejneforanstaltninger ved besøg i stalde og på marker, hvor der færdes dyr, sikkerhedsforskrifter ved kontrolarbejde samt retssikkerhedsbestemmelser er beskrevet i den generelle kontrolinstruks.

Hvis der konstateres overtrædelse af krav 2.3 på får, geder og/eller kvæg, skal der altid gennemføres en mærknings- og registreringskontrol.

Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin, får, geder og kvæg.

2 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tage udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet.

Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale veterinære kontrolenhed samt Jordbrugskontrol

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed skal altid forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation af forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varighedskarakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en adresse og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på adressen. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om dyr, der midlertidigt afgræsser arealer og ikke har adgang til staldanlæg på adressen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden adresse eller et areal med adgang til staldbygninger på en adresse, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype.
- Vedrørende "adgang til staldanlæg": Hvis dyrene i perioder opstaldes i bygninger på arealet, så skal ejer registrere en besætning på det pågældende sted. Om dyrene vurderes at være på stald, og dermed er en besætning, afhænger af hvilken funktion bygningen har. Bygningen kan være flytbar og/eller have funktion som et læskur og-/ eller bygningen kan anvendes som en stald, hvor dyrene fx fodres og vandes og hvor ejer aktivt bestemmer, om dyrene skal være inde i bygningen i bestemte perioder.

I det første tilfælde hvor bygningen har funktion af at være flytbar og/eller have funktion som læskur, kan ejer blot registrere stedet som et afgræsningsareal. Hvis bygningen anvendes til opstaldning af dyrene hvor ejer aktivt bestemmer om dyrene skal opholde sig i denne, skal der registreres en besætning på stedet.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Antallet af uregistrerede besætninger er 1.	Antallet af uregistrerede besætninger er 2.	Antallet af uregistrerede besætninger er mere end 2
VARIGHED		Besætningen er etableret indenfor 30 dage.	Besætningen er etableret for 31-120 dage siden.	Besætningen er etableret for mere end 120 dage siden.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra om der er sket salg af dyr eller produkter fra dyrene.
Omfang	Vurderes efter, hvor mange uregistrerede besætninger der findes på bedriften.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.4 – Øremærkning af får og geder

1 DELKRAV

1	<p>Ejeren af eller den besætningsansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal sørge for, at får eller geder⁴⁴ senest 6 måneder efter fødslen⁴⁵, dog 9 måneder efter fødslen for mufloner⁴⁶, og inden de føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med enten:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. to godkendte øremærker, ét i hvert øre, eller b. ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke, placeret i hver sit øre. c. Lam og kid, der bliver slagtet i Danmark inden en alder på 12 måneder, kan uanset kravet i 1.a og 1.b nøjes med at være forsynet med ét godkendt øremærke eller ét godkendt elektronisk øremærke. Øremærket eller det elektroniske øremærke skal være præget med enten CKR-nummer eller oprindelsesbesætningens CHR-nummer. d. Dyr født efter den 31. december 2009 som er mærket jf. kravet i 1.a eller 1.c, og som samhandles eller eksporteres, skal forsynes med mærkning i overensstemmelse med kravet i 1.b. <p>Øremærker, elektroniske øremærker og chip til får eller geder må kun anvendes til mærkning af får eller geder på det husdyrbrug, hvortil øremærkerne, de elektroniske øremærker eller chip er udleveret.</p>
2	<p>Isatte øremærker og elektroniske øremærker og chip må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidigt erstattes af et elektronisk øremærke til får og geder med samme CKR-nummer.</p> <p>Tabes eller ødelægges et gult, rødt eller hvidt øremærke eller et gult eller rødt elektronisk øremærke eller en chip, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer⁴⁷.</p> <p>Tabes eller ødelægges et bøjleøremærke eller et elektronisk bøjleøremærke med en anden farve end gul eller rød, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer.</p> <p>Et tabt eller ødelagt øremærke eller elektronisk øremærke kan erstattes med et husgavlsformet øremærke, hvor dyrets CKR-nummer er skrevet i hånden, på begge sider</p>

⁴⁴ Får og geder født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke og lam og kid under 7 dage, der dør eller aflives skal ikke mærkes. Får og geder i zoologiske haver kan, i stedet for øremærkning, forsynes med én chip.

⁴⁵ De nationale regler foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 60 dage efter fødsel. EU-reglerne foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 6 mdr. efter fødsel. Eksempelvis vil en producent, som ikke har mærket 3 mdr. gamle får eller geder, kunne straffes med bøde i henhold til nationale regler, men producenten har ikke overtrådt reglerne om krydsoverensstemmelse. Desuden foreskriver de nationale regler at får og geder skal mærkes senest 4 måneder efter fødsel for besætninger med minimum 200 moderdyr og hvor dyrene læmmer udendørs.

⁴⁶ Fristen gælder kun for mufloner, der afgræsser ekstensive områder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil. Lam, der føres fra området inden ni måneder efter fødslen, skal være mærket.

⁴⁷ Det er dog et nationalt krav, at erstatningsøremærket har samme farve, så man kan identificere indførte dyr.

	af øremærket, inden isættelse (reserveøremærke). Får og geder må højst være forsynet med ét øremærke, hvor CKR-nummeret er skrevet i hånden ⁴⁸ .
3	Får eller geder, der importeres fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker. Mærkning skal foretages i samarbejde med Fødevarestyrelsen og senest 14 dage ⁴⁹ efter importen. ⁵⁰
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.
5	Får og geder født efter den 31. december 2009, og som udføres til EU-medlemslande, skal være mærket i overensstemmelse med kravet i 1.b.
6	Får eller geder, der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Delkrav 1-3 handler om ukorrekt mærkning, men hvor identifikation af dyrene stadig er muligt. Delkrav 4 finder anvendelse, når dyret ikke er muligt at identificere.

Her skal bemærkes, at der er forskel på de nationale krav og KO-kravene, se ”Instruks for kontrol med overholdelse af bestemmelserne for slagtepræmie til kvier, tyre og stude og om identifikation og registrering af dyr i besætninger med kvæg, får og geder 2017”

Ifølge EU-reglerne skal får og geder først mærkes senest 6 mdr. efter fødslen. Det betyder at de nationale regler overtrædes hvis dyrene ikke er mærket inden 60 dage/9 måneder/4 måneder (se punkt A til C nedenfor), mens der først er tale om en KO overtrædelse hvis dyrene ikke er mærket inden 6 måneder.

Ifølge EU-reglerne kan får og geder, der holdes i ekstensive systemer mærkes senest 9 måneder efter fødslen. For besætninger med mufloner, som beskrevet ovenfor i punkt B, er der derfor først tale om en KO overtrædelse, hvis dyrene mærkes senere end 9 måneder efter fødslen.

Alle dyr født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke, og lam og kid under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Får og geder i zoologiske haver kan i stedet for øremærkning forsynes med en chip.

Får og geder, der er importeret fra tredjelande direkte til et slagteri, skal ikke mærkes med røde øremærker. Får og geder, der indføres direkte til zoologiske haver, kan mærkes med gule øremærker eller en chip.

Får og geder vil være korrekt mærket, når de er mærket med et af de oprindelige øremærker/erstatningsøremærker og et reserveøremærke. Et får eller en ged, der er mærket med to reserveøremærker, er ikke mærket korrekt.

A. Slagtelam

Lam og kid født efter den 1. april 2011 kan mærkes med kun ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer, hvis de slagtes inden de er 12 måneder gamle. Dyr mærket efter denne såkaldte

⁴⁸ Får og geder vil være korrekt mærket, når de er mærket med ét af de oprindelige øremærker/erstatningsøremærker og et reserveøremærke. Et får eller en ged, der er mærket med to reserveøremærker, er ikke korrekt mærket.

⁴⁹ Fristen på 14 dage er inkl. weekender og helligdage. De nationale regler foreskriver, at får og geder, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal være mærket senest 5 dage efter indførslen.

⁵⁰ Får og geder, der er importeret fra tredjelande direkte til et slagteri, skal ikke mærkes med røde øremærker. Får eller geder, der indføres direkte til zoologiske haver, kan mærkes med gule øremærker eller én chip.

”slagtelamsordning” skal slagtes senest når de er 12 måneder gamle, eller mærkes med to øremærker med CKR nummer.

B. Besætninger med mufloner, der afgræsser ekstensive områder

Kan ansøge Fødevarestyrelsen om en dispensation til at øremærke muflonerne senest 9 måneder efter fødslen.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og / eller geder.

2 KONTROLMETODE

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Kontrolløren skal ved kontrolbesøget foretage optælling af 100 % af de dyr, der er omfattet af ordningen (får og/eller geder), og som er på bedriften.

I alle besætninger kontrolleres om alle obligatoriske oplysninger er noteret i besætningsregisteret, og der udføres kontrol af, om dyrene er korrekt øremærket.

Alle hændelser skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Kopi af besætningsregisteret vedlægges Workzone-sagen.

Delkrav 5: Bilagskontrol. Ved gennemgang af besætningsregisteret og/eller flytteindberetninger til CHR undersøges det, om der er udført dyr til EU-medlemslande i **kontrolåret**. Tjek at et tilsvarende antal elektroniske øremærker blev bestilt inden dyrene blev udført til EU-medlemslandet. Overtrædelse vil være, når dyrene ikke var øremærkede med ét godkendt øremærke samt ét elektronisk øremærke på datoen for udførsel til EU-medlemsland (når dyrene krydser den danske grænse). Derfor må man gå ud fra, at dyrene var korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland, hvis der er bestilt et tilsvarende antal elektroniske øremærker inden udførsel.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg, mm.

Lam/kid født i producentens egen besætning, må ikke registreres som uidentificerbare, selvom de ikke er øremærkede og ikke er registret på besætningslisten. Producenten kan som regel godt anføre måned og år for fødsel og dernæst øremærke dyrene, og så vil der altså være tale om dyr, der mangler registrering af tilgang, og aldrig har været øremærket korrekt.

Til kontrollen af får og geder er der 2 siders tjekliste:

På den første side noteres:

- Hvor mange dyr, der er i besætningen ifølge besætningsregisteret, samt hvor mange der er optalt. Er der uoverensstemmelse mellem disse oplysninger, skal sagen i høring
- De aflæste øremærker. Husk at tjekke bilag III for se hvor stor stikprøven skal være.

På den anden side noteres:

At der er set sundhedsdokumenter for indkøbte får/geder. Kontrollen af tilstedeværelse af sundhedsdokumenter er et rent nationalt krav, og er derfor ikke KO-belagt.

2.1.1 OK-øremærkning:

Dyr betragtes som korrekt mærket under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke (dyr født før 9. juli 2005)
- At dyret er mærket med to godkendte øremærker (dyr født 9. juli 2005 og derefter)
- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke (dyr født 9. juli 2005 og derefter)
- At dyret er mindre end 12 mdr. gammelt og mærket med ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer (mærket efter den såkaldte slagtelamsordning)

2.1.2 Fejl-øremærkning:

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på over 5
- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på maksimalt 5, og der ikke er isat/bestilt øremærker/erstatningsøremærker indenfor en frist på 24 timer.
- Hvis der benyttes ikke godkendte øremærker (dette er en KO-overtrædelse og der skal gives karakterer).

Kontrolløren bør altid forsøge at få landmanden til at isætte modtagne øremærker/erstatningsøremærker og/eller bestille manglende øremærker/erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

Se reglerne for 1. og 2. stikprøveudtagning i Mærkningsinstruksen.

Stikprøven skal være repræsentativ for besætningens sammensætning.

De aflæste CKR-nr. skal noteres på tjeklisten, som er sidste side i kontrolgrundlaget.

De godkendte øremærker til danske får og geder er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer) eller besætningsnummer (slagtelam).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærenheden.

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til får og geder af ukendt oprindelse. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

2.1.3 Øremærkning af får og geder, som har flænget øret mm.:

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningsejer". Den udfyldte blanket sendes via kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til **Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33, 2600 Glostrup.**

Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i kvitteringsbrevet og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation.

2.1.4 Røde øremærker til dyr som indføres til Danmark

De røde øremærker til importerede dyr skal sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden, senest 14 arbejdsdage efter indførslen. Det nationale krav er fem arbejdsdage efter indførslen.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, fx ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved o-stilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpnet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.4 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.4 d1, 2.4 d2, 2.4 d3, 2.4 d5, 2.4 d6.**

4 BEDØMMELSE

Krav 2.4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 og 3: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: Under 15,0 % af dyrene (eller mindre end 10 dyr) mangler et erstatningsøremærke/r eserveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: 15,0 – 25,0 % af dyrene (eller 10-15 dyr) mangler et erstatningsøremærke/r eserveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10 - 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: Mere end 25,0 % af dyrene (mere end 15 dyr) mangler et erstatningsøremærke /reserveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: 10,0-15 % af dyrene (eller 10-15 dyr) er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p> <p>Delkrav 4:</p>	<p>Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p> <p>Delkrav 5: Mere end 15,0% af dyrene (eller mere end 15 dyr) er ikke korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p>

			1 - 4 dyr er uidentificerbare.	
OMFANG	Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning Delkrav 1, 2, 3, 5 og 6: Eller overtrædelsen har givet alvorskaracteren 1	Dyrene i den kontrollerede besætning er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

4.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Delkrav med ubetydelig risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvorlige overtrædelser

Delkrav med nogen eller blandet risiko for fødevarer sikkerheden og dyresundheden.

Meget alvorlige overtrædelser

Delkrav med stor risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	Omfang vurderes ud fra antal flytninger til levebrug i perioden overtrædelsen omfatter. Hvis dyr aldrig har været øremærket korrekt, ses der på perioden fra ældste ukorrekt øremærkede dyrs fødsel frem til kontroldato minus 6 måneder, da får og geder først skal øremærkes efter 6 måneder. For manglende erstatningsøremærker ses på perioden overtrædelsen omfatter. Kan denne ikke fastslås, vælges lavest mulige karakter. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Varighed	Følger alvorskaracteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om f.eks. én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet.

4.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.5 – Førelse af besætningsregister for får og geder

1 DELKRAV

1	Udgået
2	<p>Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal til stadighed føre optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne kan føres elektronisk og anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen.</p> <p>For hvert enkelt dyr skal følgende oplysninger registreres⁵¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> a CKR-nummer eller CHR-nummer, alt efter hvilken mærkningsordning der anvendes. b Identifikationskoden, såfremt, der er tale om et får eller en ged, der er indført til Danmark fra et EU-land eller et tredjeland. c Måned og år for fødsel⁵² d Dato for dødsfald eller slagtning af dyret e Udgået f Dato for tilflytning og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret. g Dato for fraflytning og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret. h For dyr, der er flyttet fra besætningen, indregistreringsnummer på transportmidlet anvendt ved flytningen.
3	Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen ⁵³ .
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.
5	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at det samlede antal får eller geder i besætningen skal være indberettet til CHR inden for det seneste år.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Naboaftaler

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er

⁵¹ Undtaget fra kravet i punkt f-h er 1) flytninger af dyr til og fra græsningsarealer 2) flytninger af dyr mellem besætninger, der indgår i en naboaftale.

⁵² For dyr født før 9. juli 2005 blot fødselsår.

⁵³ Landbrugere skal opbevare optegnelser mindst tre år, efter dyret er flyttet fra besætningen.

sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 55, stk. 2 og § 60, stk. 1 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol, kontaktes Jordbrugskontrol for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere. Der findes kun ganske få naboaftaler.

Afgræsningsaftale

Ved flytning af får og geder til afgræsning på arealer uden for egen ejendom, er det afgørende for registreringen, om dyrene bliver blandet med andre klovdyr på det CHR-nummer eller græsningsareal, der modtager dyrene.

Hvis dyrene **ikke** blandes med andre klovdyr, dvs. dyrene lukkes **ikke** inde i en indhegning med andre klovdyr, skal flytningen ikke registreres i besætningsregistret og heller ikke indberettes til CHR.

Hvis dyrene flyttes til afgræsning på arealer, der fra staldanlægget kun kan tilgås via anden ejendom og benyttes mere end 30 dage, skal afgræsningsarealet registreres i CHR, med et markbloknummer eller et CHR-nummer. I tjeklisten kan man se om producenten har registreret afgræsningsarealer i CHR.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og / eller geder.

2 KONTROLMETODE

Alle hændelser (fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg, mm.) skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Delkrav 2: Besætningsregistret gennemgås og det kontrolleres om de registrerede hændelser indeholder de oplysninger, som fremgår under delkravets litra a-h. Er registreringerne mangelfulde eller mangler besætningsregisteret ajourføring af hændelser i besætningen, er der tale om en overtrædelse af delkrav 2. Kan landbruger ikke fremvise eller eftersende et besætningsregister, kan besætningsregistret ikke kontrolleres for de relevante oplysninger, og der skal laves en overtrædelse af delkrav 3.

Delkrav 3: Landbruger skal opbevare og på forlangende kunne fremvise et besætningsregister under den fysiske kontrol. Landbruger kan gives en frist på 24 timer til at eftersende det originale besætningsregister der skulle være tilstede på kontroltidspunktet, og efterleves dette ikke, kan der gives en sanktion jf. bedømmelseskemaet for KO-krav 2.5 delkrav 3.henstilling.

Delkrav 5: Fødevarestyrelsens nationale procedure er, at landbruger modtager et brev præcis på årsdagen for den seneste indberetning til CHR, og har så 2 måneders frist til at foretage ny indberetning. Dette gælder dog ikke for landbrugere, der også skal indberette Gødningsregnskab til Landbrugsstyrelsen, idet fristen for disse er fast hvert år den 31. marts. Det kontrolleres om landbruger har opdateret antal dyr indenfor fristen. Det fremgår af CHR internet (chr.fvst.dk), hvor der står en dato for hvornår antal dyr er ajourført. Vær

opmærksom på at landbruger har 2 måneders frist til at foretage den årlige ajourføring, hvorfor der kan være op til 14 måneder mellem to indberetninger af antal dyr i besætningen.

Fødevarestyrelsen har udarbejdet en skabelon til et besætningsregister. Skabelonen er tilgængeligt på Fødevarestyrelsens hjemmeside her:

https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyresundhed/CHR/Bes%C3%A6tningsregister%20f%C3%A5r_geder.pdf

Det er en god ide, hvis kontrolløren medbringer skabelonen og udleverer den til de producenter, der kan have gavn af den. Andre registreringssystemer, der indeholder samtlige krævede oplysninger i en **ajourført og let tilgængelig form**, kan også bruges.

Selvom et dyr mangler flere af de obligatoriske oplysninger, som skal være i registeret, tæller det kun som én fejl. Alle registreringsfejl skal dog noteres i KSK'et.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, fx ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved 0-stilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.5 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.5 d2, 2.5d5.**

3 BEDØMMELSE

Krav 2.5

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister</p> <p>Delkrav 5 Årlig indberetning har ikke fundet sted i de seneste 14 måneder.</p>	<p>Delkrav 2: 5,0 -9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister</p> <p>Delkrav 5 Årlig indberetning har ikke fundet sted i mere end 28 måneder.</p>	<p>Delkrav 2: 10,0 -15,0 % af dyrene (Eller 10-15 dyr) mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregister</p> <p>Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Delkrav 2: Mere end 15,0 % af dyrene (mere end 15 dyr) mangler ajourføring af oplysninger i besætningsregisteret</p> <p>Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p>
OMFANG	<p>Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning</p> <p>Delkrav 2 og 5: Eller overtrædelsen har givet alvorskaracteren 1.</p>	<p>Dyrene i den kontrollerede besætning er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger</p>
VARIGHED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Delkrav med ubetydelig risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvorlige overtrædelser

Delkrav med nogen eller blandet risiko for fødevarer sikkerheden og dyresundheden.

Meget alvorlige overtrædelser

Delkrav med stor risiko for fødevarer sikkerheden eller dyresundheden.

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to

besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgang- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, dette vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.

Omfang

Der ses på flytninger fra 1. januar i kalenderåret kontrollen udførtes frem til kontroldato.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed

Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om fx én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af får/geder mellem besætninger, der indgår i en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.5B - Mærkning af svin og førelse af besætningsregister

---

1 DELKRAV

- 1** Svin skal være forsynet med et øremærke til svin, før de forlader oprindelsesbesætningen. Dog skal svin ikke øremærkes, hvis:
- De flyttes mellem besætninger på samme CHR-nummer.
  - De flyttes mellem besætninger, der er omfattet af en leveringserklæring.
  - De flyttes direkte til et slagteri efter bestemmelserne om gruppevis levering af slagtesvin.
  - De dør eller aflives.
  - Det drejer sig om slagtesvin, der flyttes direkte, eller via et samlested, til et slagteri i Danmark fra oprindelsesbesætningen eller en besætning omfattet af en leveringserklæring. Disse svin kan i stedet for øremærkning forsynes med en skinketatovering. Det gælder også for slagtesvin på vej til slagtning, der midlertidig opstaldes i en besætning, hvor et slagteri er ejer eller bruger af denne besætning.
  - De er identificeret med én chip og opholder sig i et zoologisk anlæg, i cirkus eller i en kælegrisebesætning.

- 2** Isatte øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse, dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidig erstattes af en chip. Tabes eller ødelægges et øremærke, skal der snarest isættes et nyt øremærke med samme nummer. Dog kan tabte eller ødelagte øremærker hos svin erstattes med et øremærke med CHR-nummeret for den besætning, hvori dyret befinder sig. For indførte svin skal erstatningsøremærket dog altid være præget med identifikationskoden, som fremgår af det tabte eller ødelagte mærke.

- 3** Ejeren eller brugeren af en svinebesætning, skal til stadighed føre løbende optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen. Følgende oplysninger skal fremgå af optegnelserne:
- Antal svin.
  - Dato for tilflytning, antal modtagne svin og besætningsnummer for den besætning, hvorfra flytningen er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret.
  - Dato for fraflytning, antal afsendte svin og besætningsnummer for den besætning, hvortil flytning er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret.
  - Dato for bestilling af erstatningsøremærke samt nummeret på erstatningsøremærket og på det tabte eller ødelagte øremærke, hvis disse er forskellige.
  - Identifikationskode og øvrige oplysninger anført på udenlandsk øremærke for svin indført til Danmark.
  - Zoologiske haver, cirkus eller kælegrisebesætninger, der har mærket et svin med en chip, skal tillige registrere oplysning om chipnummer, placering af chip samt oplysning om besætningsnummer for dyrets oprindelsesbesætning. Oplysningerne skal videregives til ny ejer ved eventuel overdragelse.

- 4 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Landbrugere med svin skal sørge for, at svinene er korrekt mærkede, og føre et besætningsregister. Hvis svin flyttes fra oprindelsesbesætningen skal de, før de forlader besætningen, forsynes med et øremærke. Dog er der visse undtagelser fra dette krav. Landbrugeren skal føre et besætningsregister med ajourførte oplysninger. Besætningsregisteret anses for at være ajourført, hvis hændelserne noteres senest 3 dage efter, de er forekommet. Besætningsregisteret skal opbevares i mindst 3 år.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin.

2 KONTROLMETODE

En stor del af kontrollen er forberedelsen. Forud for besætningsbesøget vil det være relevant at undersøge, om besætningen indgår i leveringsaftaler med andre besætninger. For at skabe overblik over hvilke dyr, der skal være mærkede, kontrolleres det, hvorfra der leveres dyr, og det sammenholdes med de leveringserklæringer, der eventuelt er registreret i CHR. Flytninger af svin kan ses på svineflyt.fvst.dk og leveringserklæringer fremgår af chr.fvst.dk

Ved besætningsgennemgang skal det kontrolleres, at landbruger fører et besætningsregister, og at det indeholder de lovpligtige oplysninger. Der spørges ind til, hvorvidt landbruger modtager svin fra andre besætninger. Hvis dette er tilfælde, kontrolleres det, at disse svin er øremærkede eller er fra en besætning, med hvilken der findes en leveringserklæring, eller er fra en besætning på samme CHR-nummer. Oplysninger sammenholdes med oplysninger fra CHR-registeret hentet ved forberedelse af kontrolbesøget.

Ved vurdering af antallet af dyr, er det oftest tilstrækkeligt, at antallet af dyr sandsynliggøres. Kun ved meget tydelige og store uoverensstemmelser mellem det oplyste og det konstaterede antal, vil det komme på tale at foretage en egentlig tælling. Udskrifter fra svineflyttedatabasen og/eller CHR er ikke tilstrækkelig dokumentation for antallet af dyr, men skal suppleres med besætningsregistreringer.

Delkrav 3: Besætningsregistret gennemgås og det kontrolleres om de registrerede hændelser indeholder de oplysninger, som fremgår under delkravets litra a-f. Er registreringerne mangelfulde eller mangler besætningsregisteret ajourføring af hændelser i besætningen, er der tale om en overtrædelse af delkrav 3. Kan landbruger ikke fremvise eller eftersende et besætningsregister, kan besætningsregistret ikke kontrolleres for de relevante oplysninger, og der skal laves en overtrædelse af delkrav 4.

Delkrav 4: Landbruger skal opbevare og på forlangende kunne fremvise et besætningsregister under den fysiske kontrol. Landbruger kan gives en frist på 24 timer til at eftersende det originale besætningsregister der skulle være tilstede på kontroltidspunktet, og efterleves dette ikke medfører det en sanktion jf. bedømmelseskemaet for KO-krav 2.5B delkrav 4.

2.1.1 Svineflytninger

Kravet om indberetning af svineflytninger til svineflyttedatabasen er ikke KO belagt. Det er tilstrækkeligt for en besætningsejer at have egne optegnelser om flytninger i sit besætningsregister i en anden form end indberetningerne til svineflyttedatabasen. Men en besætningsejer kan godt vælge at anvende de registrerede flytninger i svineflyttedatabasen som en elektronisk optegnelse af flytninger i sit

besætningsregister. Anvendes denne mulighed til at føre besætningsregister, og konstateres der manglende registrering af flytninger eller mangelfuld registrering af flytninger, skal det bedømmes som fejl ved besætningsregistret.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, fx ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved 0-stilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.5B er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.5B d1, 2.5B d2, 2.5B d3.**

3 BEDØMMELSE

Krav 2.5B

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 3: Besætningsregisteret er ikke opdateret med antal dyr. Delkrav 1 og 2: Under 5 % af dyrene (eller færre end 5 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke.	Delkrav 3: Besætningsregisteret er ikke opdateret med antal dyr. Delkrav 1 og 2: 5-9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke.	Delkrav 3: Besætningsregisteret er mangelfuldt - flere flytninger er ikke registreret. Delkrav 1 og 2: 10,0-15,0 % af dyrene (eller 10-15 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke.	Delkrav 3: Producenten vil ikke føre besætningsregister. Delkrav 4: Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister. Delkrav 1 og 2: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mindst 15 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke.
OMFANG	Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning Delkrav 1, 2 og 3: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.	Dyrene i den kontrollerede besætning er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Ved besætningskontrol vurderes alvor ud fra typen af overtrædelse og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet.

Omfang Ved besætningskontrol vurderes omfanget efter i hvor høj grad, overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelsen kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang ved besætningskontrol, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med svin registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.15 – Foder og vegetabiliske fødevarer må ikke være farligt, håndtering af foderlægemidler, farlige stoffer og affald

1 DELKRAV

1	Landbrugere, som opbevarer vegetabiliske fødevarer, foder eller fodrer fødevarerproducerende dyr, skal især opbevare og håndtere affald og farlige stoffer separat og sikkert, så farlig forurening undgås. ⁵⁴
2	Foderlægemidler (foder med indhold af veterinærmedicin) skal opbevares og håndteres isoleret fra resten af fodret. Herunder andre foderlægemidler. ^{55 56}
3	Udgået
4	Foder og vegetabiliske fødevarer dyrket, høstet eller opbevaret ⁵⁷ på virksamheden, må ikke indeholde rester af pesticider over grænseværdierne, eller rester af pesticider, som ikke er godkendt til den pågældende afgrøde. ⁵⁸
5	Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at foder ikke opfylder kravene til fodersikkerhed, ophøre med brugen af foderet, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder. Foder der fx indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder forbudte stoffer, indeholder animalsk protein eller er udsat for forurening, overholder ikke krav til fodersikkerhed. ⁵⁹

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For at undgå farlig forurening af foder og fødevarer må det/de ikke opbevares sammen med farlige stoffer eller farligt affald. Endvidere gælder regler for brug og opbevaring af foderlægemidler.

Farlige stoffer er eksempelvis pesticider, biocider, lægemidler, opløsningsmidler m.m. Farligt affald er eksempelvis emballage fra og rester af farlige stoffer.

Ved "opbevaring sammen" forstås opbevaring så nær ved, at en forurening kan ske, f.eks. med dampe fra farlige stoffer, med direkte kontakt med farlige stoffer, eller ved at farlige stoffer bruges/iblandes foder/fødevarer ved en fejl.

Det er ikke et krav, at farlige stoffer og affald opbevares separat med lukket dør i mellem.

Ved foderlægemidler skal der være særlig fokus på foderlægemidler med indhold af antibiotika, som kan medvirke til udvikling af resistens. Foderlægemidler må i så fald ikke opbevares i siloer, som også bruges til andet foder, og de må ikke udfodres via det foderanlæg, som også bruges til andet foder.

⁵⁴ Eksempelvis pesticider, olie, gødning, bejdset såsæd, emballage, fast byaffald.

⁵⁵ Dette fremgår af midlets etikette, brugsanvisning eller off-label godkendelse.

⁵⁶ Med fodermidler menes færdigblandet foder med indhold af et eller flere veterinære lægemidler. Veterinære lægemidler må ikke tilsættes i blandedanlæg eller lign. og foderlægemidler må ikke opbevares eller transporteres i samme silo eller foderanlæg, som andet foder, da der er en risiko for, at efterfølgende foder herved forurenes med lægemidlet.

⁵⁷ Delkrav 4 omfatter produkter anvendt til foder, som er dyrket eller høstet på virksamheden, samt ethvert produkt, der anvendes til foder, herunder indkøbt foder.

⁵⁸ Grænseværdierne er reguleret i forordning nr. 396/2005, artikel 18 jf. bilag 2 og 3.

⁵⁹ Det kan f.eks. være foder, som indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder animalsk protein eller har været udsat for forurening.

Hvis landbrugeren konstaterer, at foderet indeholder forbudte stoffer eller overskrider grænserne for uønskede stoffer eller er blevet forurenet, skal han straks holde op med at bruge det og tilbagekalde evt. videresolgt foder og informere Fødevarestyrelsen.

2 KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Bruges foderlægemidler med antibiotika?
- Hvordan opbevares og udfodres foderlægemidler?
- Hvordan opbevares rengøringsmidler?
- Hvordan opbevares biocider, som fluegift og lusemidler?
- Hvordan opbevares rester og brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler, fluegift?
- Synlige tegn på at foder indeholder spor af forbudte stoffer, f.eks. rester af emballage, bejdset såsæd eller fæces/husdyrgødning.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.15

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Både foder/fødevarer og farlige stoffer/affald er i intakt emballage</p> <p>Delkrav 2: Kan ikke tildeles</p> <p>Delkrav 4: Afgrøden indeholder mindre end 1% mere end tilladt af én pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST).</p> <p>Delkrav 5: Landbruger har været bekendt</p>	<p>Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er intakt og lukket, men foderet /fødevaren er ikke emballeret.</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme kategori af dyr</p> <p>Delkrav 4: Afgrøden indeholder mindst 1%, men under 5%</p>	<p>Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er åben og foderet/fødevaren er ikke emballeret.</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme dyreart</p> <p>Delkrav 4: Afgrøden indeholder mindst 5%, men under 25% mere end tilladt af én</p>	<p>Delkrav 1: Farlige stoffer/affald er ikke emballeret og foderet/fødevaren er ikke emballeret eller foderet er forurenet</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til andre dyrearter</p> <p>Delkrav 4: Afgrøden indeholder mindst 25% mere end tilladt af én</p>

	med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mere end 18 timer, men under 24 timer	mere end tilladt af én pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST). Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 1 døgn men mindre end 3 døgn.	pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST). Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 3 døgn men ikke over en uge.	pesticidrest eller pesticidrester fra et middel, der ikke er godkendt til anvendelse på afgrøden (foderprøve afleveret til FVST). Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en uge.
OMFANG	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarepartiets størrelse er maks. 100 kg Delkrav 4: 0 til og med 5% af det dyrkede areal	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 100 kg men maks. 500 kg Delkrav 4: Mere end 5% til og med 10% af det dyrkede areal	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 500 kg men maks. 5 tons Delkrav 4: Mere end 10% til og med 20% af det dyrkede areal	Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 5 tons Delkrav 4: Mere end 20% af det dyrkede areal
VARIGHED	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er ikke anvendt. Delkrav 4: Afgrøden er høstet for under en uge siden	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i under 1 uge Delkrav 4: Afgrøden er høstet for mindst en uge siden, men under 1 måned siden	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder Delkrav 4: Afgrøden er høstet for mindst en måned siden, men under 1 år siden	Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i 6 måneder eller mere Delkrav 4: Afgrøden er høstet for mindst 1 år siden

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	<p>Delkrav 1: Alvoren vurderes ud fra, om farlige stoffer og affald er emballeret, om foderet/fødevarer er emballeret eller ej, og om foder reelt er forurenet.</p> <p>Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, om foderet uden lægemidler i det berørte parti er til samme dyrekategori eller dyreart som foderet med lægemiddel i.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde.</p> <p>Delkrav 5: Vurderes ud fra, hvor længe landbruger har været klar over, at foderet ikke opfylder kravene til fodersikkerhed uden at have reageret.</p>
Omfang	<p>Delkrav 1: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer.</p> <p>Delkrav 2: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder uden indhold af lægemiddel.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som den undersøgte afgrøde stammer fra.</p> <p>Delkrav 5: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder.</p>
Varighed	<p>Delkrav 1: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.</p> <p>Delkrav 2: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra, hvornår afgrøden er høstet.</p> <p>Delkrav 5: Varigheden vurderes ud fra, om foderet er brugt, og hvor længe det evt. er brugt efter at landbruger er blevet bekendt med, at foderet er farligt.</p>

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (bagatelovertrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.16 – Anvendelse af fodertilsætningsstoffer i ren form eller forblandinger⁶⁰

1 DELKRAV

1

Landbrugeren skal bruge fodertilsætningsstoffer⁶¹, herunder forblandinger, korrekt.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fodertilsætningsstoffer skal bruges korrekt i henhold til den relevante lovgivning

2 KONTROLMETODE

2.1 HVAD INDEBÆRER KORREKT BRUG AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER?

Korrekt brug indebærer, at landbrugeren:

- a. skal anvende godkendte fodertilsætningsstoffer⁶².
- b. skal opfylde betingelserne⁶³ for anvendelsen af fodertilsætningsstoffer og forblandinger⁶⁴.
- c. ved beregning af mængden af tilsætningsstoffer, som også forekommer i naturlig tilstand i nogle fodermidler, skal sørge for at det samlede indhold af tilsat og naturligt forekommende stof ikke overstiger det maksimale indhold, der er fastsat i godkendelsen.
- d. kun blander tilsætningsstoffer i forblandinger og i foderstoffer, hvis der sikres fysisk, kemisk og biologisk forenelighed mellem blandingens forskellige bestanddele under hensyn til de tilsigtede virkninger.
- e. skal sørge for, at tilskudsfoder, fortyndet som angivet, ikke indeholder tilsætningsstoffer i mængder, der overstiger dem, der er fastsat for fuldfoder.
- f. kun mærkede tilsætningsstoffer og forblandinger må anvendes.

2.2 HVAD MÅ TILSÆTTES TIL DYRENES DRILLEKVVAND

Om et foder må anvendes i drikkevandet afhænger af hvilken fodertype, der er tale om. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder må gerne gives i drikkevandet. Tilsætningsstoffer og forblandinger må ikke gives i drikkevandet med mindre tilsætningsstoffet er specifikt godkendt til drikkevand. Eksempel på undtagelse om brug i drikkevand er citronsyre. Hvis dette anvendes

⁶⁰ Forblandinger er koncentrerede blandinger af et eller flere fodertilsætningsstoffer. Fodertilsætningsstofferne indgår i blandingen i ren form eller med et bærestof. Bærestoffet skal være et fodermiddel (f.eks. hvedeklid eller sojaolie) eller vand. Foderblandinger som fuldfoder, tilskudsfoder, mineralsk foder, diætetisk foder er ikke forblandinger. Fodermidler, som korn, sojaskrå, foderkridt og grovfoder er ikke tilsætningsstoffer. Landbrugeren kan således bruge fodermidler og foderblandinger uden at være registreret.

⁶¹ For mere information vedr. fodertilsætningsstoffer se venligst Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) nr. 1831/2003 af 2. september 2003 om fodertilsætningsstoffer, art. 3 samt bilag IV.

⁶² Tilsætningsstoffet skal være godkendt i henhold til Tilsætningsstofforordningen.

⁶³ Emballagen eller beholderen til fodertilsætningsstoffer og forblandinger er forsynet med følgende oplysninger: brugsvejledning, sikkerhedsforskrifter for anvendelse samt, hvor det er relevant, de særlige krav, der er fastsat i godkendelsen, herunder dyrearter og -kategorier samt dosis og tilsætningsmåde, som tilsætningsstoffet eller forblandingen af tilsætningsstoffer er beregnet til.

⁶⁴ For blandinger af tilsætningsstoffer skal de betingelser for anvendelsen, der er fastsat ved godkendelsen af hvert enkelt tilsætningsstof, være opfyldt, medmindre andet er fastsat.

som hjælpestof i små mængder (100-500 g) i kombination med medicin, er det tilladt at anvende det i drikkevand.

Hjælpestoffet citronsyre må kun bruges sammen med et konkret lægemiddel i drikkevandet, hvis det er udleveret sammen med et konkret lægemiddel fra apotek eller andet godkendt udleveringssted.

Skemaet her under kan bruges til at afklare om et foder eller andet produkt må gives i drikkevandet eller ej.

	TILSKUDS-FODER ELLER ANDRE FODERBLANDINGER	TILSÆTNINGSSTOF ELLER FORBLANDING Kr	RENGØRINGS- OG DESINFICERINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VANDESINFEKTION PRODUKTGRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER samt eventuelle hjælpestoffer
HVAD KENDETEGNER DENNE TYPE PRODUKT	Det skal stå tilskudsfoder på mærkningen	Tilsætningsstoffet er godkendt af EU. Tilsætningsstoffet er ikke specielt mærkede, der står oftest kun "stoffet", f.eks. "Myresyre" eller "Biotin"	Produkter, der anvendes til rengøring og desinficering af rør m.m. Skal holdes adskilt fra foder og drikkevand. Må ikke komme ind i dyrene!	Skal have en etikette med information om bl.a. hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ingen krav om, at ordet "biocid" står på etiketten.	Lægemidler ordineret af dyrlægen. Der er derfor altid en "apotek etikette" på lægemidlet og præparaterne fremgår af dyrlægens ordinationsliste. Hjælpestoffer udleveres sammen med lægemidlet, og det fremgår af lægemidlets anvendelsesvejledning hvordan hjælpestoffet skal bruges.
EKSEMPLER	Mange produkter af typen: "Drikkejern", "Organiske syrer" og "E-vitamin"	Konserveringsmidler, f.eks. myresyre, propionsyre		Mange produkter af typen: "Blegeessens" hypoclorid, Hydrogenperoxid	Hjælpestoffer kan være citronsyre, som udleveres sammen med lægemidlet på apoteket.

	TILSKUDS-FODER ELLER ANDRE FODERBLANDINGER	TILSÆTNINGSSTOF ELLER FORBLANDING Kr	RENGØRINGS- OG DESINFICERINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VANDESINFEKTION PRODUKTGRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER samt eventuelle hjælpestoffer
ER DET TILLADT I DRIKKEVAND	Tilladt	Kun meget få stoffer er tilladt (eks. E-vitamin). Kræver i så fald HACCP	Ikke tilladt	Tilladt	Tilladt, fordi det foregår efter dyrlægens anvisning
LOV & REGLER	Foderlovgivningen	Foderlovgivningen. Tilsætningsstofforordningen. Husk Foderhygiejneforordningens regler om HACCP	Vedr. opbevaring: Foderhygiejneforordningens: Bilag III, krav til stald- og fodringsudstyr	Miljøstyrelsens regler	Regler om lægemidler

2.3 HVAD ER TILSÆTNINGSSTOFFER OG HVAD ER FODERMIDLER

Det kan i nogle tilfælde være svært umiddelbart at vurdere, om et stof er et fodermiddel eller et tilsætningsstof. Skemaet kan bruges til en foreløbig kategorisering af stoffet, men den endelige kategorisering vil ofte først kunne ses efter en nærmere undersøgelse af evt. mærkningseddell eller andre bilag. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralisk foder samt diætetisk foder og mælkeerstatninger kræver aldrig HACCP.

Type	"Tommelfingerregel"	Fremgår af	Eksempler	HACCP-registrering
Fodermidler	Fodermidler bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningseddell	Fodermiddelfortegnelsen, Bilaget, forordning (EU) 2017/1017 eller fodermiddelregisteret	<ul style="list-style-type: none"> - Kridt/Foderkridt/Calcium carbonat (Ca) - Salt/Fodersalt (Na) - Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Mg) - Dextrose og glukosesirup 	Nej
Tilsætningsstoffer og forblandinger	Tilsætningsstoffer bidrager med stoffer, som står i mg eller i.e. på en almindelig mærkningseddell På mærkningen fremgår navnet samt den funktionelle gruppe,	EU-Registreret over tilsætningsstoffer.	Sporstoffer: <ul style="list-style-type: none"> - Zinkoxid (Zink, Ze) - Jernsulfat (Jern, Fe) Vitaminer: <ul style="list-style-type: none"> - Oftest A, D og E Konserveringsstoffer: <ul style="list-style-type: none"> - Myresyre og benzoesyre 	Ja – inkl. et skriftligt kvalitetsstyrings system

Type	"Tommelfingerregel"	Fremgår af	Eksempler	HACCP-registrering
	som stoffet er godkendt i og stoffets specifikke navn fra godkendelsen		Bindemidler: - Støvbindere (sælges nogle gange som såkaldte "toksinbindere")	
Biocid	Har en etikette med bl.a. information om hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ordet "biocid" står ikke på etiketten.	Miljøstyrelses regler om biocider og krav til lovlighed OBS: Stofferne må bruges i drikkevand med dyr i stalden. <i>Brugsvejledningen skal følges!</i>	"Blegeessens" Hypoclorid Hydrogen-peroxid "Cid 2000" "Nordic Aquarens"	Ikke relevant

2.4 SELVSYN OG SPØRGSMÅL, F.EKS.:

- Bruges forblandinger eller fodertilsætningsstoffer i ren form i foderet.
F.eks. benzoesyre, myresyre, zinkoxid (ikke lægemidler som VetZink!), urea, "vitaminforblanding" m.v.
- Bruges tilsætningsstoffer eller forblanding på anden måde end tilladt?
F.eks. Udstrøs tilsætningsstof på gulv (ses nogle gange i forbindelse med zinkoxid) så dyrene kan indtage dem?
Gives tilsætningsstof i drikkevand uden at tilsætningsstoffet er godkendt til dosering via drikkevand?
- Er landbrug registreret til forblandinger og fodertilsætningsstoffer i ren form (en HACCP-registrering). Hvis ikke, skal dette afrapporteres på fane 1.2 om "Registrering", dette punkt er ikke omfattet af krydsoverensstemmelse.

2.5 BEMÆRKNINGER

Eksempler på ukorrekt brug kunne være, hvis tilsætningsstoffer ikke er blandet eller opbevaret korrekt, er umærkede (f.eks. fordi stofferne er omhældt), eller hvis stoffet stofferne gives direkte i krybbe eller på gulv til dyrene eller gives i forkert dosis.

Alternativ brug af stofferne er kun omfattet af denne bestemmelse, når stofferne kan komme ind i dyrene, f.eks. fordi stofferne bruges til udtørring og desinfektion af stier, hvor der går dyr.

3. RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Krav 2.16

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er ikke opblandet homogent eller er ikke forenelig, men det er anvendt korrekt i henhold til godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt i en anden mængde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til samme dyreart, men til en anden dyrekategori, end det fremgår af godkendelsen. Eller der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er mærkede. Eller tilsætningsstof og forblanding er anvendt på en anden måde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til en anden art af dyr end det fremgår af godkendelsen. Der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er godkendt.
OMFANG	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Forblanding/tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindre end 3 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 3 måneder, men under 6	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 6 måneder, men under 12	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 12 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra, om tilsætningsstoffet eller blandingen med indhold af tilsætningsstoffer er anvendt korrekt.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår de berørte dyr indgår i fødekæden.
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.17 – Forbud vedrørende animalsk protein

1	<p>Fødevarereproducerende dyr må ikke fodres med forbudt animalsk protein, og der stilles krav til opbevaring og håndtering af foder med animalsk protein.</p> <ol style="list-style-type: none"> Det er forbudt at fodre fødevarereproducerende dyr med undtagelse af akvakulturdyr med foder, som indeholder protein af landdyr. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som indeholder protein af animalske oprindelse, f.eks. fiskemel, forarbejdet animalske protein, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde protein af animalske oprindelse, f.eks. fiskemel, forarbejdet animalske protein, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse Udgået På blandede bedrifter⁶⁵ skal landbruger opbevare, håndtere og udfodre foder med indhold af protein af animalsk oprindelse, så det hindres, at foderet gives til et fødevarereproducerende dyr, som det ikke er bestemt til. Foder til selskabsdyr og pelsdyr skal opbevares og udfodres, så der ikke er risiko for, at fødevarereproducerende dyr får det, hvis foderet indeholder produkter af animalsk oprindelse, som er forbudt til fødevarereproducerende dyr.
---	--

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Det er forbudt at fodre drøvtyggere (kvæg/får/geder/hjorte) med foder, som indeholder protein af animalsk oprindelse, eksempelvis fiskemel, blodprodukter, forarbejdet animalsk protein og di- og tricalciumfosfat. Dog må unge drøvtyggere få mælkeerstatning med indhold af fiskemel.

Flere typer af foder skal have advarselsmærkning om forbud mod fodring til drøvtyggere, hvis foderet indeholder produkter af animalsk oprindelse. Det er derfor forbudt at fodre drøvtyggere og andre fødevarereproducerende dyr med foder, som har påtrykt advarsel, eksempelvis

”indeholder forarbejdet animalsk protein fra ikke-drøvtyggere – må ikke gives til opdrættede⁶⁶ dyr, bortset fra akvakultur og pelsdyr.”

2 KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Er der en risiko for at foder kan bliver forurennet med forbudt animalsk protein?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i stald, hvor fødevarereproducerende dyr kan komme til det?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i foderlade, hvor sammenblanding med foder til fødevarereproducerende dyr kan ske?

⁶⁵ Blandede bedrifter er bedrifter med drøvtyggere og andre opdrættede dyr, som gerne må få de pågældende foderblandinger.

⁶⁶ Opdrættede dyr er ikke selskabsdyr. Det betyder, at dette krav ikke gælder for foder til hunde og katte.

- Fodres drøvtyggere (kvæg, får m.m.) med foder, der eksempelvis indeholder fiskemel eller har en påtrykt advarsel om fiskemel?
- Opbevares foder med fiskemel sammen med foder til drøvtyggere, så der er risiko for sammenblanding af foder?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.17

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	a-c: Foder til drøvtyggere indeholder fiskemel. e: Foder med og foder uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men begge typer er i lukket/intakt emballage	a-c: Foder til andre fødevareproducerende dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele af ikke-drøvtyggere. e: Foder med og foder uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men den ene type af foder er i lukket/intakt emballage	a-c: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra ikke-drøvtyggere. Foder til andre fødevareproducerende dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere. e: Foder med og foder uden forarbejdet animalsk protein til forskellige dyrearter opbevares eller håndteres sammen.	a-c: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere. e: Foder med indhold af forarbejdet animalsk protein er tilgængelig for fødevareproducerende dyr, som ikke må få det. f. foder til selskabsdyr og pelsdyr med indhold af indeholde produkter af animalsk oprindelse, som er forbudt til fødevareproducerende dyr, opbevares, så der er risiko for, at fødevareproducerende dyr får dette foder

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	a-d: Foderet indeholder mindre end 0,5 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er maks. 100 kg. f: Partiet med forbudt animalsk protein er på maks. 10 kg	a-d: Foderet indeholder mindst 0,5 % men under 1 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 100 kg, men maks. 500 kg. f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 10 kg, men maks. 100 kg	a-d: Foderet indeholder mindst 1 % men under 5 % forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 500 kg, men maks. 5 tons. f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 100 kg, men maks. 500 kg.	a-d: Foderet indeholder 5 % eller der over forbudt animalsk protein. e: Det udsatte partis størrelse er større end 5 tons. f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 500 kg.
VARIGHED	a-d: Foderet er ikke anvendt. e-f: Forholdet er foregået i mindre end 1 uge.	a-d: Foderet er anvendt i 1 uge eller mindre. e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 uge, men under 1 måned.	a-d: Foderet er anvendt i mere end 1 uge, men under 1 måned. e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 måned, men mindre end 6 måneder	a-d: Foderet er anvendt i mindst 1 måned. e-f: Forholdet er foregået i mindst 6 måneder.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra typen af forbudt animalsk protein (fiskemel, kødbenmel m.m.) og den dyreart, som har fået fiskemel, kødbenmel m.m.
Omfang	Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra foderets indhold af fiskemel, kødbenmel m.m
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

A. SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

B. ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.18 – Anvendelse af Plantebeskyttelsesmidler

---

1. DELKRAV

1. Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler.
2. Godkendte plantebeskyttelsesmidler/dispensationer må kun anvendes som anført på etiketten, det vil sige som anført i etikettens advarselsfelt samt doseringsangivelser i etikettens brugsanvisning (og hvis relevant i godkendelsen som mindre anvendelse/off label).
  - a) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil de er godkendt.
  - b) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet
  - c) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må i afgrøden kun anvendes i det antal maksimale behandlinger, der er anført på etiketten/brugsvejledningen.
  - d) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes med de intervaller, der fremgår af etiketten/brugsanvisningen
  - e) Godkendte plantebeskyttelsesmidler må ikke anvendes nærmere overfladevand end etiketten tillader (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Den nationale kontrolordning hedder 4071PM_20 og kaldes i daglig tale for pesticidkontrollen.

Kontrolordningen indeholder to KO-krav

[Krav 2.18 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler"](#)

[Krav 2.19 "Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler skal listes i en sprøjtejournal"](#)

Kontrollen omfatter ud over KO krav også nationale krav, der kontrolleres samtidig med KO kontrollen.

I pesticidkontrollen og KO kontrollen er det vigtigt, at kontrollen påbegyndes i kemikalierummet. Herefter skal alle driftsbygninger uden undtagelse gennemgås. Staldbygninger med dyrehold gennemgås af dyrevelfærdskontrolløren.

Pesticidkontrollen består af nedenstående hovedkategorier:

KATEGORI	NATIONAL LOVGIVNING	KO-KRAV
Opbevaring	X	
Besiddelse	X	
Sprøjtejournal	X	X

Anvendelse	X	X
Vask og påfyldning	X	
Uddannelse	X	
Muldvarpe- og mosegrisegift	X	

I pesticidinstruksen "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2020" er pesticidkontrollen og fremgangsmåder ved kontrollen beskrevet nærmere.

Instruksen findes på intranettet og på [Landbrugsstyrelsen hjemmeside](#).

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet vil være relevant at kontrollere, hvis der er anvendt plantebeskyttelsesmidler. Hvis jordbruger ikke anvender plantebeskyttelsesmidler er kravet ikke relevant.

2. KONTROLMETODE

Bedriftens sprøjtejournal skal kontrolleres for anvendelsen af ulovlige plantebeskyttelsesmidler, herunder udenlandske midler samt for ulovlig anvendelse af godkendte plantebeskyttelsesmidler.

For kontrolsæsonen 2020 er det sprøjtninger, der er foretaget i planperioden 2019/2020 og første halvdel af planperioden 2020/2021 (1. august 2020 til 31. december 2020), der skal kontrolleres.

Hvis der konstateres overtrædelser af reglerne om anvendelse af plantebeskyttelsesmidler i perioden fra 1. august 2019 til og med 31. december 2019 er der tale om en national overtrædelse - men ikke en overtrædelse af KO-krav 2.18.

- Hvis sprøjtejournalen viser, at der er anvendt ulovlige plantebeskyttelsesmidler herunder udenlandske plantebeskyttelsesmidler, skal der ske en kontrol af sprøjtejournalen for indeværende samt to foregående vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.
- Hvis sprøjtejournalen viser, at der er anvendt midler i afgrøder, hvortil godkendelsen ikke er givet eller i koncentrationer, der ikke er tilladt, skal der ske en kontrol af sprøjtejournalen for indeværende samt to foregående vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.
- Endelig skal kontrollen omfatte, at plantebeskyttelsesmidler maksimalt anvendes i det antal behandlinger der er anført på etiketten. Kravet skal alene kontrolleres for de plantebeskyttelsesmidler, hvor der i henhold til etiketten/brugervejledningen er fastsat et maksimalt antal behandlinger. Findes der overtrædelser af denne type skal der ske kontrol af sprøjtejournalen for indeværende og to forrige vækstsæsoner. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel og dosering for sig. Jordbruger høres om samtlige bedømmelser. Det er den højeste samlede karakter der indberettes.

2.1 BEMÆRKNINGER

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen eller en nabo, skal den eftersendes til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og med henblik på kontrol af om de nødvendige oplysninger er anført i journalen.

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 2.18 eller krav 2.19 sendes sagen i høring og efter endt høringsfrist, eller når der er modtaget høringssvar, oversendes sagen til Kemikalieinspektionen til videre sagsbehandling.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, om sprøjtejournalen viser, at virksomheden har anvendt:

- Ulovlige plantebeskyttelsesmidler herunder udenlandske plantebeskyttelsesmidler
- Plantebeskyttelsesmidler på afgrøder hvortil midlerne ikke er godkendt
- Plantebeskyttelsesmidler i doser, der ikke er godkendte
- Et antal behandlinger som ligger ud over det godkendte maksimale antal behandlinger

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen eller en nabo, skal den eftersendes til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af anvendelse af plantebeskyttelsesmidler. Hvis der konstateres en overtrædelse af ét eller flere delkrav under Krav 2.18 sendes sagen i høring.

Efter endt høring videregives pesticidhøringssagen til kemikalieinspektionen@mst.dk (jf. Afslutning af fejlsager til Miljøstyrelsen). Mailen markeres med et flag og der skrives i emnefeltet, at der i sagen er overtrædelse på KO krav 2.18 og/eller 2.19.

Efter endt sagsbehandling orienterer MST LBST om resultatet af sagsbehandlingen. MST sender orienteringen pr mail til LBSTs postkasse jordbrugskontrol@lbst.dk og Rikke Petersen rikped@lbst.dk

Sagen afsluttes i Workzone, hvorefter den modtages i KO Oracle til videre sagsbehandling i LFST.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_20, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring og dato for, hvornår der modtages høringssvar. Ligeledes udfyldes dato for, hvornår sagen er overført til MST/KI. Ved overtrædelser er det vigtigt, at dette kan dokumenteres enten ved at der tages en kopi af sprøjtejournalen eller ved fotodokumentation.

2.3 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1 - 2	Bliver der anvendt plantebeskyttelsesmidler på bedriften?
1	Har landbruger anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendte?
2	Er de godkendte plantebeskyttelsesmidler blevet anvendt i de korrekte afgrøder?
2	Er plantebeskyttelsesmidler anvendt i de korrekte doser?
2	Er det enkelte plantebeskyttelsesmiddel anvendt oftere en det maksimale antal doser, som der er anført på etiketten?

3. BEDØMMELSE

De enkelte bedømmelseskemaer udfyldes på baggrund af de oplysninger, der findes i sprøjtejournalen. Konstateres der overtrædelse af et eller flere delkrav under krav 2.18 skal kontrollen udvides til også at omfatte sprøjtejournalen for de to foregående vækstsæsoner.

Konstateres der flere overtrædelser af samme delkrav, skal disse vurderes separat og den overtrædelse på hvert enkelt delkrav, der får den højeste karakter vil blive indberettet. Der kan således kun indberettes én overtrædelse af delkrav 2 hhv. a-e i KSKet. Hvis der er flere overtrædelser, skrives de ind under bemærkningsfeltet i KSKet. Husk at jordbruger skal høres på samtlige overtrædelser.

Bedømmelsen sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_20. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2020".

Delkrav 1: Der må kun anvendes godkendte plantebeskyttelsesmidler

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel, som indenfor det sidste 2 år har været godkendt i Danmark	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel, som indenfor perioden fra 2 år til 3 et halvt år har været godkendt i Danmark	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med dansk etiket, som for mere end 3 et halvt år siden har været godkendt i Danmark Eller: Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med udenlandsk etiket, der indeholder aktivstoffer, som er godkendte i EU, men hvor der ikke er betalt dansk afgift.	Anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel med udenlandsk etiket, som indeholder aktive stoffer, der er forbudte i EU.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel der ikke er godkendt i Danmark	Der er i indeværende vækstsæson og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendt i Danmark	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt plantebeskyttelsesmidler der ikke er godkendt i Danmark

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, a

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes på afgrøder, hvortil godkendelsen er givet.

KARAKTER	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR			Plantebeskyttelsesmidlet er ikke godkendt til anvendelse på afgrøden men har været godkendt på afgrøden indenfor de seneste tre vækstsæsoner (heri regnes indeværende vækstsæson).	Plantebeskyttelsesmidlet er ikke godkendt til anvendelse på afgrøden og har ikke været godkendt i de seneste tre vækstsæsoner (heri regnes indeværende vækstsæson).
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmidlet på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmidlet på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt plantebeskyttelsesmidlet på en afgrøde, hvortil det ikke er godkendt

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, b

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må maksimalt anvendes i de doser, hvortil godkendelsen er givet

KARAKTER KRITERIUM	1 Meget lille betydning i forhold til formål med kravet	2 Mindre betydning i forhold til formål med kravet	3 Væsentlig betydning i forhold til formål med kravet	4 Meget stor betydning i forhold til formål med kravet
ALVOR	Plantebeskyttelses- middel er anvendt i en dosis over den tilladte og op til 1,1 gange den tilladte maksimaldosis	Plantebeskyttelsesmi- d-del er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,1 – 1,3 gange den tilladte maksimaldosis.	Plantebeskyttelsesmi- d-del er anvendt i en dosis over den tilladte og mellem 1,3 - 1,5 gange den tilladte maksimaldosis.	Plantebeskyttelsesm id-del er anvendt i en dosis på over 1,5 gange den tilladte maksimaldosis for den pågældende afgrøde.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del i for høj dosering.	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmi- d-del i for høj dosering.	Der er i indeværende og to forrige vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesm id-del i for høj dosering.

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, c

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må i afgrøden kun anvendes i det antal maksimale behandlinger, der er anført på etiketten/brugsvejledningen

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt flere gange i en afgrøde end tilladt, men den samlede dosis overskrider ikke den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimal-dosis.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt én til to gange mere i en afgrøde end tilladt, eller den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimal-dosis med 1,1 – 1,3 gange.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to-tre gange mere i en afgrøde end tilladt, eller den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimal-dosis med 1,3-1,5 gange.	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt to-fire gange mere i en afgrøde end tilladt, eller den samlede dosis overskrider den angivne individuelle maksimale dosis eller den samlede godkendte maksimal-dosis med > 1,5 gange.
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Der er i indeværende vækstsæson anvendt plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde end tilladt.	Der er i indeværende og forrige vækstsæson anvendt et plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr afgrøde end tilladt.	Der er i indeværende og to forrige vækstsæsoner anvendt et plantebeskyttelsesmiddel flere gange pr. afgrøde end tilladt.

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, d

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må kun anvendes med det interval, der fremgår af etiketten/brugsanvisningen.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Intervallet mellem behandlinger angivet på etiketten/brugsanvisningen er over 75 % af det godkendte interval	Intervallet mellem behandlinger angivet på etiketten/brugsanvisningen er over 50 % af det godkendte interval	Intervallet mellem behandlinger angivet på etiketten/brugsanvisningen er under 25 % af det godkendte interval
OMFANG	0 til og med 5 %	Mere end 5 til og med 10 %	Mere end 10 til og med 20 %	Mere end 20 %
VARIGHED		Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor

SKEMA for krav 2.18, delkrav 2, e

Godkendte plantebeskyttelsesmidler må ikke anvendes nærmere overfladevand og §3 områder end etiketten tillader (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i en afstand til overfladevand der er 20 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesmid-d-el er anvendt i en afstand til overfladevand der er 30 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesmi-d-el er anvendt i en afstand til overfladevand der er 40 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)	Plantebeskyttelsesm id-del er anvendt i en afstand til overfladevand der er 50 procent nærmere end etiketten foreskriver (dog inddrages afstandsreduktion vha. dysevalg.)
OMFANG	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor for alvor	Følger karakteren for alvor
VARIGHED	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor	Følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 1

Alvor	<p>Vurderes ud fra hvorvidt der er tale om plantebeskyttelsesmidler, der har været godkendt i Danmark, men som ikke længere er godkendte i Danmark, fordi midlet f.eks. indeholder aktivstoffer, der ikke længere er godkendte i EU eller fordi godkendelse er udløbet eller tilbagekaldt. Der kan her være tale om, at landbrugeren har anvendt gamle lagre af midler.</p> <p>Plantebeskyttelsesmidler, der er ulovligt importeret fra udlandet. Hvis midlet er importeret lovligt (med aktivstof godkendt i DK) og der er betalt afgift er midlet ok at anvende, selv om der ikke er påført dansk etiket.</p> <p>Plantebeskyttelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er forbudte i EU.⁶⁷</p>
Omfang	<p>Vurderingen sker ud fra, hvor stor en procentdel af bedriftens samlede dyrkede arealer den totale mængde af det forbudte (tidligere godkendte) eller udenlandske plantebeskyttelsesmiddel er anvendt på i indeværende vækstsæson.</p>
Varighed	<p>Vurderes ud fra om det ikke godkendte, herunder evt. udenlandske, plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i én eller to på hinanden følgende vækstsæsoner.</p>

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, a

Alvor	<p>Vurderes ud fra hvorvidt plantebeskyttelsesmidler er anvendt på en bestemt afgrøde, hvortil de ikke er godkendt. Hvis det drejer sig om flere plantebeskyttelsesmidler, foretages der en separat bedømmelse af hvert middel for sig. Landbrugeren høres om samtlige bedømmelser. Den højeste samlede karakter indberettes til Landbrugsstyrelsen.</p>
Omfang	<p>Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede arealer hvorpå det pågældende plantebeskyttelsesmiddel er ulovligt anvendt, idet det ikke er godkendt til de pågældende afgrøder.</p>
Varighed	<p>Vurderes ud fra om det ikke godkendte plantebeskyttelsesmiddel er anvendt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.</p>

⁶⁷ Listen over de i EU godkendte aktivstoffer fremgår af Kommissionens gennemførelsesforordning nr. 540/2011 af 25. maj 2011 med senere tilføjelser.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, b

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i doser, der overskrider den godkendte maksimale dosering. Der foretages en separat bedømmelse for hvert middel, der er anvendt i for store doser.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for store doser af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i for høje doser i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, c

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt i flere behandlinger på en afgrøde end etiketten/brugsvejledningen tillader.
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet med for mange behandlinger af plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt for hyppigt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, d

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt med kortere intervaller end etiketten/brugsvejledningen tillader. Det angivne interval på etiketten er svarende til 100 %. Fx: etiketten foreskriver 14 dages interval: Der er sprøjtet med 10 dages interval. Overtrædelsen er således $4/14 \cdot 100 = 35\%$
Omfang	Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som er behandlet for ofte med plantebeskyttelsesmidler.
Varighed	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt for hyppigt i én, to eller tre på hinanden følgende vækstsæsoner.

BEDØMMELSE for krav 2.18, delkrav 2, e

Alvor	Vurderes ud fra om plantebeskyttelsesmidler er anvendt nærmere overfladevand end etiketten/brugsvejledningen tillader. (dog inddrages her mulighed for afstandsreduktion vha. valg af afdriftsreducerende dyser)
Omfang	Bedømmelse af omfang følger alvor
Varighed	Bedømmelse af varighed følger alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge

bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler for dette delkrav.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du overføre sagen til MST (kemikalieinspektionen@mst.dk), så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til MST. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder, men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen som udgangspunkt vil danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

2.19 – Anvendelse af plantebeskyttelsesmidler skal listes i en sprøjtejournal

---

1. DELKRAV

1. Jordbrugsvirksomheden skal føre en journal over enhver anvendelse af plantebeskyttelsesmidler.⁶⁸

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet vil være relevant at kontrollere, hvis der er anvendt plantebeskyttelsesmidler. Hvis jordbrugsvirksomheden ikke anvender plantebeskyttelsesmidler er kravet ikke relevant.

Reglerne om sprøjtejournal gælder for alle erhvervmæssige brugere af plantebekæmpelsesmidler.

2. KONTROLMETODE

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at sprøjtejournal har skiftet navn til sprøjteregister. I forhold til KO hedder det dog forsat sprøjtejournal. Sprøjtejournal og sprøjteregister er det samme. Landbruger skal efter 7 dage have ajourført de anførte sprøjtninger.

Da varighedskarakteren går på vækstsæsoner, er det relevant at se hele vækstsæsonens sprøjtejournal (fra 1. august) selv om kontrollen gennemføres i begyndelsen af kalenderåret.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN:

Det skal kontrolleres, at der føres en sprøjtejournal på bedriften. Sprøjtejournalen kan føres på papir, i elektronisk form, eller de kan være en dækkende samling af dokumentation fx behandlingsplaner, fakturaer eller lignende.

Det skal kontrolleres, at anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler registreres på bedriften. Der er ingen formkrav til registreringen, men den bør indeholde følgende oplysninger, for at det vurderes at registreringen er sket på en passende måde, i overensstemmelse med kravets formål:

- Identifikation af marken/arealet (f.eks. marknummer)
- Afgrøde/kultur

---

⁶⁸ Kravet gælder ikke for visse privatpersoners produktion af foderstoffer til eget forbrug og fodring af bestemte dyr, eller for direkte leverance af små mængder fra primærproduktion af foderstoffer på lokalt niveau eller for detailhandel med foder til selskabsdyr.

- Anvendt plantebeskyttelsesmiddel
- Dosering pr hektar eller m²
- Dato for anvendelse

Hvis sprøjtejournalen ligger hos maskinstationen, skal den eftersendes til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) inden 3 dage, jf. Pesticidinstruksen. Herefter gennemgås sprøjtejournalen med henblik på kontrol af om de nødvendige oplysninger er anført i journalen.

Hvis jordbrugeren under kontrolbesøget oplyser, at han ikke har ført journal, fordi han ikke anvender plantebeskyttelsesmidler på bedriften, skal kontrolløren, hvis der mistanke om det modsatte og afhængig af årstiden, efterse markerne for tegn på, at der har været sprøjtet i marken fx sprøjtespor, niveauet af ukrudt og tegn på plantesygdomme.

Hvis der konstateres en overtrædelse af Krav 2.19 sendes sagen i høring.

Efter endt høring videregives pesticidhøringssagen til kemikalieinspektionen@mst.dk (jf. Afslutning af fejlsager til Miljøstyrelsen). Mailen markeres med et flag og der skrives i emnefeltet, at der i sagen er overtrædelse på KO krav 2.18 og/eller 2.19.

Efter endt sagsbehandling orienterer MST LBST om resultatet af sagsbehandlingen. MST sender orienteringen pr mail til LBSTs postkasse jordbrugskontrol@lbst.dk

Sagen afsluttes i Workzone, hvorefter den modtages i KO Oracle til videre sagsbehandling i LFST.

Husk at udfylde felterne i 4071PM_20, der vedrører dato for hvornår sagen sendes i høring, dato for hvornår der modtages høringssvar og dato for hvornår sagen overføres til Jordbrugskontrol.

Udfyldelse af bedømmelseskema:

Bedømmelseskemaet sker ved indtastning af overtrædelser i VAKS 4071PM_20. Se nærmere i "Kontrolinstruks for plantebeskyttelsesmidler 2020".

2.3 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Bliver der anvendt plantebeskyttelsesmidler på bedriften?
1	Har landbruger ført en journal om anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler? Er journalen udfyldt fyldestgørende?
1	Er sprøjtejournalen ajourført 7 dage efter udført sprøjtning? jf. Pesticidinstruksen

3. BEDØMMELSE

SKEMA for 2.19, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Der mangler en enkelt oplysning i sprøjtejournalen: enten dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde eller der mangler identifikation af marken eller sprøjtejournalen er ikke ajourført indenfor 7 dage.	Der mangler to eller flere oplysninger om: dato for sprøjtning, anvendt middel, dosering, afgrøde eller identifikation af marken	Der er slet ikke ført en sprøjtejournal på bedriften.
OMFANG	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på op til 25 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mellem 25 % og 50 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger i sprøjtejournalen på mere end 50 % af bedriftens dyrkede areal	Manglende oplysninger på mere end 95 % af bedriftens dyrkede areal
VARIGHED	Der er mangler i sprøjtejournalen i indeværende vækstsæson	Der er mangler i sprøjtejournalen i indeværende og forrige vækstsæson	Der er slet ikke ført sprøjtejournal i indeværende vækstsæson	Der er slet ikke ført sprøjtejournal i indeværende og forrige vækstsæson

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 2.19, delkrav 1

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er ført en sprøjtejournal på bedriften eller ej og om sprøjtejournalen indeholder de nødvendige oplysninger.
Omfang	Vurderes som procent af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der ikke er ført en sprøjtejournal eller på hvor stor en del af bedriftens samlede dyrkede areal, hvor der mangler oplysninger i sprøjtejournalen.
Varighed	Vurderes ud fra om der er mangler i sprøjtejournal i indeværende og de to forrige vækstsæsoner herunder om der i perioden slet ikke er ført en sprøjtejournal.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav.

Det er muligt for landbrugeren (der mangler oplysninger for op til 25 pct. af arealerne) at afhjælpe overtrædelsen på stedet. Hvis sprøjtejournalen ikke kan fuldstændiggøres under kontrolbesøget, skal landbrugeren indsende sprøjtejournal til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) med oplysninger for de manglende 25 pct. af markerne.

4. NATIONALE REGLER

Hvis der konstateres overtrædelse af kravet, **skal** du overføre sagen til MST (kemikalieinspektionen@mst.dk), så de kan behandle overtrædelsen efter de nationale regler.

Du skal sende alt relevant materiale fra overtrædelsen af kravet til MST. Det er vigtigt, at du dokumenterer kravet grundigt, både via billeder men også gennem beskrivelse af kontrolfundet. Dette skyldes, at din dokumentation af overtrædelsen, som udgangspunkt, vil danne baggrund for den nationale behandling af overtrædelsen.

2.21 – Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer, konstateret ved offentlig kontrol

---

1 DELKRAV

- 1** Hvis en landbruger antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, som virksomheden har importeret, produceret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarer sikkerhed, og fødevarer ikke umiddelbart kontrolleres af denne fødevarer virksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevarer tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (den lokale kontrolenhed) herom.
Hvis et produkt er solgt til forbrugeren, skal lederen effektivt og præcist informere dem om baggrunden for, at varen trækkes tilbage, og skal om nødvendigt kalde varen tilbage fra forbrugere, som allerede er i besiddelse af den pågældende varen, såfremt andre foranstaltninger er utilstrækkelige til opnåelse af et højt sundhedsbeskyttelsesniveau.⁶⁹
- 2** Landbrugeren skal straks underrette de kompetente myndigheder (Fødevarerstyrelsen), hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig virkning på mennesker. Lederen underretter de kompetente myndigheder (Fødevarerstyrelsen) om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de nationale myndigheder, hvis dette kan forebygges, reducere eller eliminere risiko ved en fødevarer.
- 3** Landbrugeren samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.
- 4** Landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger⁷⁰, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol.

---

⁶⁹ Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at en fødevarer ikke opfylder kravene til fødevarer sikkerhed, ophøre med salg af fødevarer, informere Fødevarerstyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder.

⁷⁰ Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrs kontrol på slagteriet.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at en fødevare, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke lever op til kravene til fødevarer sikkerhed, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarestyrelsen om forholdet. Hvis en landbruger underrettes om problemer konstateret ved den offentlige kontrol og med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er omfattet af krydsoverensstemmelse.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med fødevareproducerende landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, men ikke for besætninger med pelsdyr. Kravet er ligeledes relevant for vegetabiliske fødevareproducerende landbrug (fx maltbyg, jordbær mv.).

2 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger er bekendt med, hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevare tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarestyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges der ind til, om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger. Konstaterede problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, er f.eks. Salmonella, Campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er landbruger vidende eller uvidende om leveret risikodyr? Kan der redegøres for procedurerne ved tilbagetrækning? Er fødevareregionen orienteret om risikodyr? Er der iværksat afhjælpende foranstaltninger?
OMFANG	Hvor mange besætninger omfattet af overtrædelsen?
VARIGHED	Hvor længe har overtrædelsen stået på?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.21

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Har ikke haft mistanke, men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevarerisikoen var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i forhold til konstaterede problemer ved tidligere offentlig kontrol	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevarerisikoen var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende foranstaltninger
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet produkt/dyr fra den kontrollerede besætning.	Gives hvis overtrædelsen har omfattet produkt/dyr fra en anden besætning ud over den kontrollerede	Gives hvis overtrædelsen omfatter produkter/dyr fra flere end to besætninger
VARIGHED		Nyetablet besætningsejer (etableret for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen, eller varighed kan ikke fastslås	Nyetablet besætningsejer (etableret for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer, og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarestyrelsen ved mistanke eller konstatering af, at fødevarerisikoen er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig kontrol vurderes alvorligheden ud fra, om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelsen.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra, om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.23 – Sporbarhed af dyr og fødevarer

---

1 DELKRAV:

- 1 Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarerproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer.
- 2 Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevarer eller et dyr, der anvendes i fødevarerproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3 Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.
- 4 Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til andre fødevarerproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvorfra eller hvortil dyr er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om besætning eller anden samling af dyr, hvorfra eller hvortil dyr er leveret, samt oplysninger om antal dyr, der er leveret fra eller til besætningen samt dato herfor.
- 5 For animalske produkter til fødevarerbrug gælder:
  - a. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.
  - b. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til vegetabiliske produkter, som skal anvendes som fødevarer, skal primærproducenten have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra primærbedriften samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen. Landbrugere skal kunne identificere, hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevarer er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

Vedr. delkrav 4 kan systemet bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentationen skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med fødevarereproducerende landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, men ikke for besætninger med pelsdyr. Kravet er ligeledes relevant for vegetabilske fødevarereproducerende landbrug (fx maltbyg, jordbær etc.).

2 KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i besætningen kommer, og hvortil de er leveret. For kvæg, svin, får og geder dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.1: Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker, 2.2: Indberetning af kvæg og deres flytning samt førelse af besætningsregister samt 2.3: Registrering af husdyrbrug med kvæg, svin, får og geder i CHR. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

For andre fødevarereproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder skal det kontrolleres, at landbruger kan identificere hvorfra og hvortil, dyrene er leveret. Landbruger skal kunne fremvise entydige oplysninger om besætningen: Hvorfra og hvortil dyrene er leveret, antallet af dyr, der er modtaget eller leveret, samt dato for levering og modtagelse. Disse oplysninger skal være overskuelige og tilgængelige, og landbruger skal derfor have et system til at samle disse oplysninger. Systemet kan for eksempel bestå af købs- og salgsfakturaer eventuelt suppleret med en oversigt for at lette overskueligheden.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer (fx maltbyg, jordbær, mælk, æg mv.) eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabilske produkter til fødevarerbrug er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelser:

ALVOR	Er optegnelserne eller dokumenterne lettere mangelfulde, kan de skaffes til veje, eller mangler de helt og kan ikke skaffes til veje?
-------	---

OMFANG Hvilke og hvor mange typer dokumenter/optegnelser, drejer det sig om?

VARIGHED Hvor lang tid har optegnelser/dokumenter manglet?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.23

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Optegnelse/dokument lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende	Optegnelser/doku- menter er mangelfulde eller mangler men kan sandsynligvis skaffes til veje	Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG		En enkelt optegnelse/dokument	Enkelt type optegnelse/dokument	Flere eller alle typer optegnelser/dokument er.
VARIGHED		Højest en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højest ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes, om optegnelserne er lettere mangelfulde, men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt, vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos fx revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.

Omfang Vurderes ud fra, om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe den manglende sporbarhed har varet

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.30 – Anvendelse af biocid og journal over biocider

1 DELKRAV

1	Landbrugeren, der høster eller producerer vegetabiliske fødevarer ⁷¹ , skal anvende biocid korrekt efter kravene i den relevante lovgivning. ⁷² Krav til anvendelsen fremgår af vejledningen til produktet.
2	Landbrugeren, der producerer eller høster foder eller vegetabiliske fødevarer, skal føre journal ⁷³ over enhver anvendelse af biocid ⁷⁴ .

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Biocider er midler til bekæmpelse af skadedyr andre steder end på planter. Det drejer sig om rottegift, musegift, fluegift samt stald desinfektionsmidler. Dette krav omhandler brug af biocider alle andre steder end på/i dyr. Journal over biocider brugt på/i dyr er omfattet af krav 2.24, delkrav 1. **OBS:** Landbrugeren må ifølge Miljøstyrelsens regler ikke opbevare rottegift, med mindre han har en autorisation til dette. Der er ikke KO på opbevaringen. Hvis landbruger opbevarer rottegift, er vi forpligtet til at orientere Miljøstyrelsen herom. Kontrolløren formidler oplysningen pr. mail til Miljøstyrelses Kemikalieinspektion: kemikalieinspektionen@mst.dk. Læs evt. mere på Miljøstyrelses hjemmeside <http://mst.dk/>. Der kan altid tages kontakt til Jordbrugskontrol, KO-miljøkontrollører eller Pesticidkontrollører for hjælp til de situationer, hvor der konstateres f.eks. opbevaring af rottegift på bedriften.

Indhold i kontrollen

Hvis et biocid kræver autorisation for brug, er det forbudt at bruge det, hvis man ikke har den rette autorisation. Dette gælder f.eks. muldvarpegift. Der er krydsoverensstemmelse på anvendelsen, hvis det sker i forbindelse med vegetabiliske fødevarer. Øvrig anvendelse sanktioneres efter almindelig sanktionspraksis. Landbrugeren skal føre journal over en hver anvendelse af biocider. Journalen kan f.eks. være en dækkende samling af dokumenter, f.eks. behandlingsplaner eller indkøbsfakturer.

1.2 RELEVANS

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer og/eller foder.

2. KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:

- Anvendes der stald desinfektionsmidler ("Stalosan"), fluegift, rottegift eller lign. på bedriften?
- Må jeg se fakturaer for indkøb af biocider, f.eks. det sidste år.

⁷¹ Eksempelvis brødhvede, sukkerroer, frugt og grønt.

⁷² Relevant lovgivning er eksempelvis: kravet om autorisation for anvendelse visse biocider (f.eks. rottegift) og bestemmelser om anvendelse, som fremgår af etiketten til produktet.

⁷³ Journalen kan f.eks. være rapporten fra et skadedyrsbekæmpelsesfirma eller egen journal hvis landbrugeren selv bekæmper rotter, mus eller insekter.

⁷⁴ Journaler kan føres på papir eller i elektronisk form eller kan være en dækkende samling af dokumentation, f.eks. behandlingsplaner, fakturaer eller lignende.

- Hvem lægger rottegift ud?
- Har landbruger en R2-autorisation til bekæmpelse af rotter på egen erhvervsejendom?
- Må jeg se rapporten fra skadedyrsbekæmpelsesfirmaet?
- Opbevares der muldvarpegift eller rottegift, og er landbruger i så fald autoriseret til at udlægge dette?

3 BEDØMMELSE

2.30

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er tilfredsstillende	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er ikke tilfredsstillende	Delkrav 1: Landbrugeren har anvendt et biocid ukorrekt. Delkrav 2: Journalen er mangelfuld eller mangler helt, men kan sandsynligvis skaffes til veje	Delkrav 2: Journalen er mangelfuld og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje
OMFANG	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindst 3 måneder før højt. Delkrav 2: Biocid er anvendt på/ved udendørsarealer, hvor dyr og foder/fødevarer ikke forekommer.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 3 måneder, men max 1 måned før højt. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr og foder/fødevarer ikke forekommer.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 1 måned før højt. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr normalt færdes og foder/fødevarer opbevares, men ikke har været i perioden.	Delkrav 1: Biocid er anvendt i forbindelse med vegetabiliske fødevarer efter deres høst. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr færdes og foder/fødevarer opbevares.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Delkrav 1: Biocid er anvendt 1 gang. Delkrav 2: Biocid er anvendt under 1 uge.	Delkrav 1: Biocid er anvendt 2 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 uge, men under 1 måned.	Delkrav 1: Biocid er anvendt 3 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 måned, men under 6 måneder.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mere end 3 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 6 måneder.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har anvendt biocid ukorrekt. Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, hvor mangelfuld journalen er.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvilken afstand biocid er anvendt i forhold til den vegetabiliske fødevare. Delkrav 2: Vurderes ud fra, om journalen beskriver både biocidanvendelse og skadevoldere .
Varighed	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvor ofte biocid er anvendt. Delkrav 2: Vurderes ud fra, hvor lange perioder der mangler i journalen for det seneste år.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.31 – Sporbarhed af foder samt forsyning kun fra registreret virksomhed

1 DELKRAV

1	<p>Landbrugere skal etablere systemer og procedurer for sporbarheden af foder, således at landbruger er i stand til at identificere hvorfra eller hvortil foder er leveret⁷⁵</p> <p>Landbruger skal for ethvert modtaget foderstof føre journal over:</p> <ol style="list-style-type: none"> modtagelsesdato fodertype mængde leverandør <p>Landbruger skal for ethvert udleveret foderstof føre journal over:</p> <ol style="list-style-type: none"> udleveringsdato fodertype mængde bestemmelsessted
2	<p>Landbrugeren må kun forsyne sig hos⁷⁶ og anvende foder fra virksomheder, der er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen.</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Oplysninger om indkøbt og solgt foder skal gemmes. Forbud mod at købe foder eller på anden måde, at forsyne sig hos en virksomhed, der ikke er registreret.

Indhold i kontrollen

Den som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journal over foderet til dyrene. Sporbarhedsjournalen skal indeholde følgende oplysninger:

Fodertype, leverandør, leveringsdato og mængde.

Sporbarhedsjournalen kan være en faktura. Hvis ikke alle oplysninger fremgår af selve fakturaen, skal både følgeseddel og faktura gemmes.

Landbrugeren må ikke købe eller anvende foder fra en virksomhed, herunder landbrug, der ikke er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen. Dette gælder også ved køb fra nabo.

Eneste undtagelse er hvis den pågældende sælger slet ikke skal være registreret i henhold til foderhygiejneforordningen. Man er undtaget kravet om registrering, hvis man på et år leverer mindre end 5 tons og det sker inden for en radius af 50 km. Et sådant landbrug skal ikke være registreret, og dermed er det fuldt lovligt at købe foder fra sådan en lille bedrift, uden at denne lille bedrift er registreret i henhold til foderhygiejneforordningen.

⁷⁵ Dette vil ofte fremgå af følgeseddel/omsætningsdokument suppleret med den tilhørende faktura.

⁷⁶ "Forsyne sig hos" dækker alle aktiviteter i forbindelse med primærproduktionen, så som fx høst og transport af korn.

Maskinstationen skal også være registreret, når den anvendes til f.eks. finsnitning, høst eller kørsel med korn.

1.2 RELEVANS

Kravet er relevant for alle støttemodtagere, der køber eller sælger foder.

2. KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.

- Hvem foretager en modtagekontrol af foder?
- Hvor er oplysningerne om foderleverancer?
- Kan jeg se oplysninger for de sidste 3 foderleverancer?
- Købes foder hos virksomheder?
- Købes foder fra en anden landmand?
- Er han registreret i henhold til Foderhygiejneforordningen?
- Sælger du foder?
- Bruger du maskinstationer til finsnitning, høst eller kørsel med korn?
- Sender du dyr på græs hos naboer (fx kviehoteller)?
- Er græsningsstedet registreret i henhold til foderhygiejneforordningen?

3. BEDØMMELSE

Hvis landbruger får leveret foder fra en virksomhed, som skulle være registreret eller godkendt men ikke er det, har landbruger overtrådt kravet om kun at forsyne sig fra registrerede eller godkendte leverandører. Undtaget kravet om registrering er landbrug, som producerer under 5 tons tørstof pr. år, og som kun leverer lokalt i en radius på under 50 km. Det er således ikke en overtrædelse af kravet at få leveret foder fra en sådan leverandør.

Krav 2.31

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om mængde af modtaget eller leveret foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om type af foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om modtagelses- eller leveringsdato Delkrav 2: Landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om leverandør eller modtager af foderet

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel / foderblanding er på under 1.000 kg. Partiet af forblanding/	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 1.000 kg, men under 5 tons. Partiet af	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 5 tons, men under 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætnin	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætnin
VARIGHED	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindre end 1 uge siden Delkrav 2: Der er leveret	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 uge siden, men under 1 måned Delkrav 2: Der er leveret foder	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 måned siden, men under 6 måneder Delkrav 2:	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindst 6 måneder siden Delkrav 2: Der er leveret foder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvor vurderes ud fra, hvilken af de fire sporbarhedsoplysninger, som mangler. Delkrav 2: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt, men burde være det.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra det modtagne eller leverede foderpartis størrelse afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof. Delkrav 2: Vurderes ud fra den samlede størrelse på det/de indkøbte parti(er) foder afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof.
Varighed	Delkrav 1-2: Vurderes ud fra, hvor ofte der er modtaget eller leveret foder, uden at journalen er ført korrekt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

2.32 – Journal over analyseresultater og reaktion til myndigheder

---

1 DELKRAV:

- 1 Ledere af fødevarer virksomheder, der producerer eller høster planteprodukter, skal specielt føre journaler over resultaterne fra relevante analyser af prøver fra planter eller andre prøver, der er betydningsfulde for menneskers sundhed.
- 2 Foderstofvirksomhedslederne skal, i påkommende tilfælde, træffe passende foranstaltninger med henblik på især at tage hensyn til resultaterne af relevante analyser af prøver fra primærprodukter eller andre prøver, der er relevante for foderstofsikkerheden.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder alle landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, dog ikke besætninger med pelsdyr.

2 KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Spørgsmål kan f.eks. være:

- Har du udtaget prøver af dit foder? Hvilke?
- Har andre udtaget prøver af foder eller mælk (f.eks. aflatoxin) for at afdække om foderet er farligt?
- Har du modtaget analyseresultater? (Hvor opbevares de? Hvad viste de? Krævede de en reaktion?)

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er optegnelserne lettere mangelfulde, mangelfulde eller mangler de helt.
OMFANG	Hvor mange typer dokumenter eller optegnelser mangler?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres tilbage?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.32

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			<p>Delkrav 1: Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne.</p> <p>Delkrav 2: Landbrugeren har ikke reageret selvom analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder</p>	
OMFANG	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere.	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder.	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder.	Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre.
VARIGHED	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden</p>

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Delkrav 1:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbrugeren ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbrugeren ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

Delkrav 2:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register (f.eks. sat i en fysisk eller elektronisk mappe til opbevaring af analyserapporter), er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav. Kravene til journalerne fremgår af krav 2.24, delkrav 2 og delkrav 4.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres, hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5)

2.34 - Journal over anvendelse af genetisk modificeret frø (GMO-frø)

1 DELKRAV

1	Der skal føres et register over enhver anvendelse af genetisk modificerede frø.
---	---

1.1 GENERELLE BESTEMMELSER

Indhold i kontrollen

Hvis der bruges genetisk modificeret såsæd, skal der føres et register over enhver anvendelse af denne såsæd. Hvis genetisk modificeret (GM) såsæd er anvendt for mindre end 1 døgn siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

2 KONTROLMETODE

Hvis der bruges GM-såsæd, så skal journal forevises.

3 BEDØMMELSE

Krav 2.34

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der anvendes GM såsæd, og der er ikke ført et register	
OMFANG	Mindre end 1 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 1 %, men under 10 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 10 %, men under 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register
VARIGHED	GM såsæd er anvendt for mere end 1 døgn, men under 3 døgn,	GM såsæd er anvendt for mindst 3 døgn, men under 1 uge siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 uge, men under 1 måned siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 måned siden

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har ført register over enhver anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd.
Omfang	Vurderes ud fra andelen af den anvendte genetisk modificeret (GM) såsæd, som ikke er ført i register.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe siden det er, at den første uregistrerede anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd fandt sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).